

ARGIA

1984ko Abenduak 9 — XLVII. urtea — 1.039-40 zenbakia. 100 pezeta/6 libera

**ertzaintza:
polizia
berri baten
istiluak**

**Aurtengo «Durangoko Azoka»
nobedade saturazioaren beldur**

«Eltzegor»-ekin elkarrizketa

erdian
dago
KOXKA

EUSKALDUNA:
Tiroz zauritutakoarekin
elkarrizketa

Gure ahalegina Bizkaia rentzatzen da.

Gaur, betiko moduan, gure herriaren bilakaerei laguntzeko gagoz.

Gaur, aurrera joteko sasoian, itxaropena oztopoen gainetik jarrita,
zerbitzu eta laguntzarako gure gogorik onena,
berriro eta gehiagotuz sortzen da.

Gaur, eta egunero, Bizkaiko izena ohore eta,
batez ere, konpromisu moduan daraman
Aurrezki Kutxaren lana, indarra eta ilusioak, ez dute huts egingo.

Berari erantzuten jarraituko diogu.

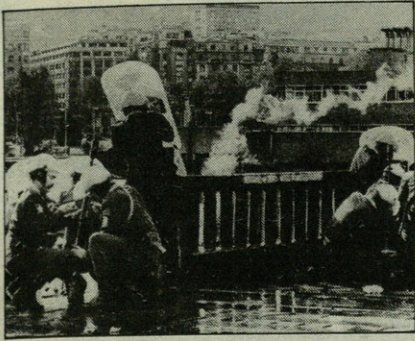
TXURRUKARI Oroikarria. Aree
Itsasoaren oldarra geldit
gizonaren neurrigal
ahalegina.

BIZKAIKO
AURREZKI KUTXA

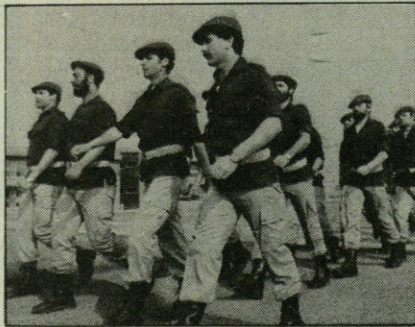

CAJA DE AHORROS
VIZCAINA

Bizkaiko Foru Diputazioak sortu eta bultzatutako Erakundea

Birmoldaketa basati batek Hego Euskal Herrian ezarri nahi duen miserraren kontrako borroka aurrera dirau, untzigintzakoak ondorio odolt-suak izan baiditu ere. Bildo aldeko mugimendu herrikoien azterketa egiteaz gain, poliziak "Euskalduna"n balaz zauritutako langilearekin mintzatu da Karmelo Landa. 11. orrialdean.

Ertzaintzak bere hirugarren urtea laster beteko duenean, barne tirabirarik ez zaio falta, horien artean ertzainen sindikazioaren inguruan piztu direnak. Arkauteko akademiari bistaldi bat egin dio Artasok, eta I. Zubiondok ERNEko bi ertzainekin hitzegin du 26. orrialdetik aurrera.

ARGIA

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Ostaiska Irastortza, Jon, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: «Anaitasuna» taldea.

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Iparaldean: Ladix Arrosagarai, Allande Sokarros, Itxaro Borda.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Joseba Alvarez,

Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Luis Mari Bandres, Iñaki Camino, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezala «Zaldubi», «Gure Irratia»koak, Mikel Hiribarren, Tito Irazusta, «Irulegi Irratia»koak, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Emilio Lopez Adan «Beltza», Alfontso Martinez, F.J. Mendiguren, Mikel Nabarro «Trikuharri», Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Txus San Migel, Andoni Sarriegi «Murumendi», Joseba Sarriollandia, Mikel Ubillos.

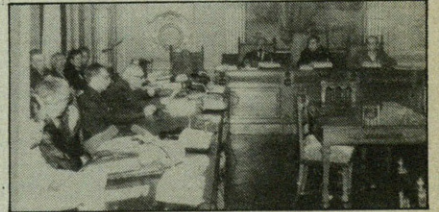
Marraskilariak: Joxemi, Julio, Zut.

Argazkilariak: Kristina, Txema Ormazabal.

- 4.— Aste giroa.
- 10.— Ttanttaka.
- 11.— «Euskalduna»n trajeria mamitu. **K.Landa.**
- 15.— Mundua ez da borobila.
- 16.— Estatutuarekin Korsika berdin. **P.Sastre.**
- 19.— Luma zorroz-tuz: Odolaren saria. **Txillardegia.**
- 21.— Luma zorroz-tuz: Larraz-kena. **M.Izeta.**
- 22.— Lau egunetan Durango Kulturaren topaleku. **L.Mintegi.**
- 26.— «Ertzantza efikaz bat oku-pazio indarrak joan daitezen». **I.Zubiondo.**
- 31.— Euskara eta Legeari bu-ruzko mahainguruaz. **A.Az-kargorta.**
- 33.— ARGIAren inkesta.
- 35.— ARGIA-EGUNA 84 ira-gan da. 85.era goaz.
- 37.— Kulturaren ataria.
- 38.— Eltzegor: «Diskoan hobetu egin dugu Kantata». **I.U.**
- 40.— Euskaltzaindiak Inazio Maria Etxaide omendu. **J.L.**
- 42.— Aldizkari literarioen go-ra-beherak.
- 44.— «Gure Irratia»k auzia ira-baziko du. **S.Ugartemendia.**
- 45.— Hegoaldeko antzerki tal-deak iparraldeko itzulian. **M. Antza.**
- 46.— Txutxumutxuka. **Sabin.**
- 48.— Jo... adarra.
- 49.— Bertsoak: The day after. **Mozkorra.**
- 50.— Azkena: Gora gure senide eta lagunak!

Aspalditik da Durangoko Azoka euskal disko eta liburugintzaren ter-mometroa. Aurtengoaren zehaztasu-nak eskaintzen dizkigu Laura Mintegi, programa osoarekin batera 22. orrial-dean hasten den erreportaia baten bi-dez.

Kulturaren ere zeri heldua bada: Elt-zegor taldearen diskoa, «Gure Irra-tia»ren buruhausteak, aldizkari litera-rioen gorabeherak, antzerkia, Euskalt-zaindia... Eta hor duzu KOXKA ere, ARGIA berezi honen orrialdeen erdian.

OHARRA

Irakurle maite horrek, datorren as-tean ez duzu ARGIA jasotzerik edu-kiko. Izan ere, ARGIA EGUNAK es-katu dizkigun kemenek, eta Durango-ko Azokarekin daukagun zita-k ken-duko digun denborak ezinezkoa ipini digute datorren astekoari lasaitasunez eustea eta astebetetz kale egitea era-baki dugu. Halere, horra doakizu aste honetako alde berezia... Hurren arte.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA. Virgen del Car-men, z/g. Ramonaenea-behea. DO-NOSTIA-20012.

Telefona: 28 33 99.

Inprimategia: «Graficas Semi».

Ale bakarra: 100 pezeta/6 libera

1985erako harpide sariak:

Hego Euskal Herrirako .. 4.000 pezeta
Ipar Euskal Herrirako 275 libera
Estatu Espainolerako 4.000 pezeta
Beste atzeritarako 5.500 pezeta
Airez 8.300 pezeta

ABENDUA 8 ABENDUA 21

Abenduaren 15-an
ilbehera

mareak: (Abenduaren
16koak)

gora: 10.45 eta 23.32
behera: 04.17 eta
17.06.

eguzkia: (Abenduaren 16an)
irten: 08.48
sartu: 18.25

(ordularen ordutan)

liburuak

Iñaki Camino

Egilea: Anjel Lertxundi
Titulua: Urtero da aurtan
Argitaletxea: Erein literatu-
ra 19.

Ezaugarriak: 203 orrialde.

Aski nekeza izaten da li-
buruaren aipamena egin
behar duenarentzat liburu
zer den ere ez jakitea, eta
antzeko zerbait gertatzen da
oraingo honetan, zerbaite-
tarako baititu idazleak bere
eskubideak idazterako or-
duan. Zuzenago jotzeko,
esan dezagun liburu hau
narrazio eta esaldi bilduma
dela, inork bertan nobela
balekusa ere ez genuke ezet
esango, honen mugak hain
zabalak izaki. Anjelek be-
hintzat, narratu egin du az-
ken honetan, eta berari gus-
tatzen zaiona narratu du,

buruan aspalditik zeuzkan
ideia batzu paperera era-
man ditu, eguneroko bizit-
zan gertatu ohi direnek at-
zean gordetzen duten filo-
sopia, gaiztakeria, irudimen
eta abildadea begien bistan
ezarri nahi izan dizkigu, be-
re ikusmiratik iragaziak no-
la ez. Euskal literaturgile
zaharren testuek iradoki
dioten hainbat burutapen
idatzi dizkigu graziaz asko-
tan, ikusle minduaren etsi-
penez beregan inolako
arrastoa utzi duten ohizko
bizikizunak kontatu ditu
bestetan.

Eta bestalde, hein nagu-
siago batez Zubikarai zaha-
rra hainbeste ziztatzen duen
guraso ezagunak gabeko se-
mealaben kontua dakarki-
gu, herri txiki samarretako
emakume ezkontu askoren
malko, espa, etsipen eta
kezka sexualak, lehen ere
hain ederki kontatu ditue-
nak.

Esan bezala, narratze
saioa egin du Anjelek, hari
ezberdineko gaiak ukituz,
beti ere atal bakoitzean gai
zabal samar bat bilakatuz,
baina luzera gabeko esal-
dietan umore beltza, filoso-
fia sakona eta ingenioa bil-
duz.

Egilea: Jose Mari Velez de
Mendizabal

Titulua: Zeu zara, Carmen
Argitaletxea: Erein. Litera-
tura 15.

Ezaugarriak: 76 orrialde.

Ipuin dei genitzakeen sei
biltzen dira liburu honetan.
Lau aurrenak lau pertso-
nengan oinarritzen dira.

Koordenadak antzekoak
dira gutxi gora behera. Gas-
teiz ondoko herri txiki eta
hotzean bizi edo sortuak di-
ra, herria jendez hustuz doa
eta bizitzaren egunerokota-
suna aspergarri bezain hil
bilakatzen da. Bestalde, lau
pertsonai hauek badute el-
karrekin antza: gaztaro edo
bizitza frustrantea. Heldu
samarra den emakumeak
behin izandako maitalea
darama gogoan gau ta egun,
agurea bakardade osoan
hilgo da eritexean inoren
laguntzarik gabe. Hiruga-
rrena artzaia da, filosofiaz
ongi jantzia, eta aurreko
biek baino suete hobe da
(Ez du honek emakumeak
bezala bere buruaz beste
eginen, eta bakardadea pai-
ratu behar duen arren, ba-
dauka adiskiderik). Lauga-
rrena ere emakume gaztea
dugu, behar bezalako gura-
sorik izan ez duenez kalean
gorputza salduz bukatu
duena. Lau hauetan pesi-
mismo eta sentiberatasun
giroa arras nabarmen gert-
tatzen da. Bi azkenetan na-
rrazioa ez zaio ekintza oso
normalari lotzen. Batetik
urrezko ezteia direla eta
senarrak emateari idatzita-
ko zoriontze gutuna dugu,
eta bestetik arrano batek eta
suge batek gizakiaz egin dit-
zaketen gogoeta filosofi-
koak.

Aipatu behar ere Velez de
Mendizabal prosa heldu ga-
bea gertatzen dela oraindik,
irakurleak istorioaz jabetze-
ko behar dituen datuak hon-
engana nola iritsiko diren
asmatu behar du idazleak,
eta datu horiek emateko
formulak dira egileari ara-
zorik gehien sortu diotenak.

Egilea: I. Barandiaran
Titulua: Klick ssssh klack
Argitaletxea: Susa saila 8
Ezaugarriak: 35 orrialde

35 olerki biltzen ditu Ba-
randiaranen liburuska ho-
nek. Olerkia poliki irakurri
eta interpretatzen gostu
duen edonorentzat oso libu-
ru atsegina gerta liteke. Le-
rro oso motzen zerrenda lu-
zeek osatzen dute askotan
ulermen ez errazeko olerki
hauek. Errealitatea osoki

baztertzen ez duen arren,
badu idazleak irrealismoa-
ren bide poetikoetatik
abiatzeko, maitasunezkoak
izanen baitira segurik errea-
litate pixka bat dutenak.

Irudia izugarri zaintzen
duen olerkaria dugu Baran-
diaran, bertan oinarritzen
baita ia nagusiki bere oler-
kia, imajina ezinezko irudi
eder bezain harrigarriak
eratzen ditu elkarrekin zeri-
kusirik ez duten hitzak ga-
teatzean irakurketa plaze-
rretik oso hurbil utziz.

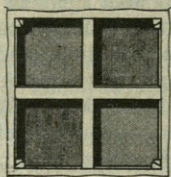
Harriduraren bide bere-
tik lihoazke agian zuketa eta
hiketa nahasteak, espero
gabeko bukaerak eta idaz-
learen hainbat eta hainbat
baliabide. Irudimen oso
aberatsekoa dugu Baran-
diaran. Iritzi beti subjektibo
honi oso goxoa eta atsegina
gertatu zaion olerkia.

Egilea: Jon Mirande
Titulua: Ene Jainko-Eidol
zaharra, Lur!
Argitaletxea: Elkar. Euskal
Literatura Olerkia. 11
Ezaugarriak: 500 pta. 152
orrialde.

Mirandek han hemenka
barreiatuak zeuzkan olerki

guztien bilduma egin nahi izan dute Elkarrekoek. Edizioa Xabier Olarrak egina da. Berak esan bezala ia olerki guztiak biltzen ditu liburu honek. Olerki gehienak lehen ere argitaraturik dauden arren, badira ere argitaragabeak. Jakinaenez iturri joriena «Orhoituz» liburua da, eta ondoren «Euzko Gogoa» aldizkaria eta besteren bat. Banaketa gutxi gora behera Mirandek egindakoaren antzekoa da. Hasieran, Mirandek berak aukeratutako 24 olerki dira, hitzaurre eta guzti. Olerki gehiago datoz gero, 13 zehazki, argitaraldi honen prestatzaileak ordenatuak, eta azkenik olerki mailara helduko ez liratekeen bi saioak. Itzulitako kantu eta olerkien zerrenda dator gero, eta ez bakarrik itzulitakoak, baita moldatutakoak ere. 7 dira kantuak eta 13 olerkiak. Bukaeran hiru olerkiri eginiko eraskinak datoz. Prestatzaileak baneatu du bestalde Bidasoaz bestaldeko primeran etorriko zaigun hiztegi laburra olerki bakoitzean.

1985

**AKADEMIA
SEKRETUAREN
EGUTEGIA**

Egilea: Akademia sekretua
Titulua: Akademia sekretuaren egutegia
Argitaletxea: Erein
Ezaugarriak: 500 pta.

Garrantzia handiko egutegia dugu Akademia Sekretukoak bidali diguten hau. Euskal egutegietan aitzindaririk duen arren, nekez bilatuko genuke hau bezalakorik gaur arte izan direnen artean. Edozein egutegik egun horretako sainduak eta eguzkiaren atera eta sarrera orduak bada-kartza ere, honek ez digu

hain ezinbestekoak diren horien izpirik ere eskeini. Baina beste inortxok ere eskeintzen ez duena du: literatura. Ia orritxo guztiek dakarte idazle kanpotar baten pasarteren bat (euskaldunik ere bada idazle horien artean, baina ia bat ere ez), egutegi literarioa da, eta internazionala osoki. Bada bestalde broma antzekorik, jolasen bat (literarioak gainera) eta kalibre horretako beste zenbait idazki labur. Bati baino gehiago primeran etorriko zaigu estranjeria aldeko olerkari eta narradoreak amini bat ezagutzeko. Aldarte oneko giroan egin da, adar jotzaile bikaina zenbaitetan.

Egilea: Argia
Titulua: 1984. Euskal Kulturaren Urtekaria
Argitaletxea: Argia
Ezaugarriak: 1000 pta. 240 orrialde

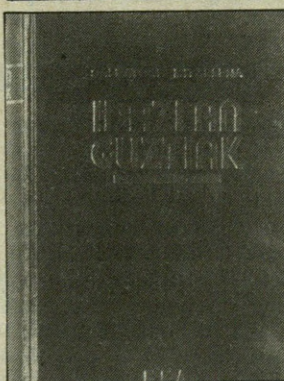
Norberak bere lana ederretea bidezko ez den arren. Argiako erredakzioek osatu duten urtekari honen aipamena egitea zilegi izan dakigula. Urtekari izena du, baina ez da 84. urte guztira hedatzen, abuztuan bukatzen da, eta 83. urteko iraillean hasi. Bitarte horretan euskal kulturaren barnean gertatu direnen berri zabala ematen zaigu orrialde haue-tan. Kronologia antzean hasieran, hilabetez hilabete. Kaleratutako disko eta liburu-zenrenda dakar kronologiak.

Euskal kulturaren sailak aztertzen dira banan banan ondoren: (euskalduntzea,

ikastolak, eskolak, unibert-sitatea, prentsa, irratia, tele-bista, musika, literatura, bertsolaritza, antzertia, zi-nema, artea, liburugintza eta administraritza). Sail bakoitzerako pertsona zen-baiten eritzi eta artikulux-kak bildu dira balantze ant-zeko bat egin asmoz. Aipat-zekoa ere ahalik eta ideolo-gia ezberdineneko iritzien atzetik abiatu direla. Euskal Kulturaren zerikusirik duen jende eta erakunde anitzen zuzenbide eta telefono zen-bakiak ere faktu dituzte ur-tekarian. Dokumentazio ahalik eta zabalena ematen saiatu dira, ez zuten dena biltzea lortuko noski, ia ezi-nezkoa baita hori. Euskal kulturaren esparruan zama handiko lumak ekarri dituz-te: (Izagirre, Arana Martija, Kaki, Torrealdai, Egia, Antza, Kortadi eta beste hainbeste), batetik bestera mobitu dira pertsona eta dokumentazioaren atzetik, ospakizunen atzetik, iskan-bilen atzetik, kaleratutako liburu-zen atzetik...

Aurtengo kulturareki-koak zein bidetatik joan di-ren jakin nahi duen edozei-nek hartu beharreko liburua izan behar du hasiera ba-tean behintzat, hutsuneak hutsune eta iritziak iritzi noski. Heldu urtetan ere bi-de berari jarraituko zaizkio-la agindua dute.

Berriz diot ez nukeela ge-ronen zibilborretik harantz-a-gokoetarako itsu izan nahi, baina aurtun honelako zer-bait egiteko gai zein izan den begien bistako gauza da. Besterena da hitza.

Liburua: Salvatore Mitxele-naren. Idazlan Guztiak II.
Edizioaren prestatzaile:

Karmelo Iturria eta Jo-se A. Gandarias.
Argitaratzaile: Editorial Franciscana Aranzazu
Ezaugarriak: 682 orri gehi 107 sarreratan

Salvatore Mitxelenaren «Idazlan Guztiak I» tomoa argitaratu zenetik iragan di-ra zazpi urte. Zazpi urte az-kar joaten dira eta hementxe daukagu Zarauzko frantzis-kotarraren hogeigarren ur-teurrena ospatuko denaren atarian bere idazlan guztien II. bilduma. Lan ederra be-netan argitaratzaileari da-gokion heinean, edizio bi-kain eta dotorea dugu zinez.

A. Luis Villasanten sa-rrera batek irekitzen du li-burua. 1977. urteko azaroan Salvatore Mitxelenari egi-niko omenaldi batean es-kainitako hitzaldia. «Salva-tore Mitxelenaren Perso-na» dauka izenburutzat eta Villasantek berak bere begiz nola ikusten duen Mitxele-na aditzera ematen aha-le-gintzen da.

Saio mamitsuago eta hot-zago bat dakargu ondoren Joxe Azurmendik «Mitxele-naren bere lekuratzeko» izenaz. Joxek ohitua gauz-kan saio zorrotz bat dugu. Oso interesgarria; ez baka-rrik Mitxelena eta bere pentsabidea ingurune histo-riko batean kokatzeko, bai-zik eta baitare gerra-ondoko ingurune hori pittin bat ar-gitzeko (eta ez bakarrik poesia mailan).

Ondoren Mitxelenaren lanak datozkigu (Salvatore-renak noski). «Arantzazu: Euskal Sinismenaren Poe-ma», honen barruan «Iru-garren aldia: Bizi nai» ere argitaratu delarik (garai ba-tean zentsuraren beldur ez-kutuan gordetakoa)

Poema horrezaz gain «Ama-Semeak Arantzazu-ko Kondairan», berak jaso-tako «Ogei kanta Arantz-a-zuko», «Arantzazuko kan-ta» eta azkenik, berria libu-ru honetan (orain arte argi-taratu gabea alegia) «Aboz abo: Arantzazuko kanta-za-

rrak» izeneko lana Arantza-zuko kanta-zaharrei buruzkoa.

Hauze duzue bada bigarren tomo honetan aurkituko duzue. Esan behar aukera izango dela liburu hau soltean erosteko edota, lehenengoa erosi ez zutenentzat biak batera eskuratzeko.

diskak

Kaki

Egilea: XTC.
Izena: The Big Express.
Diskoetxea: Virgin Records.

Duela aste pare bat edo, 84.eko diskoen tonika erabatekotasun ezaz definitzen genuen (salbuespenak salbu). Ba aski da guk ahoa zabaltzea norbaitek berau itxi diezagun. XTC-ren Express handi honek ahoa itxi erazten digu bai, erabateko disko-gozada bat eskeiniz.

Pena bat hemengo argitarapen atzeratua egin duten azal diseinu birrintzea, hasera bateko diseinuak azal borobila erakusten bait zigun tren erreberak marrazten duen borobila ertz bihurtuz. Azal bitxi eta zaindua genuen (orain ez hainbeste) diskoa bezalaxe.

Gogora dezagun XTC-ren azken urteotako bilakaeran, haserako indar bihurriak ixuritzen zuen abangoardiako rock kutsua desagertuz zihuan heinean pop-aren inguruko ikerketa lan patxarosoagoak nagusitu zitzaikiela, aire britaniar herrikoia eta folk armonien erabilera ez ohizkoa XTC beraren aparteko nor-

tasunari txertatuz. Halaxe, iazko «Mummer» izeneko Lpa iritsi arte.

Bertan giro bukolidoetara inoiz ere gertatu ez da inoiz ere geltoki batean eskegita gelditzen. Hondo jo zutela konturatu nonbait eta «Mummer»eko klabe berdinei indar dosi harrigarri bat gehituz benetako tren express bat eraiki dute. Bertan, ausardia gazte berri bat nabari dute musikari heldu-axari hauek. Aire ezti herrikoia erabili, bihurritu, kantu beraren garapenean testuinguruak eraldatu, aho soinu, sokazkoak, perkusio soinu bitxiak erabilera berri batez bereganatu. Guzti hauek ohizko ariketa dituzu bidaira apunta zaitez diotsun «Express» honetan. Dave Gregory, Colin Moulding, Andy Patridge, zertan dabilen ederki dakien hirukote jeniala. Gaur egun gehiengoari falta zaion norabide zentzu zehatzez mugitzen den extasia. XTC.

musika

Kantari Gatozek bere martxa jarraitzen du

Gipuzkoako Foru Aldundiak euskal musika bultzatze arren sortutako zirkuito horren barruan, abendurako, honako ekitaldi hauek daude: Abenduaren zortzian Ordizian Beñat Axeari eta Pascal Gaigne eta ARGIA egunean ezagutzeko aukera izan genuen Ganbara musika talde dotorea.

Zumarran hilak hamairu dituela Ruper Ordorika izango dugu, Zumaian hamalauetan Imanol eta Irunen Niko Etxart. Hamabostean Eibarren Imanol Eibarko Udaltxeko Euskara Batzordeak antolatutako kanpainan ere ematen da honen berri eta Hernanin Jotakie eta Amaia Kasasola.

Hilak hogeitabat dituela, ostiralean, Tolosan Benito Lertxundi eta Arrasaten Urko.

antzerkia

Hegoaldeko antzerki taldeak Iparraldean

Abenduaren lehen hamabostaldirako EATBk Hegoaldeko zazpi antzerki taldek parte hartzen duten itzuli bat muntatu du Iparraldean. Guztira hamaika emanaldi izango dira, horietako batzu jadanik ospatu direlarik. Ondoren jakinaraziko dizugu falta diren egunetarako egitaraua:

Abenduaren 7an, ostirala, Irisarrin, gaueko 9tan, Txo! Antzerki Kolektiboak Isogai Umila obra eskeiniko du.

Abenduaren 11an, asteartea, Donibane Garazin, gaueko 9tan, Branka taldeak Beteluko Balnearioko Mirakulua obra antzeztuko du.

Abenduaren 13a, osteguna, Maulen, gaueko 9tan, Maskarada antzerki taldeak Pistolaren begi zuri beltzak antzeztuko du.

Abenduaren 14ean, ostirala, Baionan, gaueko 9tan, Maskarada antzerki taldeak Pistolaren begi zuri beltzak antzeztuko du.

Abenduaren 14ean, ostirala, Hazparnen, arratsaldeko 3tan Kukubiltxo taldeak Kukubiltxo begiluze haurrentzako obra eskeiniko du.

Abenduaren 15ean, larunbata, Baionan goizeko 10etan, Kukubiltxo taldeak Kukubiltxo begiluze eskeiniko du.

Abenduaren 15ean, larunbata, Baionan arratsaldeko 4tan, Txotxongilok Printze Txikia obra eskeiniko du.

Euskal Antzerki Erakusketa Baionan

Donostian ireki eta ondoren Bilbon egona den Euskal Antzerki Erakusketa Baionako Euskal Museoa ikustatu ahal izango da urtarilaren 3a bitartean. Abenduaren 3az geroztik zabalik dagoen erakusketa honetan argazki, esku programa, kartel, jatzera, maketak eta abar agertzen dira Euskal Antzerkiaren historiaren parte grafikoa agertuz.

Eusko Jaurilaritzaren Antzerki zerbitzuen gidaritzapean eratu eta prestatutako erakusketa hau Baionan dagoen Euskal Herriko Zentro Kulturalak ordezkaturiko du. Egitarauaren osagarritzat, abenduaren 13an, ostegunez, delako Zentro Kultural horretan Ramuntxo Kanblongen gidaritzapean Eugenio Arozenak eta Daniel Landartek oraingo eta geroko euskal antzerkiak hitzegingo dute.

Azpeitiko II. Euskal Antzerki Topaketa

Aurrera jarraitzen du Azpeitian aurtengoarekin bigarren aldiz ospatzen den Topaketa honek. **Abenduaren 21ean** bukatuko da azken taldearen emankizunaren ondoren epai-mahaiaren erabakia jakinarazi eta sariak banatzearekin. Une horretarako ikusi ahal izango diren antzerki lanak hauek dira, bai helduentzako eta bai haurrentzako mailan: **Abenduak 13**, osteguna, arratsaldeko 6,30tan, Hernaniko Ttanttaka taldeak Bai, Baina non? haurrentzako antzezlana eskeiniko du.

Abenduak 14, ostirala, gaueko 8,30tan, Zarautzko Branka taldeak Beteluko Balnearioko Mirakulua helduentzako antzezlana eskeiniko du.

Abenduak 15, larunbata, gaueko 8,30tan, Hazparneko Bordaxuri taldeak Basajauna helduentzako antzezlana eskeiniko du.

Abenduak 20, osteguna, Elgoibarko Taupada antzerki taldeak Behin batean... ju, ju, ju... antzezlana eskeiniko du.

Abenduak 21, ostirala, Azpeitiko Antxieta taldeak Lapurreta urtsua helduentzako obra eskeiniko du.

Berriz ere egitarau interesgarria Durangokoa

Nahiz eta aste honetako **astegiro** honi hilaren zortzitik hogeitabat arteko ekitaldiak dagozkion, Durangoko azokari buruzko aipamenean seitik hasiko gara. Argiak ere urtero bezala izango bait du azokan bere lekua eta ostegunetik aurrera han egongo gara egitarau hau argitaratzen duen zenbakiarekin. Hala bedi.

6 Abenduaren seiean emango zaio hasiera Azokari eta sarrera hitzaldia Antton Mari Aldekoa-Otalorak emango du **Durangoko Plateroak** gaiarekin.

7 Abenduaren zazpian izango da azoka bertan urtero izaten den Eskola eta Ikastoletako ikustaldia eta azoka-lekua hor beteko zaigu urtero bezala begiak ireki irekiak jartzen dituzten ehundaka mutil-neska koskorrekin. Bestetik egun berean arratsaldeko hiruterdietan Durango-lurretako Udalak antolatutako Julene Azpeitia ipuin lehiaketa eta Villa de Durangoren Astarloa eta Joseba Sarrioganandia literatur lehiaketaren sailen sari ematea izango da. Segidan, lauretan, III. Ikasleen Idatz Lehiaketaren sari ematea, eta arratsaldeko amaizeko zazpirak eta terdietan mahai ingurua Azokako aretoan Denpora pasa eta liburutegiak gaiarekin. Parte hartzaile, Rafa Mendia (moderatzailea), Pablo Zapata, Alejandro Guezo eta Roberto Flores direla.

8 Abenduaren zortzia liburu berrien aurkezpenarako erabiliko da, eta hain zuzen **ARGIAkoek 1984 Euskal Kulturaren Urteak**ia aurkeztuko dugu. Bestela egunak ekitaldi bakarra izango du, hamabietan, Euskal literatura aldizkariak izenburuko mahai ingurua, J.A. Etxezarraga izango da moderatzailea eta Laura Mintegi, Tere Irastortza, Josu Landa, Txema Larrea, Adolfo Arejita, eta Itxaro Bordak hartuko dute parte.

9 Abenduaren bederatzian Herri kantak eta historia mahai ingurua. Parte hartzaile: Natxo de Felipe, Xabier Amuriza, Erramun Martikorena eta Juan M. Beltran. Egun berean eta arratsaldeko zazpirak eta terdietan Jesus Mari Salterainek Hitzaldia emango du 1886. Durangoko Euskal Jaiak gaitatz hartuz.

Era berean Azoka urtero antolatzen duten Gederiaga Elkartekoekin jakin erazi digute Azoka egun eta orduetan, aretoan, Pablo Aizoiara margolari eta eskultorearen erakusketak izango dela.

Eta bukatzeko, azokaren orduak hauek izango dira: Seiean 6tatik 9etara, Zazpian, Goizeko 10etatik 1.30etara eta arratsaldeko 3.30etatik 9etara. Larunbatez eta Igandez goizeko 10etatik 2etara eta arratsaldez 4.30etatik 9etara.

xake jokua

Azkoitin Euskadi Itali

9 Azkoitiko **Anaitasuna Barri klubak** jakin erazi digu Abenduaren bederatzian historian lehenengo aldiz Xake Jokuarren Euska-

diko Selektzioa elkartuko dela. Italiako selkzionatuen aurka jokatzeko.

Kategoria absolutoa delakoa izango du, eta mota zortzi taulakoa, hau da talde boikoitzeko zortzi jokalaritako dira lehian.

Euskadiko Selektzioa honako hauek osatzen dute: Juan Mario Gomez Esteban, Felix Izeta Txabarri, Francisco Gallego Eraso, Leontxo

Garcia Olasagasti, Rafael Alvarez Ibarra, Pedro M. Zabala Bilbao, Eleazar Ortiz Erranz, Jose Luis Larrañaga Aldalur, Juan Jose Macias, Ignacio Alonso Arburu, Fco. Jose Leuza et a Fco. Jose Marquinezek, azkeneko lauak suplente gisa. Antolatzaileek halaz ere ohar bat egiten dute, Jose Luis Fernandez eta Jabier Otxoak Katalan Liga jokatzeko ari direlako ezin direla hemen egon, eta hori dela selektzioan ez egotearen arrazoi bakarra.

Partida Azkoitiko Udaletxeko aretoan izango da, eta arratsaldeko lauretan hasiko da.

lehiaketa

Xenpelar bertso-txapelketa

8 Abenduaren zortzian, Andra Mari Sortzez Garbiaren jaietan, lehiaketan ondoen ibili direnen artean egingo dute saioa. Bertsolari gazteak plazaratzeko Ereintza Elkarrekin sortu zuen txapelketa honetan hamaika bertsolarik hartuko dute parte. Aitor Arbelaitz, Paulo Joxe Aristorena, Xabier Eguzkitze, Joan Eizmendia, daenl Goikolea, Felix Iñurrategi, Jose Mari Izeta, Arantzazu Loidi, Jose mari Mujika Anatx, Aitor Sarasua, eta Jon Sarasua dira aurreten parte hartzen dutenak. Sei izango dira egun honetarako aukeratuak eta egun bertan emango da txapela.

hitzaldia

Bernardo Atxaga Literaturaz

Bilbao Zaharra Euskaltegiaren eskutik Bilboko Plaza Berriko El Salvador eskolan ostiraleror izaten diren hitzaldiak jarraituz hilaren hamalauan Bernardo Atxaga **Literaturaz** arituko da. Orain arteko hitzaldiak Mario

Onaandia, Manu Erzilla eta Jon Juaristik eman dituzte.

jaiak

Zarautzen Kuadrilen Eguna

Datorren larunbatean, hila zortzi, ospatuko da Zarautzen Koadrilen Batzordeak antolaturik Kuadrilen Eguna. Jakina denez zenbat istilu eta gero erabaki da egun hau antolatzea. Udaletxekoekin eta Jaietarako antolatu berria den fundazio publikoarekin egon ondoren jai hau ez ospatzea erabaki zen. Sanpelayo jaietako egitarauaren barrenean ospatu zela eta urte berean bi jai berdinean antolatzeagatik hartu omen zen erabaki hau. Bainan hala eta gustuz ere eta eritzi honen aurka Kuadrilen Batzordeak jai antolatzea erabaki du. Ezezik horren aurretik jai ofizialekin kanpo antolatzeke erabakia iadanik hartua bait zegoen.

zine-klubak

Abenduaren zortzitik hogeitabatera saio interesgarriak aurkitzen ditugu ohizko zaizkigun zineklubetan.

Kresalako egitarauan abenduaren 10erako Ingmar Bergmanen **El Rito**, Hamairuan John Hustonen **La Jungla del Asfalto**, hamazazpian Mister Arkadin Orson Welle-sena eta hemezortzian **El relojero de Saint Paul** Bertran Tavernier-ena.

Eibarko Arrate zineklubean abenduaren hamalaurako Tanerren **Años Luz** dago programaturik eta hogeitabaterako Kazanen **Bady Delp**.

Biboko FAS zinekluban, azkenik, abenduaren hamarrean saio berezi bat izango da, laburmetraiari eskainitako saioa hain zuzen ere. Honetan, ospatu berri den Bil-

boko Laburmetrai eta dokumentalen nazioarteko zinemaldian aurkeztutako lan interesgarrienak ikusteko aukera izango da. Bestetik, eta aurtengo egitarauari amaiera emateko abenduaren hamazazpian, astelehenean, Charles Chaplinen **Un rey en Nueva York** filma ospetsua ikusteko oportunitate bikaina izango dugu.

ihardunaldiak

Batua eta euskalkiei buruzko topaketak Eibarren

Eibarko Udaleko Euskara Batzordeak antolaturik, eta urtero euskara bultzatu nahian gabonetan antolatzen duten kanpainaren barruan ekitaldi interesgarri franko egongo dira. Egitarauaren zati garrantzitsuenak, hurrengo zenbakian gehiago zehaztuko ditugun abenduaren hogeitairuko **15 ordu euskaraz Eibarren** eta hogeitaseitiko hogeitazortzira bitarteko **EuskaraEuskalkiak Elkarke**ta izango baldin badira ere, Abenduaren hamaikaz geroztikakoak ere mamitsuak azaltzen zaizkigu. Horrela, egitarauaren lehenengo egunetan ekitaldi hauekin aurkituko gara: Hamaiketan **Irrati Libreak** mahai ingurua, Abenduaren hamairuan **Kirolak** izenburuko mahai ingurua, bertan Lejarreta, Bergara, D'Ospital, Bakero, eta Elortza egongo direlarik, Abenduaren hamabostean Imanolen Kantaldia, Gaueko 10etan Coliseo antzokian eta abenduaren hemezortzian Euskal Musikari buruzko mahai inguru interesgarria Natxo de Felipe, Imanol, Matxitxa, eta J.M. Iriandoren presentziarekin.

Ekitaldi guzti hauek arratsaldeko 8etan hasiko dira eta Irrati libreana Deportiboan izango bada ere beste saioak Udaletxeko Batzar Aretoan izango dira.

Kanpaina mardul baten sarrera interesgarria benetan.

Kultur Aldia Etxarri Aranatzan

Abendu osorako prestatu du Etxarri Aranatzeko Uda-berri elkarteak **Kultur Aldia** izeneko egitarau aberatsa. Bertan zinemak, hitzaldiak, antzerkiak eta bideoak badute leku. **Abenduaren 21a** bitarteko egitaraua eskeiniko dizugu jarraian, baina lehenik aipatu behar dugu antolatzaileek jakinarazi digutenez emanaldi eta hitzaldi guztiak Aralar izeneko zinemaren ospatuko direla.

Abenduak 9. igandea, arratsaldeko 7tan, Akelarre filmea.

Abenduak 13. osteguna, gaueko 9tan, Udaletxeak gaur gaiari buruzko hitzaldia.

Abenduak 16. igandea, arratsaldeko 7tan, Euskal Jaialdia izenburuean, Mikel Laboaren errezitala.

Abenduaren 21. ostirala, gaueko 9tan, Sorginkeria Euskal Herrian gaiaren inguruko hitzaldia eskeiniko du J. Caro Barojak.

Kultur Aldi hau hilabete amaiera arte luzatuko da, aurrerantzean jakinaraziko dizugarik zer gehiago dagoen egitarauan.

musika saioak

Mikel Laboa Iruñean

Aurretik aitatuak ditugun ekitaldietatik gain honako hauek ere egun hauetan izango dituzu:

Durango, abenduak 8, **Oskorri**. Beren LPa aurkeztuko dute.

Sanguesan egun berean **Barricada**

Iruñeako Anaitasun **Mikel Laboa**, egun berean gaueko hamarretan.

Lerin-en **La Polla Records**.

Eibarren Gazteen astea

Udaletxeko gazteen batzordeak antolatu duen batean hasitako aste luze honetan oraindik ere hamaseirarte baditugu ekitaldiak. Abenduaren zortzian gaueko hamaitan Unzaga enparantzan rock jaialdi bat antolatu dute **Lisker Kakalardo** eta **Falta de Riesgo** taldeekin.

Hilak bederatzi, igandean, Eibartar gazte batzuk Eibar gaia hartuz egin duten Bideo bat aurkeztuko da Udal etxeko aretoan. Hamairuan, ostegunean, Geroa antzerki taldeak Amaya antzokian **Bertold Berchten** Herr Puntilla y su criado Matti jarriko dute.

Hamabostean gimnasia erakusketa egongo da polikroldegian eta **Amalur** dantza taldea ere han bertan arituko da euskal dantzen mostra bat emanaz.

Hilaren hamaseian azkenik, **Chejov**-en Peticion de

mano y el oso antzeztuko dute Ermua-Eibarko antzerki taldeak, gazteen aste honi amaiera amanez.

telebista

Euskal Telebista Nafarroan

abendua
16 Abenduaren hama-seiko eguerdirako Euskal Telebistaren aldeko koordinakundeak manifestaldi bat antolatu du Nafarroan Euskal Telebista ikustea posible izan dedila eskatzeko.

Helburu honekin bat Nafarroako 85 udaletxe datoz eta hoiaren artean Iruñea bertako udaletxea. Erakunde hauek EHE, AEK eta Nafarroako Ikastolen Federazioekin batera koordinakuntza bat antolatu dute helburu horren alde lan egiteko.

kultur-ekintzak

Zaldikon

Abenduaren 14ean arratseko 8etan **Makalura** egindako expeditioaren diapositiben emanaldia izango da eta **Xabier Erro** mendizalearen hitzak ergituko du emanaldia.

abendua
8 Datorren abenduaren 8an Ataungo Herriak iadanik Herriko Seme Kuttun izendatua duen **D. Jose Migel Barandiaran** jakintsu eta langile paregabea omenduko du. Omenaldiaren eguna kultur ekintza ugariz

hornituko da. Goizean Udal berritzearen ospakizuna egingo da. Eguerdian Jose Migel Barandiaran izeneko ikastetxe berria ofizialki inauguratuko da. Ondoren bazkaria eta omenduari oroi-garriak eskaintzea izango da.

Gabonetako ikuskizuna: «Fantasma-biltzaileak»

Filmea: Los Cazafantasmas. **Zuzendaria:** Ivan Reitman. **Gidoia:** Dan Ackroyd, Bill Murray, Harold Ramis eta Ivan Reitman. **Aktoreak:** Dan Ackroyd, Bill Murray, Harold Ramis eta Sigourney Weaver.

Jaunak akabo. Oraingo honetan txikiegiak gelditu dira beste pelikula guztiak. Urtean lau edo bost produktore egiten omen dituzte amerikanoek lau horietako batek oso ondo funtzionatuko duenaren segurtasunaz.

Ez joan urrunago. Aurkittu dute aurtengoa.

35 milioi dolare pelikula egiteko eta dagoeneko diru hori lautan biderkatu zaie irabazitan.

Aurtengo «sleeper»a gertatu da benetan. Hau da, hasiera hasieratik dena pentsatua zegoen arrakasta handiko filme bat izateko. Espero ez zena zen hainbesteko arrakasta. «Greenlins» gaituak ere txikiak gertatu dira «Fantasmabiltzaile» hauen aldamenean.

Eta pelikularen haria txorakeria bat da. Simple simplea. New York hiriak arazo bat dauka: fenomeno paranormalak direla eta jendea izuturik bizi da eta hiru ikerlari-parasikologo-unibertsitario besterik ez dago horretaz dakienik. Ikerlari hauek beren ikerketak jarraitzeko dirua eta dena galduko dute baina azkenean beren negozioa asmatuko dute: Fantasmak biltzea, edota hobekiago esanda, hiltzea.

Hori da guzia. Eta ez da ezer hori. Guzia beste zerbaitetan dago. Aktoreak, gidoia, superproduzioa, umorea...

Hor dago klabea. Umorean. Pelikula egiteko Ameriketako hiru gidoilari-komiko onenetsuenetakoak bildu dira filme honetan: Bill Murray, Dan Ackroyd eta Harold Ramis.

Hiru gidoilari eder izateaz gain beraiek dira hiru protagonista nagusienak. Beraiek dira «Fantasmabiltzaileak». Beraiek egindako gidoia antzetzu dute. Primeran gainera.

Ez da lehenengo aldia gizon hauek Ivan Reitman txekar exiliatuarekin lanean dihardutena. Aritu izan dira lehen ere zuzendari txekar-amerikarraren «Albion digas», «El peloton chiflado» eta «Heavy Metal» filmetan.

Benetan zoragarriak dira Sigourney Weaver emakumezko-plastikozko erreklamoaeren modura.

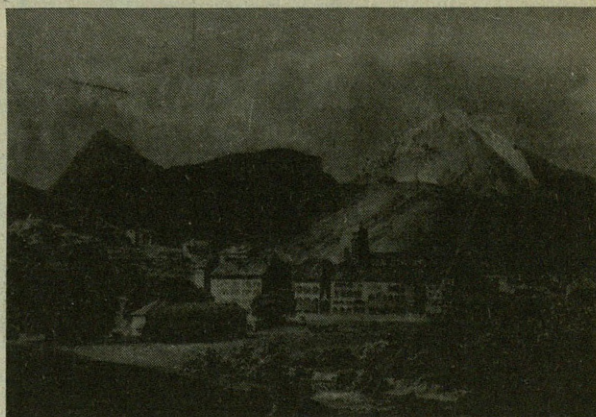
Ez du merezi gehiago luzatzeak. Bakarrik aipatzea produkto amerikano masiboa hauek barnean daramaten ideologia karga guziori. Zerbaitetan sinistu behar duzu: Jainkoagan, extraterrestreengan, fantasmengan... Ez dio ajola zertan. Sinistu beharra daukazu. Bestela akabo imaginazioa. Akabo «majia». Akabo irudimena.

Horretan konforme gaudelakoan nago. Gauza da betikoa. Pelikula bezala, txapo. Aurtengo gabonetan mundu guztiko haur guztiek beren guraso eta anaia helduekin pelikula hau ikusiko dute.

Zuzendari txekarrak 4 urtetan Kanadara emigratu behar izan zuela esango du. Inbasioa eta. Badakizue. Amerikanoen inbasioari ihes egiteko ba ote dago lurrik mundu honetan? Eta ez naiz fantasmataz ari, egia borobiletaz baizik.

Zerorrek ikusi.

mendi ibilaldiak

Abenduaren 9rako

Añamendi (Baiona-Bidarrai): 8 eta 9an. Urkulu-ra. Tf. 632140-371145.

Gasteiz: Hueto Arriba-Los Goros-Cruz de Ganalto (900 m.)-Peñas de Oro-Murgia. Tf. 250354.

Euskalduna (Andoain): Gaztetxoentzat, Onyi-ra ibilaldia.

Tabira (Durango): 12an. Iñaki Garciak eskainita. Peruri buruz diapositiba proiektzioa izango da.

Sestao Alpino Club: 8an, Klubaren eguna. Pico Mayor-era aterako da.

Gallarreta (Gallarta): 7an Marrazki eta Idazketa III Lehiaketa ospatuko da.

Abenduaren 16rako

Besaide (Arrasate): Larraona, Arnaba, Santa Cruz de Campezo. Tf. 798474.

Artibai (Markina): Peña Ranero (737 m.).

Arrola (Antzuola): Aitz-zuri (1.551 m.), egun erdirako.

Antiguo (Donostia): Central Almandoz, Pikuda, Abartan. Irurita. Tf. 211440.

Lagun Onak (Azpeitia): Murrumendi.

Gallarreta (Gallarta): Pico Menor, egun erdirako.

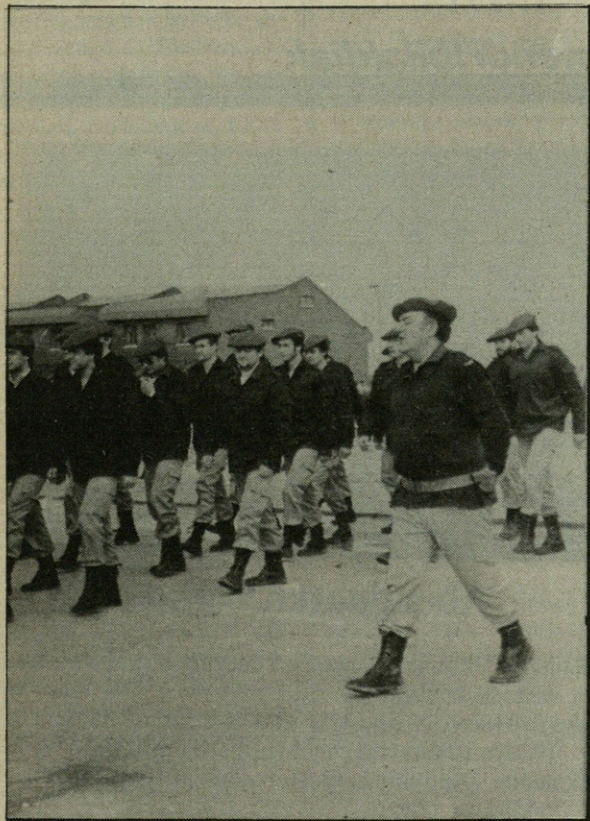
Tabira (Durango): Eretza (871 m.), urtearen agurra turroirekin.

Sestao Alpino Club: Katillotxu-Pedernales-tik Bermeora. trabesia. Tf. 4617156.

Gasteiz: Travesia: Opakua-Arrigorrista (1.151 m.)-Larrediz-Santa Elena-Ulibarri Jauregi. Tf. 250354.

Añamendi (Bidarrai-Baiona): Bidarrai-Artzamendi-Itsasu. Tf. 632140-371145.

OHARRA: Herrialde guztietako mendi talde guztiei dei egiten diegu, 1985. urteko ibilaldi programak lehenbailehen bidali dezaizkiguten. Dei berezi bat orain arte, lokalizatu ez ditugulako, gure orrialdeetan lekurik izan ez duten mendi taldeei.

Ertzainen buruetako bat mozkortuta txofer

HIRU militar dira Komunitate Autonomoko Ertzantzaren buru, Diaz de Arcocha teniente koronela, De Pablos komandantea eta Oteiza kapitaina. Horietako bati denuntzia sartu diote auzitegian, Arabako kamiotik kotxean mozkortuta gidatzeagatik.

Sekulako sustoa eraman zuen kamioizale batek aurretik zetorkion auto zuri batek segara batean ezkerretatik arraspatu zuenean. Kotxezaleak hala ere ihes egin, eta aurreraxeago, Agurain aldean, aurkitu zituen miñoiei (Arabako diputazioaren polizia dira miñoiak) eman zien horren berri txoferrak.

Abiatu dira atzetik miñoiak, eta ikusten dute kamioiazaleak esan zien kotxe zuria (ez Simca 1.200 bat berak esan bezala, Horizont bat baizik) segaraka doala, kamioia jo ondoren gurpila lehertuta. Baztertze-ko agindua eman diote eta kasurik ez.

Ia Arkauteraino joan zen Talbot zuria, segara batean, gurpila lehertuta lehenik; neumatikoa galduta llanta gainean gero, azkenean hau ere puskatu eta gelditu zen arte. Joan dira txoferrarengana, eta ertzainen buruetako bat aurkitzen dute, total eginda, atera ere egin ezin zela.

Jakin dugunez militar horri denuntzia sartu ez diezaizoten presio handiak izan dira batetik eta bestetik, baina azkenean auzitegian martxan dago eskandalo haundi bat gertatu daitekeena.

Hasi da Gipuzko Buru Batzarreko korrika saioa

BIZKAIKO PNV Arzalluzen jendeak kontrolatzen du garbi, Arabakoa ere bai baina Garaikoetxearen gizonak hor beren indarra badute. Gasteiz eta Laudio kontrolpean dituztela. Garaikoetxearen konfidantzazko nafarrak alderditik kanpo daude, nahiz eta behin eta berriz ate joka ari diren. Garaikoetxeak indar dexente erakusten duen Gipuzkoan berriz berehala dira hauteskundeak.

Donostiako alkate Labaien, Joseba Elozegi, Begoña Amunarriz eta abar aspaldi azaldu ziren garaikozale. Arrasate, Bergara, Beasain eta Zumarragako alkateek ordea (Ertzantza despletatu deneko herriak ere horietatik dira, kasualitatez) ez zuten beren gutuna onartu.

Orain entzuten dugu lehendakariaren aldekoek Markel Eizagirre jarriko ote duten zerrendan lehena. Donostiako teniente alkatea bera, ondoan Jose Luis Iriarte «Goiz Argi» eta «Bultzagileak» talde integristakoa duela. Atzetik Anjel Larrañaga kontseilaria, Begoña Amunarriz, Gurutz Ansola, Joseba Elozegi, Pako Pozueta eta abar etorriko lirateke.

Eta Jose Luis Iriarteren artikulua irakurri izan ditugunoi nork sartuko digu sozialdemokrata dela?

Txikiardik hil omen du Brouard eta Txomin bota nahi

ZENBAIT hilabetetik behin ETArek organigrama berri bat eskaintzen du prentsa espainolak, eta euskaldunok guztiarekin apostuak egiten ditugunez, laster hasiko gara jokoan. Ejekutiboan hurrengoan nor sartu eta nor atera. Txistatarako ere balitzateke, ez balitz paperetan hain garbi azaltzen diren errefuxiatuei zerrenda horiek hurrengo heriotz edo deportazio zigorra bizkarreratzen diela.

Joan den udaran ETA ahitua zegoen; orain, bere azpiegitura eta operatibitatea ikutu gabe omen ditu. Lehen Etxebeste «Antxon» zen «Txomin» Iturberen etsaia, honen laguntzaile konfidantzazkoa Lasa Mitxelena «Txikiardi» zela. Orain berriz Txominek reintsertzio bideak hartu nahi omen ditu, eta Txikiardik antolatu du barne kolpea hori galerazteko. Eta azkenean falta zena: Brouarden hiltzaileak ETArek sektore gogorrekoak izan daitezkeela.

ZEN planak 254 milioi presupostatu zituen «public relations» sailerako, eta beste hainbeste ekintza sozialetarako.

PSE «berria» 4L horiarekin estrainatu

EUSKAL Herriko kaleetan somatzen ez den gerra zibil bat behin eta berriro errepikatzen dute komunikabide espainolek eta PSOEek. Baina hala ere nahia errealitate ezin bihurtu nonbait eta «Pelotón Socialista de Ejecución» sortu dute. Lehenengo azioa: Albaro Reizabali autoa erretzea.

Kotxea erre ziezaioten Albarok egindako txarkeria «El Diario Vasco»-k salatu zuen: «Recientemente había denunciado la situación en que se encuentran los presos de ETA en la cárcel de Herrera». Kotxea osorik nahi baduzu badakizu.

Eta ARGIA hau fotokonposatzen hainbeste laguntzen digun Asunek orain oinez etorri behar!

EUSKALDUNA:

HERRI-MUGIMENDU

BILAKA DAITEKEEN

LANGILE-BORROKA

Polizien kargak, tiroak, bahiketak, hilketak bat... lantegia poliziak okupaturik. Errepresio-maila guztiak jasan dituen langile-borroka da Untzigintzakoa. Hauen erresistentzia, aldiz, eredu bihurtu da azken hilabetea. Eredu... eta zenbait sektorean arazo beldurgarri ere bai. ABC egunkariak «guerrilla urbana» eta «sectores entrenados por ETA» ikusten zituen gatazka honetan.

Botereak sustraitik ebaki nahi izan du erresistentzia, medio guztiak, bortitzenak ere, erabiliz. Baina Bilbon, Bizkaian, hedatuz doa borroka hau, eta populazioaren sektore zenbait Euskaldunakoen alde agertzen da, manifestaziotan, kale-ekintzetan... Abenduaren 11rako, Greba Orokorra konbokatuta da Bizkaian, PSOE eta CP ezik beste partidu guztiak agertzen direlarik greba honen alde.

Izan ere, ez da edonolako Untzigintza-lantegien «birmoldaketa» ho-

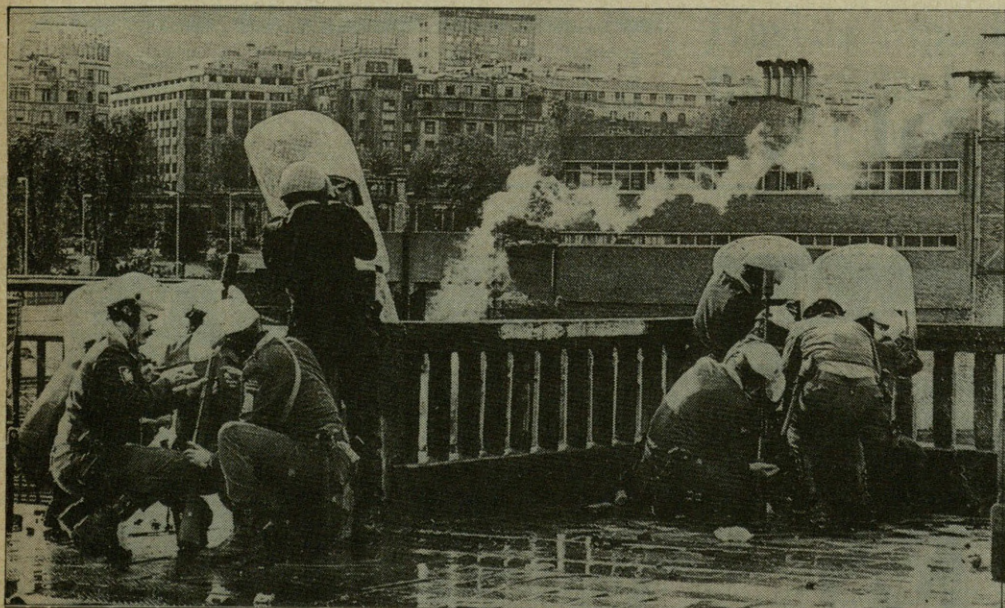
nek Bizkairako suposatzen duen hondamendia: Bilboko Ibaiztean, 5.000 langile kale gorrian aurkituko dira; eta zeharkako ondorioz, 15.000 langilek galduko du lanpostua Bizkaian plan hauek aurrera joango balira. Ibaizkerreko Cruces herrian, adibidez, auzo oso bat dago «Euskalduna» izena daramana, horko langileen etxebizitzak dira. Barakaldon, eta Bilbon bertan, milaka dira lantegi hauetatik bizi diren familiak.

Euskaldunako enpresa-komiteko

partaidea den Mikel Aldasorok esaten digunez, mingarriena zera da: lantegi hauek ixteko arrazoirik ez dagoela, edo arrazoi horiek, edonola ere, ez direla ekonomikoak.

«Lantegi hauek lana ugari dute; esaterako, duela denbora gutxi, Cuba-rekin kontratu bat sinatu zen Euskaldunak, bertarako zortzi untegi egiteko. Eta orain ez da hauetariko bat ere bertan egingo».

Administrazioa, AESA eta UGTren artean egindako akordioa gogor salatzen du Aldasorok: «Hori ez da akordio bat, Administrazioak inposaturiko plangintza berbera baizik. Gobernuak haseratik agertu zuen asmo berbera sinatu da, hau da produkzioa 255.000 toneladatarako jeistea Untziola handietan, eta bai Euskalduna, bai Astano ixtea».

«Euskalduna»ko langileek
gogor erantzun zuten poliziak
beren erantzuna isildu nahi
zuenen.

Poliziak tiroz zauritu zuen langilearekin

«Beraiek zeuden alderantz begiratu, eta polizia batzuk pistola eskuan ikusi nituen. Gugandik hamabost metrotara edo. Konturatu nintzen polizia batek pistola guganantz zuzendu eta apuntatzen zuela. Taldean geunden gu. Tiroa bota zuela iruditu zitzaidan orduan. Instintiboki, buelta eman eta ihes joateko ahaleginean nengoela, zatzada eta berotasun arraro bat sentitu nuen sabelean, zerbaitek erre banindu bezala. Lehen momentuan, gomazko pelota baten kolpea edo, ezin nuen sinistu ere egin pistola-tiroa izan zitekeenik...»

Vicente Carril, Euskaldunako langilearekin mintzatzen gara Cruces-eko ospitaleko gela batean. Hogeita hiru urte ditu, eta hamalautatik dabil lanean Euskaldunan, aprendiz bezala lehenengo, eta kalderari postuan gero.

Azaroaren 23ko ostirale hartan, polizia Euskalduna fabrian sartu zenean gertatutakoaz, ugari hitze-
gin eta idatzi izan da. Bertsio ofizialek ukatu egin zuten lehen momentuan tirorik egon zenik —«bala barruan nuela, irratiz entzun nuen Gobernadorea pistolen erabilera gezurra zela eta ni pelotaz zauritua nengoela esaten», diosku Vicente berak—: poliziak hère burua setiatuta aurkitu eta tiroak gorantz bota beharrean ikusi zela argudiatu zen gero. Ukatu nahi izan da, edonola ere, erasoaldi hura aurretiaz planifikatua zegoenik.

Bertan egon eta tiroa jaso zuen

langile honen testimonioa dakargu guk orriotara, eta zuzen-zuzenean eskaintzen, egunkarietako berri puntualaz aparte. Euskaldunan gertatuaren balorazioa egin ahal izateko dokumento interesgarria iruditzen zaigulako. Ez dugu, ordea, langilearen erretraturik sartu. Vicentek berak esan baitzigun ez zuela fotoetan agertu nahi. Hona hemen, bada, bere hitzak.

«Ametrailadora-tiroen hotsa nabaritu genuen...»

«Ostiral hartan, goizeko sei ta erdietatik, zerbait grabea gertatuko zenaren susmoa hartu genion, ze polizia lehen ordutik hasi zen erasoka. Ordu horretan lantegira zetozen hainbat langile kolpatu zituen atean bertan, eta barrura sartzeko ahaleginetan, atezainaren kaseta apurtu ere egin zuten, baina lehen

hauetan ezin izan zituzten bideko barrikadak gainditu.

Eguerdi aldera, bi tanketa aurretik, atzetik polizi mordoak, hasi zuten erasoaldi gogorrena. Ni iheska nindoala, eta hiru metrotara, ke-poto bat disparatu eta bizkarrean zauritu ninduten. Laguntza eskatu, eta botikiner a eraman ninduten lagunek.

Handik irtetea, giro oso nahasia aurkitu nuen...; jendea barruruntz iheska zetorren, garrasika, poliziak fabrika inguratu eta orain barrurantz zetorrela abisatuz. Horretan geundela, ametrailadora-tiroen hotsa nabaritu genuen. Ez genuen, baina, egiazko tiroak zirenik sinisten, ez genuen inola ere uste hainbestera iritsi zitezkeenik. Baina berriro entzun genuen metrailataren tarratada, eta inguruko batzu lurre-ra jaurti ziren. Aurrerantz begira nengoela, ikusi nuen orduan polizi taldea guganantz etortzen, pistolak eskuan eta tiroka. Orduantxe jaso nuen tiroa».

«Ez nuen pentsatu jasotako zatzada hura tiroa zenik»

«Lehenengo bizkarreko kolpea neukanez eta, zatzada hura ez zitzaidan lehen momentuan bala baten ondorioa iruditu. Eta korrika urrutiratu nintzen.

Botereak, intoxikazio-kanpaina

Boteretik egin diren erasoak eta intoxikazio-kanpaina salatzen du Alda-sorok: «Langileak fabrika eta kalean daramagun erresistentzia-borroka hori guztiz zuzena eta beharrezkoa da. Ditugun medioak erabiltzen ditugu geure lanpostuak eta eskubideak defendatzeko. Harrigarriena da Gobernutik egin zaigun eraso... Eta oraindik "guerrilla urbana" eta halakoak entzun behar!».

Langileez gain, emakumeak ere agertu dira borroka honetan. Eta esan bezala, indar politiko eta sindikalak ere langileen alde agertu dira, salbuespenak salbu, noski.

Esan bezala, abenduaren 11rako

elkarriketa

Aurretik hartutako akordioa zen, polizia lantegira sartuz gero, unti berrietan babestuko ginela langileok, eta haruntz joateko bidea hartu nuen, beste askok bezala. Orduantxe hil zen Pablo lankidea, baina horren berri gero izan nuen nik.

Untzirantz nindoala, arnasestua sentitu nuen, eta ezin nuela jarraitu. Alkondara odolez estali zitzaidan. Atzerantz begiratu, eta hurbil ikusi nituen poliziak etortzen, pistolak eskuetan. Ikaragarri izutu nintzen, "tiro bat eman behar didate hauek", pentsatu nuen, ikaraz, baina ez nuen indarrik aurrera jarraitzeko. Bertan zeuden jantzitokietara sartzea pentsatu eta egin nuen, eta bertan nengoela, alkondara altxatu eta zauria ikusi nuen, sabelaren eskuinaldean. Hamar zentimetro inguruko zauriak bi ezpain agertzen zituen, eta erdian zulotxoa. Bala zauria zen, dudarik gabe.

Jantzigelatik irten eta Telebista alemaneko kamarak eta kazetariak zeuden bertan. Kazetariak gaztelania zekien. "Quereis ver una herida de bala?", esan nion, eta zauria erakutsi. Zuri-zuri begiratzen zuen alemanak, ezin zuen sinistu ikusten zuena tiroa zenik. "Vosotros, grabadlo, y ya os enterareis de como si es un tiro", esan nien, eta grabatu egin zidaten.

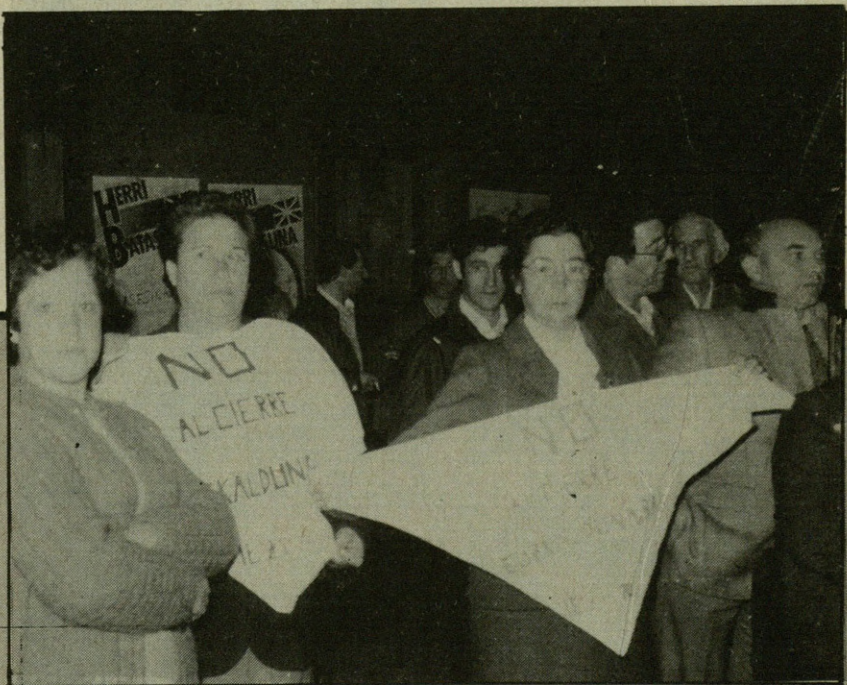
Greba Orokorra deia egin dute Bizkaian, CCOO, ELA, LAB, CAT, USO, CNT eta CUIS sindikatuek, baita partidu guztiek, PSOE eta CP izan ezik. Euskal Herriko beste herrialdeetan ere egun berean borroka ekintzak burutzeraz deitu dute.

Dagoenezko, garaipenen bat ere lortu du mugimendu honek: okupatutako zeukaten lantegia abandonatu egin

behar izan dute poliziek.

«Poliziak fabrika hartzea ilegala dela deklaratu du Lan-Ordezkaritzak. Horrela agerian gelditu dena zera da: hori ez zela AESaren erabakia, Gobernadore eta Barrionuevo bera atzean zeundela, alegia».

Emakumeak ere aktiboki ari dira borrokan. Poliziaren azken «razzia» hartan, lantegi inguruan ziren emaku-

Botikinera eraman ninduten —bigarren aldiz bisitatzen nuen goiz berean—, eta medikua radiografiarekin etorri zenean hartu nuen sustorik handiena: gorputz barruan neukan bala, gibelaren ondoan.

«Despues de lo que te ha pasado, y todavía protestas?»

Berehala eraman ninduten ambulanzian Basurtuko ospitalera. Urgentzi-gela atarian geundela, han hurbiltzen zaizkigu poliziak, irrifarrez. Ezin izan nuen aguantatu arrabioa, eta garrasika hasi nintzaizen, puta- seme eta denetarik deituz. "Despues de lo que te han hecho, todavía sigues gritando?", bota zuen polizia batek. Nirekin zihoan lankide bat deteniturik eraman zuten ia, bertan.

Eguerdia horretan, telefonoz deitu zuten nire etxera, ea langilea edo «estudiantea» nintzen galdetuz.

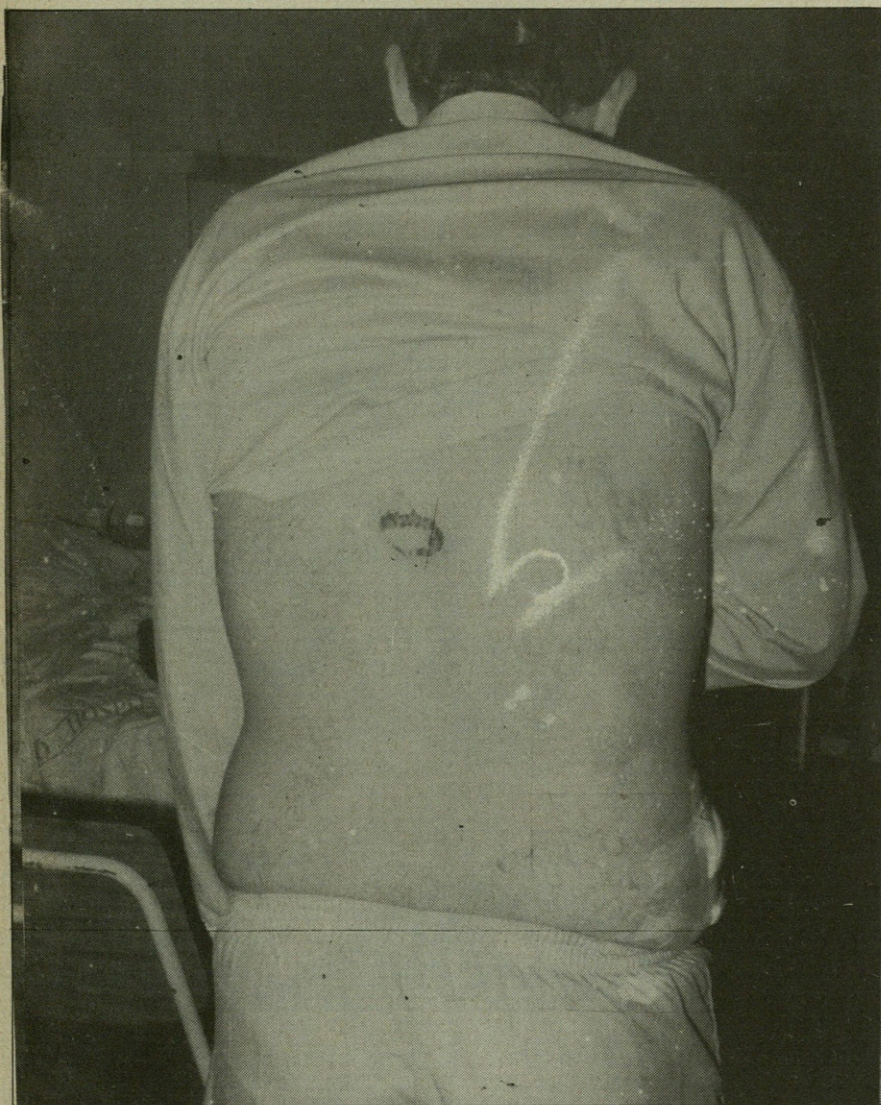
"Es que aquí lo tenemos como estudiante".

Eguerdia berean, Gobernadore zibilak nire zauria ez zela balarena esan zuen irratiz. Enpresa-komiteak tiroaren radiografia erakutsi zion prentsari.

Ebakuntza bat egin zidaten Cruces-en, bala ateratzeko, eta behar baino lehenago bidali ninduten etxera. Susmoa dut «norbaiten» presioak ez ote ziren egongo «arazo» hori ospitaletik bidaltzeko.

Gauza da, etxeratu, eta hurrengo astelehenean berriro Basurtora eraman nindutela, osatzera. Harrengelatan ez ninduten hartu nahi; "es que esto no lo cubre la Seguridad Social" esan zigun hango batek. Nire aita haserre bizian jarri zen, eta onartu gintuzten. Gero, Cruces-eko ospitalera, eta hemen aurkitzen naiz oraindik ere».

Karmelo LANDA

Hona poliziek tiroka hartutako mendekuaren fruitua.

meak protestan, eta beraien atzetik ere joan zen polizia.

«Tren-bagoietan bertan ere persegitu gintuzten. Ezin zuten gure protesta agoantatu», diosku emakume batek.

Astean bi aldiz Asanbladak egiten dituzte emakume hauek, parkeko Pergolan. Berrehun inguru biltzen dira, eta kale-ekintzak programatu eta burutzen dituz e. Joan den astean, Cruces-eko eta Bilboko enpresa-ekonomatoak itxi zituzten, eta manifestazio autonomoak egin. Orain, itxialdi bat programatzen ari dira Bilbon.

Gobernadorearekin elkarriketatzeraz ere joan dira.

«Lotsagabe eta ziniko bat da morroi hori —diosku emakumeen bozerama-leak—. Begira zer esan zigun: konfliktu guztia 40 "gaiztoren" erruz gertatzen zela, eta hauek bahituz bukatuko zela dena. Eta guk kontatzen genion guztia gezur hutsa zela».

Gogorra zaie emakumeei borroka hau eramatea. Etxeko lanak egin behar, umeak zaindu, etabar, eta gainera, kaleko borroka hau, egunero. Tentsio haundian bizi dira egun hauek. Baina tinko mantentzen dira, eta langileen erresistentzia defendatzen dute. «Daramaten erresistentzia hori guztiz zuzena eta beharrezkoa da, eta guk indar guztiekin lagunduko dugu, baita geure ekintza propioak egin ere».

Datorren hamaikan egiteko greba prestatzen den bitartean, mugimendu zabala bilakatzeko traza hartu du Bilbon eta inguruetan Euskaldunako langileen borrokak.

K.L.

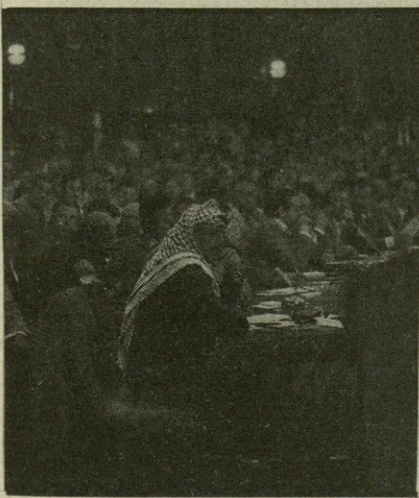

Emakumeak beren senarrek daramaten borroka laguntzen eta bultzatzen.

Armak: badirudi...

Berriz hasi dira Washington eta Moskukoak armen kontrolerako oinarriak jarri beharko dituztela noski, eta kondizioak ipini behar direla... Shultz eta Gromiko akordio batetara behintzat, ailegatu dira, ez bait da gutxi gure denbora nahasietan, esan nahi bait da, hain zuzen ere, berriz eseri beharko direla.

Orain dela urtebete elkarrizketa batzu eramaki zituzten, eta amerikarrak Europan barrena «Pershing-2» direlakoak zabaltzen hasi zirenean, soviatarrek alde egin zuten, negoziaketan segitzea ezinezkotzat jorik. Oraingo negoziaketa posibleak, Lomeiko SESBeko bozeramaileak deklaratu duenez, beste haiek zituztenetik guztiz bestelako oinarrietan finkatu beharko lirateke.

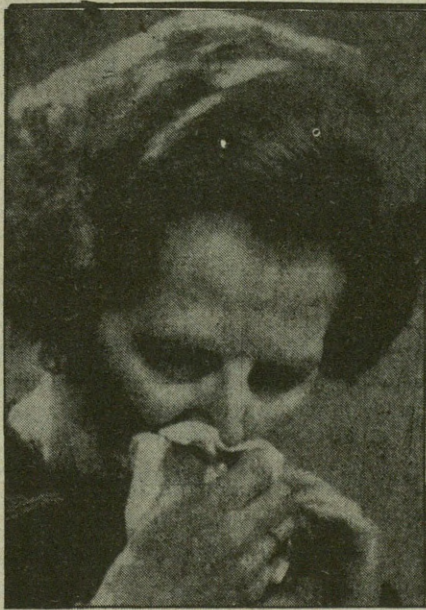

Palestina: Jordaniarekin?

Nahiz palestindar dexentek boikota egin duen, palestindar parlamentua bildurik egon da zenbait egunez. Bertan diskutitu den gairik polemikoenetako bat palestindarrek Jordaniarekin eraiki lezaketen konfederazioarena da.

Hona gauzak nolatsu dauden: konfederazio hori Jordaniak proposatzen du, ongi interesaturik ematen du aurrera irten dadin. Palestindarrok (moderatuok) akort dirudite, punturen bat gora-behera. Palestindar «erradikalek» (Siriak eutsitakoek, eta bestek)

«traidore»tzat jotzen dituzte pakto hauetan dabiltzanak. Israelek proposamen horiek deus berririk ez dutela aportatzen, diote, nahiz eta (palestindarrak areago miakurtu nahi bait dituzt) ate bat zabalik samar utzi.

Ulster: ez dira akklaratzten

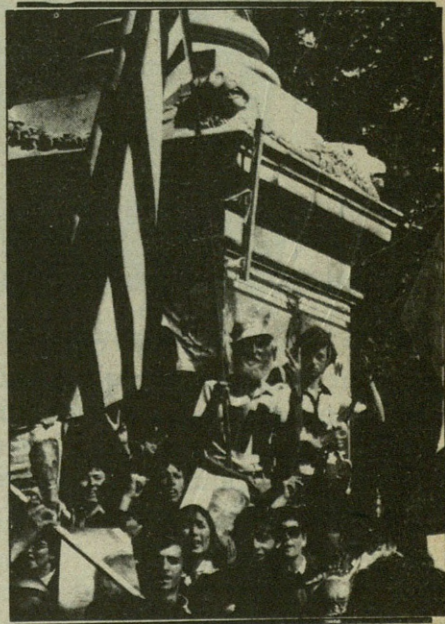
Fitzgerald, Irlandako lehen ministroak, bi Estatuon artean arestian izan diren elkarrizketetan Thatcher-ek eramandako jokabidea «ofentsibo»tzat jo du. Thatcher-ek, irlandarrek zeramatzen hiru proposamenak atzera bota zituen, eta gainera lege txarrez, irlandarrak kexatzen bait dira. Thatcher-ek, jakina, bestearen haserrea ez duela entenditzen. Fitzgerald-ek, berriz, Thatcher egiten ari dena IRArentzat lagungarria izango dela. Eta abar.

Frantzia: preso politikoentzako estatutoa eskatzen dute

Badira Estatu frantsesean uste litekeen baino preso politiko gehiago; euskaldunak, bretoiarrak, korsikarrak, guadalupetarrek eta armenia-

rrak bateratuz gero, ehundik gertu bai.

Horretaz, preso hauen abogatuak eta beren aldeko erakundeek haientzako estatuto bat eskatu berri dute, suposatuko lukeena: preso politikoak gartzela bakar batetara biltzea; egunero kanpokoekin komunikatu ahal izatea; edozein prentsa hartu ahal izatea; beren sorterriko presondegietan egotea; etabarreko baldintza minimoak.

Uruguay: errotik jotako demokrazia gisa bat

Uruguay-n ere bazterreratu dira militarrek, «politiko»ei bidea libre samar utzirik. Hegoamerikako puntako alderdi haietan Txile gelditzen da soilik, astero-astero hildako batzuren baino gehiagoren berri ematen digula.

Uruguay-n, beraz, zerbait aldatu egin da, hauteskundeak izan dira behintzat, eta hauteskunde horietan Colorados direlakoak nagusitu dira, tradizionalki Blancos direlakoak baino ezkerxeago egon direnak, baina azken garaioan eskoinerako aldaketa bat izan dutenak, halako punturaino, ze «demokrazia etorri beharrean» militarrek beren nagusitzea «gutxiagoko gaitz» bezala jotzen bait zuten.

Denak kontent dira, oso aspaldiko 694 presoak izan ezik, tupamaroak gehienak, eta aterabide hurbilik ikusten ez zaiena.

Frantziaren arantzarik minena

ESTATUTOAREKIN KORSIKA BERDIN

Leku ona, leku txarra suertatu zaio Korsikar herriari, Mediterraneo erdian, salto bat eman eta bertan jartzeko moduan. Beste askok, beste gehienok bezala, herri honek hainbat inbasioen eragina jasotzen du mendeetan barrena.

Ez borrokarik gabeko eragina. Ez erresistentziarik gabekoa. Zeren «inbasio» (*kolonizazio*, nahiago baduzu) horiek bertako jendearen pobretzea ekarri izan bait du, bertako jendearen emigratu beharra, bertako jendea («*Klan*»etan, etab.) zatitzea...

Ustez bada garaia Korsikako jendeak *berak* bere etorkizuna erabaki dezan. Baina gure uste hau arrazoi historiko batzuren laguntzaz desarroila dezagun..

Orain dela berrehun urte Korsika ingelsek harturik zuten. 1796an Frantziako tropak hartaratu ziren, eta nagusitu. Tropa haiek Napoleonek bidali zituen, «frantses mentalitateko» Korsikar ezaguntxoak. Inglaterrek alde egin zuen. Frantziak asimilatze politika gogor bati ekin zion.

Lehen urte haietan Korsikarrak behin eta berriro *matxinatu* ziren, horrela esaten ahal bada. Bai erantzun ere, frantsesek, halako biolentzia, ze ald:

batzurretan egunero egoten bait ziren buru-mozketak eta horrelakoak. 1818ko lege batek, Korsikako merkataritza librea debekatu zuen.

Urte haietan eta hemeretzigarren mendearen zehar erresistentzia mogimenduak egon ziren, baina Korsikar nortasuna ezagutu zedin ez zen bat ere aurrerapausorik eman.

Handik aurrera, bitarik bat

Frantsesak heldu eta garaitu zire-

netik hona, eta gaurregun bertan ere, bi bide posible antzeman ditzake Korsikako herriak, eta horiek zeintzu diren —lojikoak dira— esango dugu.

Batetik, Korsikar nortasuna areago apaldu eta erosiona daiteke, eta hori dateke ordutik honako martxa, esan nahi bait da, metropolitik iritsitako inmigrazioa handitu eta handitu egin da, eta emigratorik badago beti ere, eta beraz kanpotarren proportzioa geroz eta gehiagoz dator.

Eta bestetik, iraunarazte eta berritzearen bidea dago, noski nazionalistek hautatu dutena.

Ez dugu deus deskubriten. Frantsek lehendabizikoa nahiko lukete, bertakoek (izan autonomista izan independentista) aldiz bigarengoa...

Baina hasi dugun historia ustekabez utzi dugu, eta itzuliko gara. Mende honen hasieran Korsikar nazioaz hitz egiten hasi zen. Halabaina, lehen munduko gerran —zapalduko herri askori gertatu zaiona— Korsikarrek besten interesak defendatzearen parte hartu behar izan zuten, berrogei bat mila lagunek bizia utzi zuelarik (populazioaren %15a).

1941-42.etan alemaniarrek hartu zuten irla. Korsikar erresistenteak frantsesen alde lekutu ziren.

Independentismoaren indartzea

1959 eta ondotikako urteetan Kolonialismoaren aurkako erresistentzia antolatzen hasi zen. 1967an ARC (*Acció Regionalista Corsa*) agertu zen, eta hauteskunde Kantonaletan botoetarik %12a altxatu zuen. Manifestaldiak etab. izan ziren.

Mogimendua geroago eta erradika-

lago gertatuko da. Detentzioak hasi ziren. Bai geroxeago (1973) atentatuak ere, bomba bitartez jeneralean. 1976an FLNC sortu zen. Hurrengo urtean ARC eta beste zenbait elkartu ziren, eta UPC abiatu zen.

Horratx beraz «nortasuna kontserbatzearen aldeko» bi talderik inportanteenak, oso borroka gisa desberdinak daramatzatelarik ere: *Unió del Poble Cors*, moderatuago, eta *Front D'Alliberament Nacional de Corsega*, erradikalago (beño, izenak Katalanez ematen ditugu, hala aurkitu ditugulako). FLNC hau 18 bonbez eman zen ezagutzera.

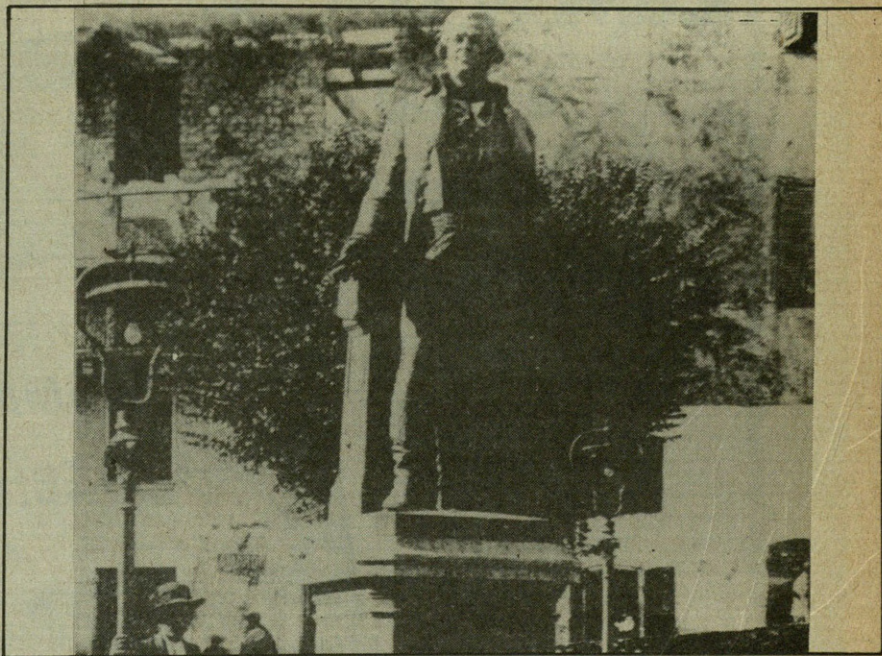
1977an milioi bat turistak bisitatu zuen irla. Kontutan izan 230.000 lagun baizik ez dela bizi han.

1978an 480 atentatu izan zen. Ez denak jadanik independentistenak. FRANCIA izenpean polizia paralelak ere egin bait zuen sortario bat.

Laster-laster 1981eko Estatuko presidentziarako hauteskundeetara ailegatu gara. FLNC-k tregua egin zuen. UPC-k sozialisten alde boto ematea aholkatu zuen, baina Estatuko eskoiak %53a jaso zuen. Halere Estatu mailako sozialisten garaipenak esperantza batzu ekarri zituen. 150 preso askatu zituzten, amnistia batez.

Urtebeteko parentesis bat gertatu zen, denak zer pasatuko zai. Ezer gutxi pasatu zen: Estatuto pobre bat eman bait zuten. FLNC-k tregua hautsi zuen: 1982an zehar 800 atentatu burutu zuen.

Dinamika horrexek segitu du. 1983an ehun eta gehiago korsikar militante espetxeratu zituzten. Hizkuntzaren alde mobilizapenak, atentatu biolentoagoak. Sortu berriko Korsikako Asanbladan akordiorik ez...

Pasqueale Paoli, XVIII. mendeko sinbolo bat: frantsesen eta inglesen kontra borrokatu zuen.

Bi joera

Korsikako problemak berezko perspektiba batetik abiatuta konpondu nahi lituzketenen artean, hau da, gutxi gora-beherako nazionalisten artean, bi joera ikusten dugu: zeregin horretan Parisekiko zilbor-hestea eten beharrik ikusten ez dutenena, eta menpekotasun txar denak errotik erauztea eta erabateko subiranotasuna esijitzen dituztenena.

«Autonomia», diote lehenengoei. Nazio «Askatasuna», diote bigarrenengoei. Frantzia dudari jarri gabeko regionalismoa, proposatzen dute alde batekoek. Frantzia hautsi eta zeozer berri, bestekoek.

Frantziaren barruan, batzuek. Nazio libretako munduaren barruan, besteek. Eta hola.

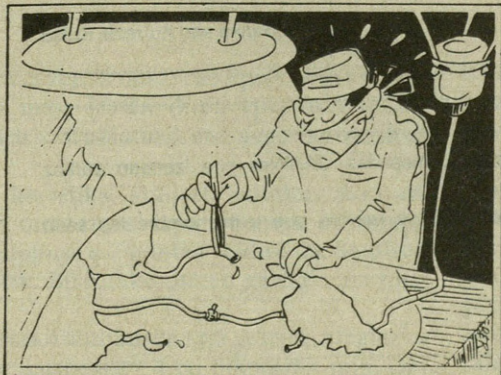
Estatutoarenak eta beste

Korsikako «clan» famatueta zer bait esan gura nuen, baina hau aurrera doa eta beste batetan izan beharko du. Populazioaz bakarrik esan, aipatutako 230.000tatik Korsikar-Korsikarrak 110.000 baino gehiago ez direla. Aldiz metropolian 400.000tik 600.000ra Korsikar dago, hara joanda noski, eta urtero hiru bat mila lagun gehiagok alde egiten du: bizkitartean, urte bakoitzean baita ere, 6.000 ez-korsikar sartzen da Korsikan...

Orain frantsesek eta Frantzia zaleek soluzio «berri» bat bideratu nahi dute: «Korsikarako Estatuto partikularra» (edo «berezia»). Estatuak, hitz batez, «diferente izateko eskubidea» ezagutzen du, baina, beti egin duen bezalaxe, Korsikan errotikako problema bat dagoenik ukatu egiten du.

«Estatuto partikular» horretatik ateratzen dira oraingo Asanblada eta oraingo muntaia guztiak.

Ez dira nahiko, abisatzen dute Korsikarrek, eta abisua plastikozko lehergailuetan materializatzen dute. Gobernu zentralak, berriz, ez du aditzen, ez du ikusten, ez du begitatzten...

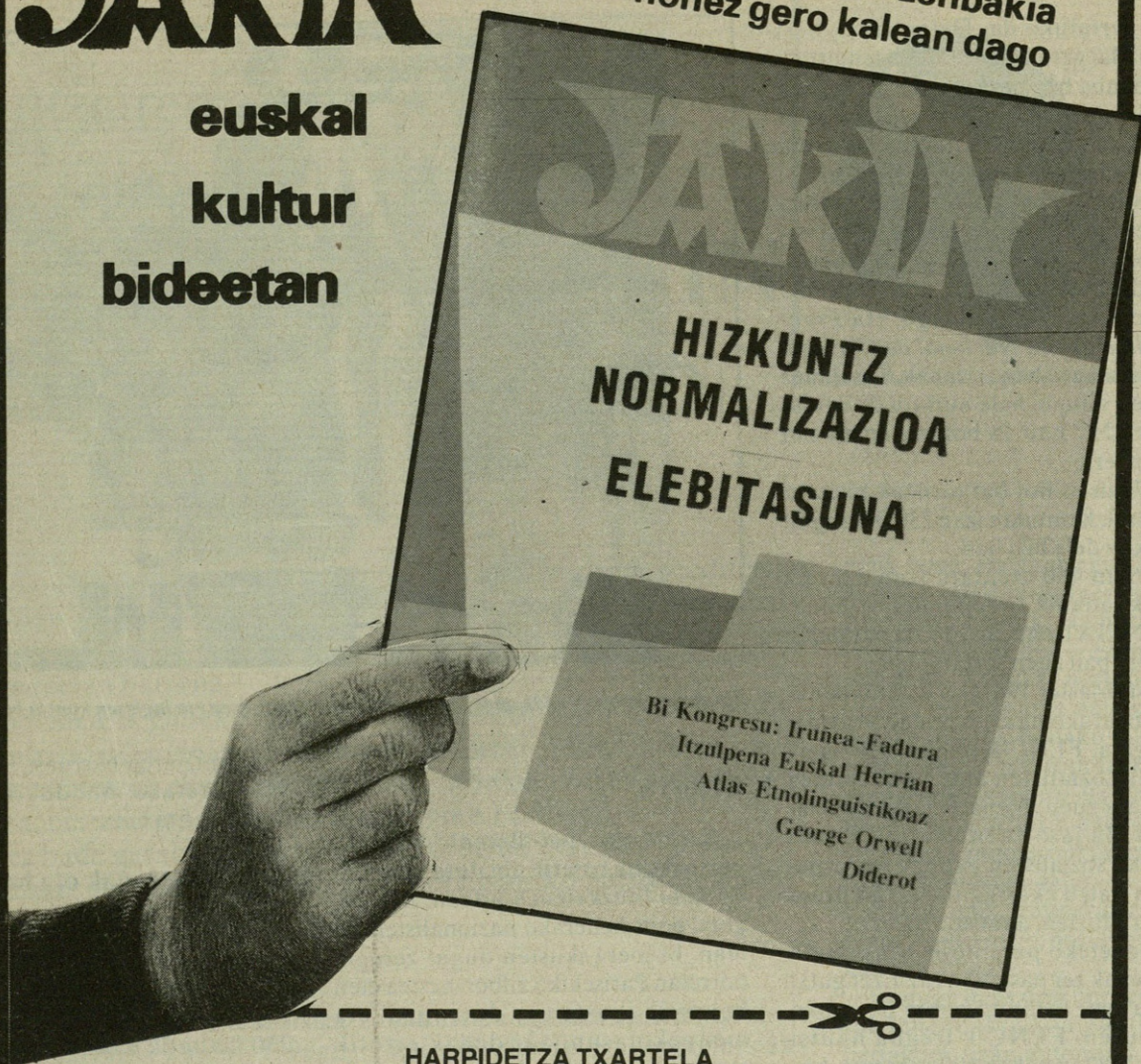
Korsika: asistentziatzeko ekonomia bat.

Pablo SASTRE

JAKIN

**euskal
kultur
bideetan**

30. zenbakia
honez gero kalean dago

HARPIDETZA TXARTELA

JAKIN aldizkariaren harpidedun egin nahi dut:

Izena

Kalea Herria

Gurutze (+) baten bidez adierazten dudan eran egingo dut urteko ordainketa (1.500 pta.)

☐ txeki bidez ☐ renboltoz ☐ nire Banku kontuaren bidez (bete beheko zati hau)

Banco o Caja de Ahorros Banku edo Aurrezki Kutxa

N.º de cuenta / Kontuaren zenbakia

Sucursal / Sukurtsala

Titular de la cuenta / Kontuaren jabea

Entitate horretako nire kontuan zorpetu itzazue, mesedez, JAKINEK nire izenean aurkez diezazkizuen erreziboak. Agur.

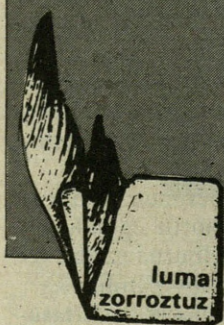
Sírvanse adeudar en mi cuenta con esa entidad los recibos que a mi nombre les sean presentados por JAKIN. Atentamente.

Firmado / Zinatzailea

Domicilio / Helpidea

JAKIN - Ategorrieta hirib., 23 - DONOSTIA (13)

HARPIDEDUN EGIN ZAITEZ!

ODOL SARIA

Azaroaren 22an epela zen arratsa, oso epela; Euskal Herrian garai horretan maiz izaten diren epel horietakoa. Udazkenean barrena arront abiatu ere, negu zantzurik ez giroan.

Bilbotik gentozen herrenka, auto eta autobus ilara azkengabea. Lekeitio ondoan, aldapan beheara aurrerago ezin joan; eta gure autobusa ere hantxe gelditu da. Santiren jaioterrira ezin sarturik. Bildutako osten gaitzak, are hurbildu ere ezinik.

Lerrokada luze hartako autobusen argi gorriek, alegiazko itxura ematen zioten ikuspegiari. Eta, bihotzean min, (sekula negar egin ohi ez duten jende bortitzek ere ordu garratz horietan malkoak isuri baitzituzten), oinez abiatu gara. Oihu bakar bat urratzen zituen bazterrak: «Gora ETA militarra!». Ez zen aldapan beherakoan beste garrasirik entzuten.

Behin, eta berriz, eta hamaika aldiz, hitz horietxek errepi-katzen ziren soilki.

Multzoetan elkarrizketak urri: «Hauxe da, zoritxarrez, askatasunerako bide bakarra. Herri guztiak odoletan jaio izan dira mundura; eta gureak ere jaioko bada, ateka latz horretatik pasa behar du». Eta denek onartzen zuten hori. Bai. Baina... bihotzean min. Santi ahulen defenditzailea zelako. Santi pertsona ezin hobea zelako. Bere helburuekiko gogorra izanik ere, Santi kopeta zabalekoa zelako. «Gure arteko onenetariko bat» —aitortzen zuten denek. «Beti bezala».

«Odol saria», alegia. Herriek, beren buruaz jabetzeko eta nazioen artean kideztat hartuak izateko. Laspiur-ek aspaldian idatzi zuen bezala, «odol saria» ordaindu behar dute.

Hots, hantxe, Lekeitio mindu hartan, Laspiur bera topatu

“Odol saria” ordaintzea tokatu zaio Xantiri eta beste hainbati, askatasunaren bidea erakusteaatik Euskal Herriari.

nuen:

— Oroitzen al haiz, Imanol? Aspaldian, behar bada oroitu ere ez haiz egiten, «odol saria» aipatu huen hik.

— Bai horixe. Ongi oroitzen nauk. Eta halaxe duk. Baina bazirudik listoa gero eta gorago jarri nahi digutela euskaldunoi...

Santik bazekien halako batez hau gerta zekiokeela. Mikel Goikoetxearen heriotz ondoko egunetan agurtu nuenean, argi-eta-garbi esan zidan: «Iparraldeko ekintzetan horren nabarmen agertuz arrisku larriak hartu ditudala? Badakit. Baina beldurrak ez nau helburutik desbideratuko. Bai nik, eta bai etxekook, jakinaren gainean egin dugu aukera hau. Eta datorrena datorrelarik ere, eutsi egingo diogu bideari».

Zuzentasun hori, ustelkeriak itotzen gaituelarik, bere odolaz ordaindu du Santik. Beste asko Herreran eta Alcan, edo deserri azkengabea, edo drogaren ifernuan, edo GAL-en eskuetan, edo torturapean, edo lantegi barruan metrailakaturik, edonolako ezintasun eta zapalketa motatan ordaintzen ari diren bezala. Zinez, galesti ordaintzen ari da gure herri bere «odol sari» madarikatua. Guztiz galesti. Herri zapaldu berak isuri baitu bere odola, behin eta berriz, Madriletikako zapaltzaileen eskuetan mende eta erdi gogor honetan.

Gure herriaren parte handi bat, eguneroko borrokan ikus daitekeenez, gertu dago sufrimendu latz horiek guztiak jasateko. Olaskoaga, Santi eta Gonzalez Larrazabal izan dira azkenekoak. Eta horixe da gure garaitzapearen bermerik gotorrena. Herri batek askatasuna lortzea erabaki duenean, ez dago genozidioaz beste biderik herri hori zanpatzeko.

Baina, otoi, aberkideok: kontuz! Gure herria, ongi dakigunez, geure begien bidez ere ikusi dugunez, behin eta berri izan baita... **SALDUA!** Odol hori guztia alferrik isuria izan ez dadin; ez utz gure herriaren lema edonoren eskuetan. Eutsi **INDEPENDENTZIAREN LEMARI!** Santik egin zuen bezala. Telesforok egin zuen bezala, eta dilistaplater baten truke saldu ez diren guztiek egin duten bezala.

Gure martirien helburua, **independentzia** zen; eta ez «vascongado-filia» foruzale («foralista» hobe, Foruen bar-

kapenarekin!) merke bat. Beren biziak hondatu eta galdu dituzten Santi guztiak, abertzaleak ziren, eta ez karlista-berriak. Vascongadetako aparato politikoetan itsatsi diren **karka probintzikoi** guztiei esan behar diegu: «Kanpora!!» Odol sari latzaz erosten ari garen askatasuna, erokeria litzateke sasi-abertzaleen eskuetan jartzea. Garaia dugu karlistmoari eta neo-karlistmoari uko osoa emateko.

Baina Santiri bereziki gagozkiolarik, beronen helburua disimulatzerik ez dago. Alde batetik, eta hortik egun haue-
tan entzun dugunaz bestalde, Santiren helburua ez zen «el logro de las reivindicaciones democráticas pendientes»: Euskal Herriaren **batasuna, euskalduntasuna eta askatasuna** lortzea baizik. Esan beharrik al dago Santi abertzalea zela?

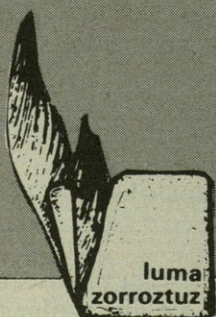
Baina Santi sozialista zenez, gure herriari aginte egiazkoa eman nahi zion; eta, hortaz, **aginte ekonomikoa** eman nahi zion. Eta, hitz batez, **askatasuna sozialismotik** at zer izan ote daitekeen ez zuen konprenitzen; nik neuk ere konprenitzen ez dudana bezalaxe.

«Odol saria», bego. Eta, hortaz, eta Santik hau bazekien, nekez aurkituko dugu ontzi horretan zapatillak sekula erantzi ez dituenik. Santik gudariak maite zituen erro-
tik.

Baina zapatillak, eta besaulkiak, eta areto dotoreekiko tentazioa uztea asko uztea bada ere (geure inguruan ikusten duguna lekuko!), aski ez da. Santiren ezpalekoak behar ditugu gidari: euskal herrian erro-
tik sustraituak. Zapalketaren haizea zakarregia da sustrai horiek guztiz sendo ez dituzten jendeengan gure ontzi mundua uzteko.

Har bitzate gure lema eta erremalak gure herriaren **izana eta nahia** zinez senditzen eta zerbitzatzen dituzten abertzale osoek. Santiren ezpalekoek, hitz batez.

Beste hark esan zuen bezala: «belarriak dituenak, entzun beza».

LARRAZKENA

Zein atsegingarria den larrazkena eguraldi ederrarekin. Urriko egun hoietan eta haizego batekin mendiz mendi da-biltzen gazteak gain hoietan hartzen dute atsedea.

Uda ttipi hau Sanmartinak pasa arte luzatzen baldin bada guzien gainekoa da. Hori guzia gozatzen ahal dugu eguraldi ederrarekin, baina txarrera ematen badio orduan larrazkenaren edertasuna suntsitzen da eta neguaren itxura hartuko du batez ere Sanmartinak aldera. Haize bortitza bazter guziak inarosten dituela, zuhaitzak bilusten eta zenbaitzuk ere lurreratzen, eguraldi gordina, ortoska eta ineztureka eta bai zizerkora eta elurra mendi gainetan. Aurten denbora eder hoietaz goxatu dugu Urriko ondar egun hoietan, eguraldi garbia eguzki goxo batekin, giro zoragarria eta mendiak eta zuhaitzak larrazkenaren kolore gorri jauntzirik.

San Martin sasoin aipagarria Euskal Herrian. Baztanen ere badira bestak eta Gartzaingo herriak ospatzen ditu hain xuxen San Martin egunean bere besta nagusiak.

Larrazkenari buruz berriz ere erran dezagun, gauzak ongi joatekotan eta neguan sartu baino lehen nekazari batek behar lukela zitua etxeratu. Baina hori zoritxarrez ez da beti gertatzen. «Etxera bil» dio etxeko nagusiak eta holaxe etxeko zoko guziak ongi horniturik lasai dago gure gizona bere familia, negu bortitzari gogor egiteko eta batera nekerik gabe udaberrian sartu arte irauteko.

Berriz erre San Martin aipatuz erran dezadan ere Baztan alde huntan badirela zenbait ohitura eta oraindik ere irauten dutenak nahiz eta ez duten aspaldiko denboretako indarrak. San Martin egunean maixterrak ordaintzen zion

etxeko errenta bere nagusiari eta sasoin hortan ere izaten ziren «aldairek», hau da, maixterra etxe batetik bertara aldatzea. Lehenagoko denboretan aunitz aldiz gertatzen baitzen holako aldatzeak. Etxeko puska guziak bildu eta orgetan edo lera behi pareta uztarran loturik etxe berriari buruz abiatuko ziren.

San Martin eguneko behar zuten etxea hustu eta zaukaten guzi guzia harturik, zokoak ongi garbitu artio. Sasoin hau batzuentzat pozgarri baina bertzeentzat negargarri. Base-ri zahar hoiek solasean balekete, a zer nolako gertakizun tristeak agertuko lituzketen. Xutik irauten duten pareta zahar hoiek zer ikusi ote dute... Txarretik onera nonbaitor, baina onetik txarrera zer erranen dugu... Zenbait xaharren kontakizunak ez dira ez hain segur esne gainetan bizi direnen kondairak.

Maixterrak badu nagusi berria, badu bizileku berria eta bizi beharrak bortxatuko du berriz lanera eta holaxe jarraikiko ere indarrak irauten duten bizkitartean.

Azaroa joanik Abenduan sartuko gara negu bortitz baten zain. Maixter berriak bere etxea ongi hornitua balin badago ez du kezka haundirik izanen eta hala behar luke neguaren aserrearri gogor egiteko eta elurra ari duelarik kanta zahar hau errepikatzen:

*ELUR MELUR EZ DIETHIRE BELDUR,
BADIET ETXEAN ARTO TA EGUR.*

Mariano IZETA

Gerediaga Elkarteak berriro Azoka prestatzeari eutsi dio

LAU EGUNEZ, DURANGO TOPALEKU

Urteroko zitari uko egin ezinez, aurten ere Gerediaga Elkarteak azoka prestatzeari eutsi dio, XIX. edizio honetan ez dago berrikuntza handirik, antolaketari dagokionez. Argitaletxe eta diskoetxeen aldetik, berriz, nobedade ugari. Interesgarriena, argitaletxeek eratu behar duten Elkarteak.

Lau egunez liburu eta diskoz

Abenduaren 6ean, arratsaldeko 6etan, Durangoko Merkatu Plazako ateak zabalduko dira. Barnean, 93 stand-etan zehar, 37 inguru euskal disko eta liburu argitaletxe, 10 Aurrezki Kutxa, kultur arloan ari diren 10 talde, aldizkari ugari, eta Euskaltzaindiaren argitarapenak erakustera emango dira, lau egun luzez.

Aurtengo edizioarako, lau stand berri jarri behar izan dira, eta, hala ere, leku falta nabaritu dute antolatzaileek. Gero eta gehiagok eskatzen dute bere tokia Durangon, Azokak duen garrantziaz jabeturik edo.

Merkatu Plaza handitu ezin daitekeenez, aretoa bai handitu da, eta hauez gain, zenbait ekintza egin daitezkeen. Udaletxe eta Gurutzia Ikastolako lokalak erabili behar izango dira. Igaz ez bezala, aurten Gerediaga-koek Katalogoa ateratzeari ekin diote, Azokan agertzen diren liburu, aldizkari, disko eta folleto guztiak agertuz.

Sarrera hitzaldia

Iazko edizioan Gabriel Aresti-ren 50 urteurrena oroitu zen bezalaxe, aurten Juan Cruz (1761-1831) eta Antonio (1758-1834) de la Fuente anaien oroimena egingo da, 1984 urtean Antonioren 150 urteurrena betetzen delarik. De la Fuente anaiak xelebreak izan ziren Durangon. Bertsolariak, txistulariak, konposatzaileak, dantza-

riak... Hamaika kanta sortu zuten: agian ezagunena R.M. Azkuek jaso zuen eta denboraz nahikotxu aldatu den «Hator, hator mutil etxera...» kanta, gaur egun sinbolotzat hartua dena.

Anaia biak «Plateroak» izengoitiak ziren ezagunak, eta hauxe izango da Gerediaga Elkarteak lehendakariordea den Antton Mari Aldekoa-Otalorak emango duen hitzaldiaren titulua: «Durangoko Plateroak». Dena den, gaia sakontzeko Aldekoak Azokan honetaz aterako duen liburura jo dezakezue.

Eta gaiarekin lotuta, abenduaren 9an mahai-ingurua ospatuko da. «Herri kantak eta historia» izenekoak. Naxo de Felipe, Amuriza, Erramun Martikorena zuberotarra eta Beltran-ek osatuko dute mahaia.

Durangaldeko ikastolen erakustokia

Nabaria da Gerediaga Elkarteak merindadeko umeekin duen ardura. Ostirala, egun osoz, ikastoletako ume eta gazteei eskeiniko zaie; zenbait lehiaketaren sari banaketaz gain. Hezikuntza Sailak aurkeztuko dute EIMA Programā, nabariena da. «Euskal Ikasmaterialekintza. 1984eko ekitaldiaren aurkezpen bateratua/izenaz, zikloz ziklo eta mailaz maila, irakasleei materialeak eskeintzen zaie, adineka sailkatuta. Literaturak ere ba du bere presentzia, umeentzako testuak, sailkatu eta egokiturik, agertzen bait dira.

Gerediaga Elkarteak beti hartu izan ditu haurrak kontuan. Ikastolei standa eskaintzeaz gain, arratsalde bat izaten da beti haurrei zabalik.

EGITARRAUA

ABENDUAREN 6. OSTEGUNA..

18.00: Azoka Hasiara

19.30: Sarrera hitzaldia Azokako Aretoan.

Gaia: Durangoko Plateroak.

Hizkaria: Antton Mari Aldekoa-Otalora.

ABENDUAREN 7. OSTIRALA. (Eskola eta Ikastoletako ikustaldia)

15.30: Durango-Iurretako Udalak antolatutako Julene Azpeitia ipuin lehia keta, eta Villa de Durangoren Astarloa eta Joseba Sarrionandia literatura lehiaketa: sailen sari ematea.

16.00: III: Ikasleen Idatz-Lehiaketaren sari ematea.

17.00: Hezkuntza Sailaren ZIMA Programaren aurkezpena.

19.30: Mahai-ingurua: Azokako Aretoan.

Gaia: Denbora pasa eta liburutegiak

Rafa Mendia (moderatzailea)

Pablo Zapata

Alejandro Guezo

Roberto Flores

ABENDUAREN 8. LARUNBATA. (Egun guztian zehar liburu berrien aurkezpenak)

12.00: Mahai-ingurua. Azokako Aretoan.

Gaia: Euskal literatura aldizkariak.

Laura Mintegi

Tere Irastorza

Josu Landa

Txema Larrea

Adolfo Arejita

Itxaro Borda

ABENDUAREN 9. IGANDEA.

11.00: Euskaltzaindia eta CAV. Sari banaketa.

12.00: Mahai-ingurua.

Gaia: Herri kantak eta historia.

Natxo de Felipe

Xabier Amuriza

Erramun Martikorena

Juan Maria Beltran

19.30: Hitzaldia.

Gaia: 1886, Durangoko Euskal Jaiak.

Hizlaria: Jesus Maria Salterain.

Azoka egun eta orduetan, aretoan Pablo Aizoiara margolari eta eskultorearen erakusketa bat izango da.

OHARRA: Azoka orduak hauek dira:

Abenduak 6: Arratsaldeko 6etatik 9etara.

Abenduak 7: Goizeko 10etatik 1,30etara.

Arratsaldeko 3,30etatik 9etara.

Abenduak 8 eta 9: Goizeko 10etatik 2etara.

Arratsaldeko 4,30etatik 9etara.

Hezkuntza Sailarekin batera, Kultura Sailak 1983-84.eko Memoria azalduko du.

Ostiralean bertan, EDEX kolektiboak, Barakaldon, Portugaleten eta Getxon aurrera eramán diren experimentzien berri emango dute. «Denpora pasa eta liburutegiak» izenaz egingo den mahai inguruan. Elkarriketa honetan, liburutegiak aire librean jartzearen emaitza azalduko da.

Zenbat buru hainbat liburu

Ugariak benetan, Durangoko Azokan jaio egingo diren titulu berriak. Askotan salatu denez, euskal liburgintza bai politika komertzialaren menpean aurkitzen delako, bai saltzeko aukera guztiak onak direlako, urteko azken hilabeteetan, 12 hilabetetan zehar egin beharreko lanaren erdia monopolizatu egiten da.

Hau dela eta, larunbat osoa argitaletxeen aurkezpenei dedikatuko zaie, goizean «Literatur aldizkaria»z arituko den mahai-ingurua salbu.

Goizez «Sendoa», «Amigos del Libro Vasco», eta «Elkar» mintzatuko dira, eta arratsaldean, «Soñua», «Euskaltzaindia», «Jakín», «Etor», «Libro Pueblo», «Gereño», «Erein», «UEU» eta «ARGIA». Aldizkari honek, lehenengoz, «Euskal Kulturaren Urtekarria» aurkeztuko du.

Beste zenbait ekintza interesgarri

Euskal Kultura ez da bakarrik disko eta liburugintza, eta Durangoko Azoka ez da, beraz, erakusketa soila. Bi ekintza berezi, gutxienez, eta beste espontaneo batzu, antolatuko dira Durangon. Larunbatean, goizeko 11etan, eta Gurutzia-ikastolak laga dituen lokaletan, EK Bren (Euskal Kulturaren Biltzarrea) bilera izango da. Aurreko bilera nagusia UEUn egin zen. Larraona Ikastetxean, eta aurrenekoa Eibarren. Bilera honek duen garrantziagatik, erakunde, partaide eta euskarazale guztiak gonbidaturik daude.

Larunbatean ere, baina arratsaldeko 4,30etan, Udaletxeko lokaletan, Euskal Argitaletxeen Elkartearen erakusketa da. Horren berri aurrerago ematen dugu.

Zenbaki gorririk ez

Bi hilabete luzez prestatzen den, eta bakarrik lau egunez luzatzen den

Azoka honek, aurrekontu mardulak eskeintzen ditu. Presupuestoa, orotara, 4.500.000 pezetakoa da, eta jasotzeko dauden subentzioek, erdia baino ez dute betetzen.

Kultura Sailak 2 milioi eskeini ditu, ordainketa berandu baino seguru egingo delakoan; eta Durangoko Mankomunitateak beste 300.000 pezetara inguru emango ditu. Stand-en alokairuaren bidez, beste milioi bat eskuratuko dute, bakoitzari 22.000 pezetara kobratuz (ezin dutenei, gutxiago edo ezer ez zaie kobratzen). Gai-nontzeko guztia Bizkaiko Diputazioak jarriko du, orain arte, urtez urte egin izan ohi duen bezala. Ez dute Gere-diagokoek inoiz diru arazorik eduki. Azokari dagokionez behinik behin.

Argitaletxeen Elkarte berria

Agian aurten Durangok eskeiniko digun berrikuntzarik nabariena, el-karte berri baten jaiotza izango da. Neurri batetan sortua ba dago: bi argitaletxeren iniziatibaz, eta denetara lauk osaturik, 84eko martxoan Elkarte berriaren oinarriak jarri ziren.

LIBER FERIA iaz Madrilan eta aurtan Bartzelonan antolatu da. Hara joan ziren Elkar eta Erein euskal argitaletxeak, eta katalandarrek eta gailegoek berezko Elkarteak zituztela ikusi zuten bitartean, euskaldunek Espainiako Elkartearen menpean aurkeztu behar izan zituzten heuren liburuak. Besteekin berba egin ondoren, Euskal Argitaletxeen Elkarte sortzea pentsatu zuten. Katalandarren Estatutuak harturik, honela konposatu zuten lehen batzordea: Lehendakaria Erein (J.L. Lizundia), Idazkaria Elkar (J.M. Sors) eta Bokalak Sendoa (Joakin Berasategi) eta Haranburu-Altuna. Guztion artean, beharrezkoa izan zen dirua batu zuten.

Orain, Durangoko Udaletxean bilera konbokatuta dute, eta beste argitaletxe guztiei deia zabaldu ondoren, bertan bildu, Junta berria hautatu eta funtzionamenduan jarri nahi dute Elkarteak.

Bi elkartekide mota bereizten dute Estatutuek: eskubide ososko partaideak eta partaide itsatsiak. Lehen taldean parte hartu ahal izateko, ehuneko zenbait argitaratu behar da euskaraz. Ez dira, beraz, erdal argitarape-nak onartuko. Bilera guztietan euskaraz mintzatuko da, ezinbesteko baldintzaz; eta agiri guztiak ere, hizkuntza honetan argitaratuko dira.

Eskaintza ugarietara ote deneko susmoa zabaltzen ari da. Erosleak milakakoren batzuek gastatuko ditu. Aukeratu egin behar noren artean hanatu!

Txema Larrearekin mintzo

Aipatu dugunez, Txema Larreak Durangoko Azokara Jon Mirandereren poemak 1950-1966 liburuak ekarri ditu. Ez da hau Mirandek oinarritzen duen lehen liburuak, baina zenbait poema inedito aurkitu duelako aitzakiaz, galdera pare bat zuzendu diogu Txemari.

A. Zer berri eskeintzen duzu zure liburu honetan?

T.L. Nik hemen jarri dudana, pertsona baten tesi baten zatia da. Berak lagatako materialearekin moldatu dut liburuak. Iturriak, hauexek dira: Andolin Eguzkitza eta Peillenen liburuak, Mirandereren eskutitzak (poema berri batzuek daude, eta besteei kronologia jartzeko baliagarriak izan dira), Igela, Ameriketako Eman izeneko kazeta bat, Pariseko Euzko Deya eta Elgar aldizkariak, Gernika, Euzko Gogoa, etab.

Orain jakin dut Elkar-ek, Mirandereren poema batzuek ateratu dituela, Olarrak prestatuta.

A. Orduan lan berberean aritu zarete?

T.L. Berak 60 poema argitaratu du, eta nik 70. Berean agertzen di-

ren guztiak nirean daude. Pena da ez jakitea pertsona hori egiten ari zela liburuak. Bestela... nik ez nuen inolako interesik, Gainera Mirandek faszista zenez... ez dut maite.

A. Ez duzu maite, baina bere poema bilduma ateratu duzu.

T.L. Kontraesana, egon daiteke, bai. Ba dakit, Miranderi buruz Joxe Azurmendik ba du teorizazioa eginda. Teoria horren arabera Mirandek abertzalea zen, eta momentu batean anti-frantsesa izateko, nazi bihurtu zen. Eta nik uste dut gezurra dela. Mirandek eskuindar hutsa zen, kontserbadorea. Bera bere belunaldiko jendearekin identifikatu egiten zen, eta ez bere garaiko progresistekin. Nemesio Etxaniz esaterako. Bordari eta Orixerekin ez zuen kontakturik eduki.

Elkartek aipatzen dituen helburuen artean, hauek dira seinalagarrienak:

- Euskal produkzioaz arduratzea.
 - Beste Elkarteekin interlokutore izatea.
 - Atzerriko Feriatan euskal kulturaren ordezkari izatea.
 - Euskal argitaletxeen problematika aztertzea eta sakontzea.
 - Bertako produkzioa bultzatzea.
- Momentuan Elkarteari falta zaion bakarra zera da: ahalik eta argitaletxe gehienen partaidetza.

Saritutako idazlanak argitara

Zerrenda luzea dugu aurtengo liburu berriena. Produkzio kopuruaren aldetik, eta bakoitza bere mailan, lau seinalatu behar dira: Elkar, Erein, Gereño eta Susa.

Elkar-ek, urtean zehar sarituak izan diren idazlanak ekartzen dizkigu: Xabier Kintanaren «Ta Marbuta» (Iruña Kafetegia), Amurizaren «Oroimendiarrieta» (Azkue Saria), J. A. Mujikaren «Itzalak» (Kirikiño Saria), Egirabioderen «Notre Dameko oihartzunak» (Aurrezki Kutxa), Patri Urkizuren «Etsipenez» eta Gotzon Garateren «Alaba».

Diskotan, bi aipatu behar dira. Osakorren «Hau hermosurie» eta Lizardiren poema bat, Euskadiko Orkestak eskeinita.

Erein-ek berrargitarapen ugari aterako du. Berrien artean, Martin Ugalde («Mantal urdina»), Velez de Mendizabal («Zeu zara Carmen»), Joanes Urkijo («Elur gainean») eta Txema Larrea («Jon Miranderen poemak. 1950-1966»). Ezin ahaztu Jon Etxaide

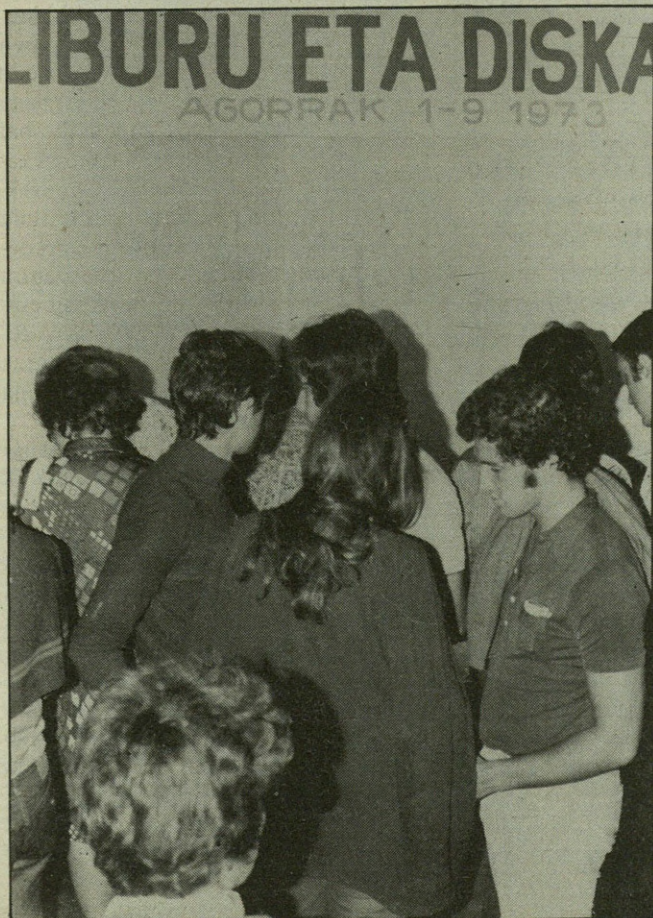
(«Bergia begi truk»), Andu Lertxundi («Urtero da aurten») eta Bernardo Atxagaren umeentzako lau ipuin bilduma. Autore honen eskutik ere, aurtengo nobedade handia bezala «Euskal Egutegia» aurkeztu du Erein-ek.

Gereñok urtean liburu batzu argitaratzen segitzen du. Aurtengo artean, «Gerra ezkutua» eta «Andre Catalina eta Arabiako Emir-a».

Susak gogor ekin dio liburugintzari, eta oraingoan bi berri aterako du. Iñigo Barandiaran-ena bata, eta Itxaro Borda-rena bestea. Aurrerago, eta Azoka pasatu ondoren, Mikel Antzaren ipuin bildumak ikusiko du argia. (Esan beharra dago, Susa eta Elkar direla, azokaren joku komertzial horretan gutxien sartzen diren editoria-leak).

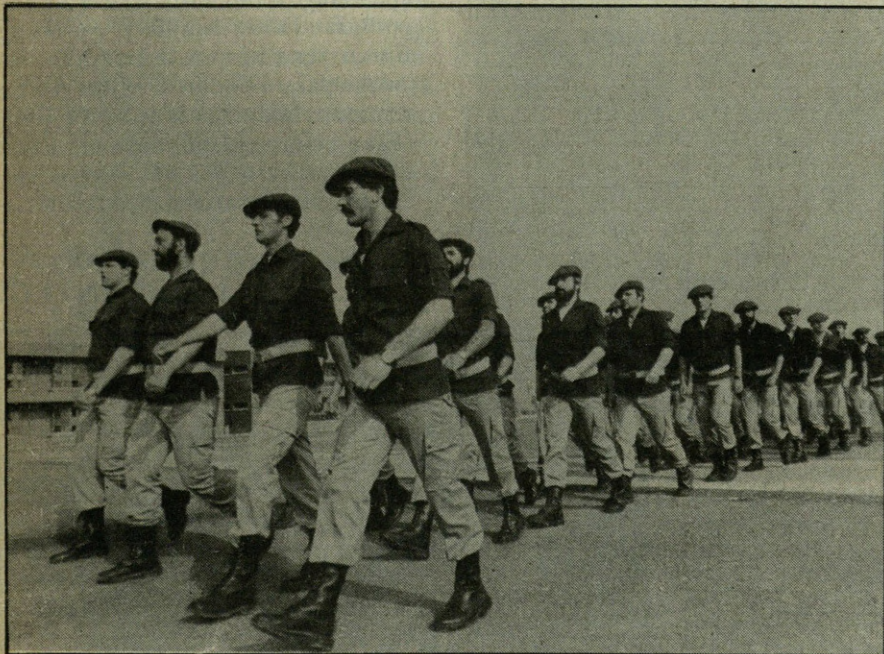
Laura MINTEGI

*Azokak piztuko du berriro ere,
eta urtero bezala, literatur liburuak argitaratzeko grina.
Ugari dira urtean zehar zain egon eta orain kaleratuko direnak.*

ERNEko bi ertzainekin solasean

«Ertzantza efikaz bat okupazio indarrak joan daitezzen»

Arkautetik laugarren promozioan beste 600 ertzain berri aterako dira.

Sortu berria da "Ertzainen Nazio Elkartasuna", Ertzantzako sindikatu profesional izan nahi duena. Egunkari batean argitaratutako deklarazio polemiko batzuek atera zuten plazara, eta dirudienez mugimendu puska bat badabil barruan. Gasteizko etxe batean jarri genuen zita, eta bi mutil gaztek, hogeitamar urte ingurukoak, hartu gintuzten. Izenik eta argazkirik ez, mesedez, gauzak gehiago ez konplikatzeko. ERNEen oso sartuak dabiltz.

Ertzainak.— Barkatuko duzu euskaraz ez hitzegitea. Pittin bat ikasi genuen, eta jakitea ere nahiko genuke. Baina gabiltzan kondizioetan ia ezinezkoa da. Askotan hamalau ordu pasatzen duzu etxetik kanpora, zer esanik ez grebak edo kamioien istiluak eta direnean, eta euskara ikastea lan orduetan jartzen ez den bitartean zaila ikusten da.

ARGIA.— ELAk alor guztietan bere sekzioak dituen Ertzaintzan ere pentsatzekoa zen bere ELA-Ertzaintza sortuko zuela. Eta tartean ERNE jaiotzen da.

E.— Egia esan nik horren berririk ez nuen. Pentsatzekoa da ELAk bezala UGT edo Comisionesek ere interesa izango zuela, baina egia zera da: problema batzuk ditugun jendea hasi gine-la biltzen eta eztabaidatzen, plataforma bat antolatzeko. Goitik beherako soluzioei aurrea hartu nahi genieke, eta erakutsi zerbaitetarako balio duen polizia berri bat badagoela, denoi mesede egingo ligukeen helburu batekin: txakurrek hemendik alde egin dezatela. Horrela sortu da ERNE, arazo zehatzak konpontzeko baina horien azpian dauden arazo politikoei ere ekiteko.

A.— Ideologia bateko ala askotako jendea biltzen du ERNEk?

E.— Ideologiak badaude, eta ona da, gu ere Euskadi gara eta. Baina gauza independente bat eraiki nahi izan dugu. Euskal Herriarentzako Ertzantza bat egin nahi dugu eta Herri hau kolore askotakoa da. Horrela, ELAn afiliatzen bagara arrazoin emango diegu «batzokikumeak» garelaren esaten digutenei, eta erakunde independente bat altxatuz inork ez du esan ahal izango ez PNVrenak, ez HBrenak edo ez EErenak garenik.

A.— Nahiko garbi dago kaleko euskaldunak ertzainak normalean PNVkoak direla sinesten duela.

E.— Espainolito batzuk badira, beste leku batean, beste uniforme batekin eta jorral hobia kobratuz ondo leudekeenak. Baina egia da gehiengoaren artean konponente nazionalista edo abertzalea nagusi dela, eta behar bada hain gaizki ez dauden gauzetako bat da. Gero jendeak igoal esaten dizu kalean «batzokiano» edo holako gauzak, eta erantzunik ez duzu, egia bait da PNV bere Ertzantza eraikitzen ari dela, hurrengo hauteskundeei begira beste tresna politiko bat nolabait esateko. ERNE sortzean aldiz nahiko genuke erakustea Herriari Ertzantza Euskadi osoarena dela, ez PNVrena bakarrik.

Herri honen egoeran jokatu behar dugu, ez egoera horri buruz PNVk duen irudiaren arauera. Hor «legalidad vigente» hitz politikarekin aurkitzen zara, baina oso demokratikoa dirudien arren partidu batzuek ikusten duten «legalidad vigente» izan daiteke. Eta igoal egun batean egurra ematera atera eta plante bat egon daiteke. Funtzio polizialak eta politikoak berezi behar ditugu ongi, eta gutxiengo baten diktadura utzi ezin daitekeen bezala gehiengoaren diktadura ere ezin da permititu. Tresna efikaz bat bihurtu behar dugu Ertzantza, beste poliziak sustitutitzeko.

A.— Plantea aipatzen duzu, baina ez

Horra jaunak, hor non dagoen Lurreko!

LURREKO deituko genioke guk J. Seward Johnson-ek «Awakening» izendatu duenari. Lurreko eta lurrarena. Ez jakin begirale guzioriek zer aurkitu duten: jainko bat sortze-minetan ala jainko bat heriotz-minetan. Gauza bat argia da Johnson-en eskulturak: jainko bat dugu minetan.

Jainkoa? Nolatan Jainko etzanda indar-betea ageri den bizardun mindu hori?

Ez dakigu guk New Jerseyko Princetoneko begiraleek zer dioten fenomeno harri-garri horregatik. Jakingo dute 3.000 eskultore bilduak direla beren hirian batzarre bat ospatzeko lau egunen buruan.

Jakingo dute halaber naturaren harri-garri hori eskultoreen nabarmendu behararekin loturik etorriko dela.

Gizon txikiak berriz zingurri batzuren hainakoak dira besô, ister eta buru horien aldamenean. Ar-bola baino handiagoko besoa eskua lau haizetara zabalik.

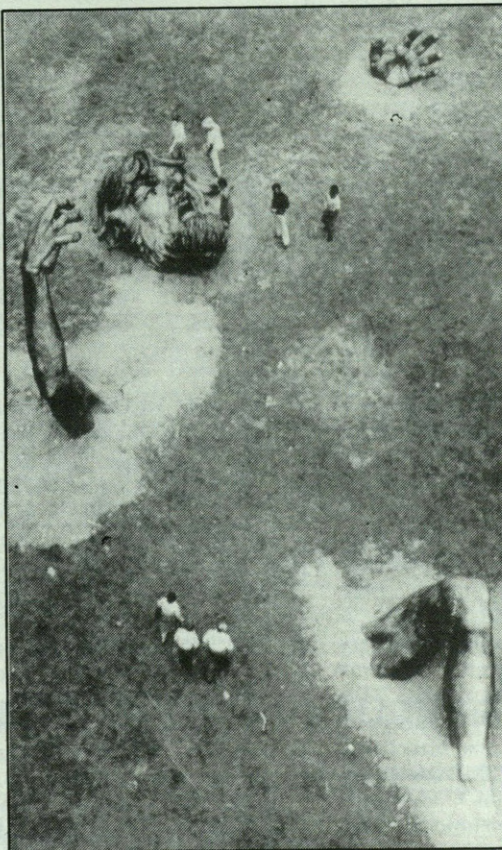
Pare bat lagun batera irensteko moduko ahoa norbait tartean harapatu nahiean. Tximak luze eta ugari. Edozein gizon ile-baso horretan galtzeko modukoa. Begirada bortitz eta luzea. Zeruari kontuak eskatuz bezala.

Hor dago ordea Lurreko. Hor biluzik lurraren sabelean. Hor giza-txiki-amerikanoen begiradapean.

Gizonaren oinak bere lurrezko gorputzaren gainean. Gizonek zapaldua beste giza-handi-jainko hori.

Jainko ala ez jainko, zuen esku. Bakoitzak etorri beharko du bat bere buruarekin.

Ezin ukatuzkoa dena da argazkia hain goitik atera duenaren jainkotasuna. Helikopterotik gizona hain txiki eta Lurreko hain mindu ikusi duen gizonarena.

ABILEZIA ETA INDARRA

Jon Azkargorta, berriro rugby selekzioan

JON Azkargorta Getxoko rugbylari gazteak sei urte daramatza rugbyparen munduan. Hogeitabi urte ditu eta entrenadore eta jokalarik gisa aritu izan da. Arraunlaritzan lehenago eta ziklismoan geago, betidanik aritu da kiroletan: 1978an Algortako «Getxo Rugby Taldea»k sortu zuen zaletasuna zela eta, bere koadrila osoa, bera barne, sartu zen rugbyan.

Hiru urte beranduago, Espainiako rugby selekzioan jokatzeko hautatu zuten. Gazteen mailan. Adinarekin batera, nagusien taldera pasatu zen, eta ordutik hona, azken hiru urte hauetan ez du selekzioan partidurik galdu. Dinamarka, Marrokko, Suiza, Zimbawew eta Ingalaterra (hiru alditan) ezagutu ditu, eta laster Tunezera joango da.

Aurten beste herri batzutara joateko proiektua dago: Italia, Frantzia etab. Rumania eta Sobiet Batasuneko selekzioekin etxean jokatuko dute.

L.M.

programazioa

8 **abenduak** 16,30: Aurkezpena. 16,32: Tarzan (marrazki bizidunak) 2. kapitulua. 17,00: Abentura harrigarria (luzemetraia). 19,30: Espazio zainak (marrazki bizidunak) 11. kapitulua. 20,00: Jai egun. 20,15: C. Bilbao / Gijón (saski baloia). 21,30: Profesionalak (telesaila) 11. kapitulua. 22,30: Amaiera.

9 **abenduak** 16,30: Aurkezpena. 16,32: Harlock kapitaina (marrazki bizidunak) 3. kapitulua. 17,00: Kontzertua. 19,30: Bret Maverick (telesaila) 11. kapitulua. 20,15: Gustavus. 20,30: Jai egun (informatiboa). 20,45: Dokumentala. 21,15: Hemen bizi (astekaria). 21,45: Arbasoen jauregia (telesaila) 10. kapitulua. 20,15: Kirolez-kirol. 22,50: Amaiera.

10 **abenduak** 14,00: Aurkezpena. 14,02: Pac-Man (marrazki bizidunak) 12. kapitulua. 14,30: Teleberri. (informatiboa). 15,00: Dantza egunak (telenobela) 107. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Lirainduz. 20,00: Gizon plastikoa (marrazki bizidunak) 32. kapitulua. 20,30: Gaur egun. 21,00: Marianne Xarmanta (telesaila) 29. kapitulua. 22,50: Gabon. (informatiboa). 23,00: Amaiera.

11 **abenduak** 14,00: Aurkezpena. 14,02: Gizon Plastikoa (marrazki bizidunak). 32. kapitulua. 14,30: Teleberri. (informatiboa) 15,00: Dantza egunak (telenobela) 108. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Akua Man. (marrazki bizidunak) 11. kapitulua. 20,00: Oporrak eguzkitan (telesaila) 5. kapitulua. 20,30: Gaur egun. (informatiboa). 21,00: Gaztetandik. (informatiboa) 21,30: Mahai ingurua. 22,45: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

12 **abenduak** 14,00: Aurkezpena. 14,02: Akua Man (marrazki bizidunak) 11. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza egunak (telenobela). 109. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Lirainduz. 20,00: Noeren kutxa bizia (dokumentala) 9. kapitulua. 20,30: Gaur egun. 21,00: Zopa haundi. 21,30: Auschwitz eta aliatuak (dokumentala) 1. kapitulua. 22,00: Nazio arteko kirolez-kirol. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

13 **abenduak** 14,00: Aurkezpena. 14,02: Tarzan (marrazki bizidunak) 2. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza egunak (telenobela) 110. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Ramsay Gaztea (telesaila) 9. kapitulua. 20,30: Gaur egun. 21,00: Bai Ministroa (umorezko telesaila) 9. kapitulua. 21,30: Borjiarrak (dramatikoa) 8. kapitulua. 22,25: Munduan Zehar (informatiboa). 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

14 **abenduak** 14,00: Aurkezpena. 14,02: Espazio Zainak (marrazki bizidunak) 11. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 111. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Lirainduz. 20,00: Plaza Berri. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Kirolez-Kirol. 21,20: «Litxarrerora» (luzemetraia). 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

15 **abenduak** 16,30: Aurkezpena. 16,32: Tarzan (marrazki bizidunak) 3. kapitulua. 17,00: «Andromeda story» (luzemetraia). 19,30: Hegazkintzaren historia (dokumentala) 2. kapitulua. 20,30: Jai Egun. 20,45: «Fantastikoa» (show musikala). 11. kapitulua. 21,45: Profesionalak (telesaila) 12. kapitulua. 22,45: Amaiera.

16 **abenduak** 16,30: Aurkezpena. 16,32: Harlock Kapitaina (marrazki bizidunak) 4. kapitulua. 17,00: Kontzertua. 19,30: Bret Maverick (telesaila) 12. kapitulua. 20,15: Gustavus. 20,30: Jai Egun (informatiboa). 20,45: Eskugorri taldea (telesaila) 11. kapitulua. 21,15: Hemen bizi (astekaria). 22,15: Kirolez-Kirol. 22,50: Amaiera.

17 **abenduak** 14,00: Aurkezpena. 14,02: Pac-Man (marrazki bizidunak) 13. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 112. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Lirainduz. 20,00: Batman (marrazki bizidunak) 1. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Marianne Xarmanta (telesaila) 3. kapitulua. 21,30: Kirolez-Kirol. 22,00: Dallas (telesaila) 30. kapitulua. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

18 **abenduak** 14,00: Aurkezpena. 14,02: Batman (marrazki bizidunak). 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 113. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Akua-man (marrazki bizidunak) 12. kapitulua. 20,00: Oporrak eguzkitan (telesaila) 6. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Gaztetandik. 21,30: Mahai Ingurua. 22,45: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

19 **abenduak** 14,00: Aurkezpena. 14,02: Akua-man (marrazki bizidunak) 12. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 114. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Lirainduz. 20,00: Noeren kutxa bizia (dokumentala) 10. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Zopa Haundi. 21,30: Auschwitz eta aliatuak (dokumentala) 2. kapitulua. 22,05: Kirolez-Kirol. 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

20 **abenduak** 14,00: Aurkezpena. 14,02: Tarzan (marrazki bizidunak) 3. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 115. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Ramsay Gaztea (telesaila) 10. kapitulua. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Bai Ministroa (umorezko telesaila) 10. kapitulua. 21,30: Borjiarrak (dramatikoa) 9. kapitulua. 22,25: Munduan Zehar (informatiboa). 22,50: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

21 **abenduak** 14,00: Aurkezpena. 14,02: Espazio Zainak (marrazki bizidunak) 12. kapitulua. 14,30: Teleberri (informatiboa). 15,00: Dantza Egunak (telenobela) 116. kapitulua. 15,45: Amaiera. 19,30: Aurkezpena. 19,32: Lirainduz. 20,00: Plaza Berri. 20,30: Gaur Egun. 21,00: Kirolez-Kirol. 21,20: «Blue in love» (luzemetraia). 23,15: Gabon (informatiboa). 23,00: Amaiera.

HAURRAK NAGUSI

Oherako ordua

Ez dira izaten oso fida-
garriak telebistan agert-
zen diren haurrentzako
oherako abisuak. Ez dut
uste kasu haundiegirik
egiten zaienik horiei, bai-
na dena dela, beharrez-
koa da nolabaiteko ze-
nuren bat ikustea pantai-
lan. Ez agian haurrak
ohera bidaltzeko ordua
aginduz, baina bai hau-
rentzako programazioa-
ren amaiera jakinaraziz.
Beste telebistetan aha-
lekin egiten dira. Gu-
rean ez dut horrelakorik
ikusi. Agian, azken aldi-
ko programazio alda-
kuntzekin, haurren pro-
gramazio, lehen hain be-
reizia, orain ez dagoelako
hain definitua.

Oherako ordurik agin-
du behar al luke ETBk? Ez
dut uste. Baina agian bai
abisatu haurrentzako
programazioaren buka-
ra. Kontuz! Ez ondoren-
goa debekatu, ondorioak
ezagunak bait dira. Soilik
bukaera iragarri.

Luis KRUZ

Jose Mari Iriondo: «Erdarazko informatiboa, mesedegarri»

Jose Mari Iriondori infor-
matiboez galdetu diogunean,
orain saio kulturaletan (P-2)
aritzen dela gogoraterazi digu,
horietariko bat «Plaza Berri»
delarik. Baina lehenago, ET-
Bra sartu arte ibili zuen bide
luzea kontatu digu. Orain 23
urte, komunikabideekiko le-
hen harremana, Euskal Herri-
tik kanpo eduki zuen, Sidi If-
nin. Bertako Radio Juven-
tud-en ikasi zuen irratia egiten,
eta berriro euskalerriratu ze-
nean, laupabost lan eskeintza
jaso zuen. Loiola Irratian,
1962tik aurrera, bere izena

PANTAILATIK KANPO

ezagutzera eman zuen, eta
bertan irabazitako ospeaz,
1975an Telenorterako sarrera
erraz lortu zuen. «Abuztuan
hasi ginen, baina lehen pro-
grama Franco hil baino lau
egun lehenago ateratu zen. Garai
txarrak ziren haiek. Bilbon gra-
batzen genuen programa, Ma-
drilen editatu, eta gero handik
berriro Euskal Herria bidaltzen
ziguten».

Iriondok Telenorte zihar-
duela, Amatiñoren bultzadaz
eta zenbait gorabehera pasatu
ondoren 1983eko apirilean
ETBra sartu zen. Hasieratik,
informatiboetarako ardura
hartu zuen, eta horretan ze-
goela Administrazio Kontsei-
luak «Teleberri» erdaraz sart-
zea erabaki zuen, guztiok eza-
gutzen ditugun istiluak sortuz:
«Erabaki honek etxe barruan
ez zuen inolako eraginik izan.
Goitik aginduta zegoen, eta
nahiz eta hasiera batetan gus-
tatu ez, joku horren legea zein
zen ba genekien. Etxe honeta-
tik kanpo eduki zuen eraginik
handiena zera izan zen: euska-
raz ez dakien publikoa ba da-
goela, eta mesedegarria izan
dela uste dut, zoritxarrez. Nik
neuk hasiera hasieratik eta Te-
lenorten bertan, aukera egina

daukat; euskaraz aritu izan
naiz beti. Ahal baleza euskara
hutsean egingo genuke. Baina
zoritxarrez hizkuntza ez dakien
publiko handia ba dago».

Orain bi-hiru urtetatik hona
ETBk hobetu duela esaten di-
gu Iriondok, baina egiteko as-
ko falta dela aitortu ere bai.
«ETBren arazo seriotariko bat
experiencia da. %99ak ez
zuen media ezagutzen. Bes-
tetik, estankatzeko arriskua
dago. Aurreratu dugu, bai,
baina agian ez behar adina.
Askotan, darabilkigun euskara
bezain erdara txarra erabiliko
bagenu, egurra izango litzate-
ke. Hizkuntza asko hobetu be-
har dugu. Hamarretik zortzik,
jeneralean, gaizki egiten dute.
Plana egon ba dago: aholkulari
berria eta berzikloen ikasta-
roak, baina, egia da, partxeo
hutsa da».

Iriondok ETBri topatzen
dion beste akatsa presupues-
toarena da. «Hasierako presu-
puesto handi batek, geroago
kontsekuente izatea exijitzen
du, eta ekipoak, ibili ibiliaz, be-
rriro eta aldatu behar dire-
nean, diru-iturriak ez lirateke
murriztu behar izango, eta hori,
zoritxarrez, gehiegitan gertat-
zen da telebistan».

BOTOIA SAKATU AURRETIK

luzemetraiak

«Litxarrerora», errukiaren ordaina

Abenduaren 14a, ostirala,
21,20tan

Federico Felliniren zuribelt-
zeko filme hau 1955ean egina
dago. Filme honetan ikus dai-
tezkeen antzezlerik garrantzit-
suenak Broderick Crawford,
Giulietta Masina, Richard
Basheart eta Franca Fabrizi di-
ra. Fellinik kontatzen digu Ro-
ma inguruan lapurretan arit-

zen den-hirukote baten gora-
behera. Hirukote honetan
"buru" gisa aritzen dena izan-
go dugu istorioaren protago-
nista, Augusto. Bere biktimak
baten salapenagatik kartzelara
eramango dute, eta kaporat-
zean errukia nagusituko zaio
lapurretan arituko den bakoit-
zean. Felliniren garai bateko
lana ikusteko egokia.

erretransmisioak

Saski-baloia Bilbotik

Abenduaren 8a, larunbata,
20,15tan

Modan omen dago sas-

ki-baloia, eta ETBk azken al-
dean behintzat erretransmisio
ugari eskeintzen digu.

dokumentalak

«Auschwitz eta aliatuak» konzentrazio zelaietako izugarrikeriak

Asteazkenetan 21,30tan

Asteazkenetako bederatzi
t'erditako saioaren moldean
guztiz aldatzen da hamabos-
taldi honetatik aurrera. Orain
arteak «Franken gorabehe-
rak» umorezko telesaila ikus-
teko aukera eskeini izan bazai-
gu, aurrerantzean BBCren do-
kumental sorta datorkigu.
«Auschwitz eta aliatuak» ize-
neko dokumental-saila da iku-

si ahal izango duguna. Izen-
buruak bera aditzera ematen
du nahiko garbi dokumenta-
len nondik-norakoa, Ausch-
witz izeneko konzentrazio ze-
laiean 1942 urte inguruan
gertatutakoak kontatuko zaiz-
kigu orain Israelen bizi diren
han egondako juduekin egin-
dako elkarrizketen bidez.
Interesgarria eta lazgarria ge-
ta daiteke dokumental hauek
ikustea.

AMOREBIETA

Tele-Kanta», disko txukun bat haurrentzat

ETB ere ez da geldirik egongo Durangoko Azokaren garaiez, eta stand haundi bat muntatzeko asmoa dauka. Bertan, hiru monitore egogo dira, batetik

ETBreb programazia, bestetik bereziki promozionatu nahi duten Harlock Kapitainaren abenturak botako dira eta hirugarrenetik ez dakigu zehazki zer botako den. Horrezaz gain, mordo bat globo, boligrafo, goxoki eta gainerako gauza ere egongo dira Durangon haurren gozagai. Dena dela, eta litxarkeria horien parean, bada beste sorpresa haundiago bat: «Tele-Kanta» diskoa. ETBtik pasa diren eta pasatzen ari diren marrazki bizidun nagusien melodiak euskaratuz eta grabatuz burutu da disko hau: geuk eskuartearen edukitzeko zorioa izan dugu eta benetan oso itxurosoa geratu zaiela ETBkoei beren lehen inkurtsio diskografikoa.

«Zerotik zetara», urtarrilerako

Inoiz edo, «Letra dema» izenez programa bat
anuntziatu genuen. Oraingoan jakin dugu izena
aldatu diotela, gure ustez askoz izen erakargarriago
bat ipini diotelarik: «Zerotik letrara». Frantziako
telebistan egiten den beste lehia-programa
horretatik kopiatutakoa izango da, baina bentaja
batekin: ETBkoan, letra eta numeroen asuntua
tauladi elektroniko baten bidez eramanda izango
da, eta katxarro elektroniko horren falta izan omen
da ere —bide batez esan dezagun— programaren
honen atzerapenaren arrazoina. Urtarrilerako
egongo da, beraz, «Papa Zoro» rekin batera,
lehia-programa berri hau uhinetan.

Problema «Lirainduz»ekin

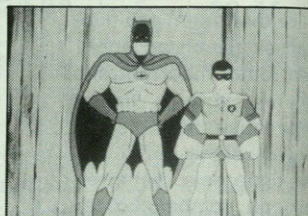
Aurreko astean astreiantu zuen «Lirainduz» programa berria, gorputza mugituz eta ariketak eginez forma mantentzea helburu daukan saioa. Halere, programako taldekoen artean ere ez zuen oso itxura onik sortu eta hasiera batetan bere hartan uztea ere pasa omen zitzaien burutik programako arduradunei, hots, grabatuak zudenak bota baina beste ezer gehiagorik ez. Izan ere, euskaraz ez zekien emakumea zenbakiak erreztatzea ikustea eta ariketak —halako zailak zenbait!— bata bestearen atzetik loturarik gabe pasatzea nahiko tristea geratu zen. Asuntua da hasiera batetan oraingoz emisioak etetea pentsatu zela. Azkenik badirudi konfidantza boto bat emanez aurrera segitu duela Manzisidor familiak —bete-betean— egiten duen programak. Onerako izango dela esperoan

marrazki bizidunak

«Batman», beste super-heroe bat

Astelehenetan 20,00tan eta asteartetan 14,02tan

Estatu Batuetako komikietan modan jarri ziren super-heroe gehienak eskeintzen ari zaizkigu ETB. Orain hilabete «Akua-man» urazpiko heroearen aurkezpena egin genizuen, eta oraingoan «Batman» eta «Robin» bere laguntxoaren txanda iritsi da. Abenduaren 17tik aurrera, «saguzar-gizona»ren abenturak nagusituko dira pantaila txikian astelehenetan zortziretan eta asteartetan eguardian. Bere iskilu eta boterekin borrokatuko da justizia eta zuzenbidea.

zentasunaren alde txarkeri
eta gaiztakeri guzien kontra
Komikietako abenturak laket
dituztenek ziuraski hauek ere
gustora ikusiko dituzte. Jada-
nik «Superman» eta «Spider-
man» besterik ez dira falta
tankera honetako super-he-
roen taldea osatzeko

«Andromeda Story», zientzia fikziozko marrazki bizidunak

Abenduaren 15a, larunbata,
17.00tan

Japoniarren marrazki bizi-
dunak ditugu larunbat hone-
tako luzemetraian. Toie Ani-
mation etxeak buruturiko lan
honi buruz ez dugu informazio
haundiegirik eskuratu ahal-
izan. Badakigu hala ere, kali-
tate maila oneko marrazki bizi-
dunak direla eta darabiltzen
gaia zientzia fikzioaren ingu-
rukoa dela. Ikusi egin behar-
ko

P10	P10D
P10	P10H
P10	P10P
P10	P10R
P10	P10S
P10	P10T
P10	P10U
P10	P10V
P10	P10W

TU AURRETIK

telesailak

«Blume maitemindurik», maitasun istiluak

Abenduaren 21a, ostirala, 21,00tan

Paul Mazursky-k idatzi eta zuzenduriko luzemetraia honek maitasun istorio nahaspi-latua eskeintzen digu. Blume protagonistak arazo larri bat dauka, bere emazte ohiarekin maitemindurik dagoela. Honek Blume beste emakume batekin ohean harrapatzerakoan eskatu zuen dibortzioa. Baina Blumek bere emazte ohi den Nina maite du, azken hau beste batekin, Elmorekin, bizi delarik George Segal eta Susan Anspach dira antzezleri nagusiak, tartean Kris Kristoferson eta Marsha Mason daudelarik. Iparrameriketako 1973 urteko produkto bat.

Marianne xarmanta

Astelehenetan, 21,00tan

«Popa-zoro» musika saioaren atzerapena dela eta, saio hori prestatu beharrean «Marianne xarmanta» telesailaren zenbait kapitulu eskeiniko ditu ETBk. Lehendik ere eskeini zen telesail hau telebistan.

luzemetraiak

«Abentura Harrigarria», urrearen distira

Abenduaren 8an arratsaldeko 17,00tan

1954 urtean buruturiko filmea dugu «Abentura Harrigarria» izeneko hau. Joseph Cranek zuzendu zuen, eta antzezleen aldetik honoko hauek agertzen dira: Vera Ralston, Joan Leslie, John Russell eta

beste batzu. Kalifornia zaharrean kokatzen da filme honek kontatzen digun istorioa; Kaliforniako rantxeroen bizimodu eta lurralde horietan agertutako urreak sortutako sukarrak gurutzatzerakoan sortzen da filmearen abiapuntua.

IKUSITAKOAK IKUSITA

Antxon URRESTARAZU

Gaztelera euskaratzen

Nahiko nabarmen geratzen zen akats bat zuzentzeak poza ematen du. Horixe zen, nire ustez, gaztelera egiten ziren elkarrizketak bere horretan eskeintzea: Azkenaldian aldaketarik somatu da horretan. Pare bat alditan behintzat ikus-entzun dut «off»-eko ahotsez itzulitako elkarrizketarik. Eta niri behintzat irtenbide egokia iruditut zait. Lan doblea eskatzen duela ere ikusten dut. Errazagoa litzatekeela —eta zenbaitentzat logikoagoa—, elkarrizketak egiten diren hizkuntzan ematea. Baina nire eritziz ETB euskal telebista izatekotan euskara ez diren beste hizkuntza guztiak itzuli beharko lirateke. Beraz, urrats haundia ene aburuz gaztelera euskaratzearena. Haundiagoa litzateke gaztelera erabiltzen diren beste espazioak ezabatzea ere.

Publizitatea gora

Begienbistakoa gertatu da telebistan egon den publizitate igoera. Publizitatekoak pozik egongo dira, baina objeziorik badut nik gai horri buruz. Hain zuzen ere Euskal Telebista eskeintzen zuen abantailatariko bat publizitate urria edukitzea zen. Hori noski ikusle sufrituon ikuspegitik. Publizitate arduradunak jo eta ke arituko ziren publizitatearen atzetik (euskaraz ala gaztelera izan behar zuen askotan kontuan hartu gabe), baina orain arte birjina zegoen denbora tartea erabiltzen hasi dira, telefilme, telesail, luzemetraien artekoa. Telesail bat erditik mozteak sortarazten duen amorrua ez da nolanahikoa. Televisión española egiten zizkigunetara ohituak geunden, baina ETBri besterik eskatuko nioke nik behintzat. Errespetatatzatela saioak bere osotasunean, ezar dezatela publizitatea hasieran edo bukaeran, baina ez tartean. Diruak agintzen duen lekuan gisa honetako protestak zereginik ez dutela jakin arren.

«Gaztetandik» hobetua

Lehengo batean «Gaztetandik» telesaio eraberritua goraipatzerakoan Arantxa Urretavizkayaren deserosotasuna aipatu nuen. Beste saio batzu ikusita, nire aipamen horren behin behinekotasuna azpimarratu behar dut. Askoz ere ziurrago ikusi izan dut eta aurrerantzean, eta garrantzitsuen dena kalitate haundiko saioak burutzen, Bilboko itsua gai nagusitzat zuen saioaren gisakoak. Gazteek eta haurrek osatzen duten kanpo zail horretan asmatzen ari dira Arantxa eta bere ekipoa ene ustez.

IRRATI BAKOITZAK BERE KOXXA

Euskadi Irratia (Programa 1-Donostia)

Joan den astean eman genuen Donostia-ko Euskadi Irratiak estreinatu berria zeukan programazioaren berririk. Oraingoan Euskadi Irratiaren lprograma entzun ahal izateko frekuentziak hauek dira eskualde bakoitzerako:

Emisoreak

Jaizkibel (Donostia-Pasaia): Donostia eta inguruko herriak, Bidasoa aldea Sunbilaraino eta Gipuzkoako kostaldea, 91,0.

Oiz (Durango): Durangoaldea, Gernikaldea, Mungialdea, Deba Garaia, Urolagaraia eta Euskal Herriko beste zenbait gunetan, 103,2.

Ganeta (Bilbo): Bilbo eskuinaldera, ezkerraldera eta Uribeakosta, 91,8.

Zaldian (Gasteiz): Gasteiz eta Lautada, 93,1.

Arrate (Eibar): Deba behe, 97,4. *Agerreburu (Azkoitia):* Urolaldea, 95,7.

Usurbe (Beasain): Goierri garaia, 95,9.

Ollaun (Tolosa): Goierri behe, 101,0.

Herrerako Mendate (Samaniego): Arabako Herrioxa aldea, 97,4.

Txibiarte (Lezama): Nerbioi garai aldea, 89,8.

Lagarbea (Balmaseda): Enkarterria, 95,7.

BA AL LITEKE ORAINDIK EZ JAKITEA?

Irrati-berriak, S.U.k eskeiniak

“Gure Irratia” legez kanpo?.— Ezaguna da da-goeneko Milafrangako “Gure Irratia”k Baiguran ezartze-ko asmoa zuen antenarekin izandako afera, hau da EDF elektrikak baimenik ez ziola ematen antena hori ezartzeko. Antena horrek duela bi hilabete behar zuen ezarria egon lege aldetik eragozpenak egon ez zitezen. Jakina da ere “Gure Irratia”k EDF delakoari auzia egin diola, legea bere alde duelakoan. Baina tartean, epea gainditua delakoz, TDFk (telebista eta irrati arazoetarako ardura daraman enteak) legez kanpo ezar dezake “Gure Irratia”, hain zuzen ere antena kokatu ez dutelako. Gutunaren zain daude lerro hauek idazterakoan, baina “Adour Irratia” jaso du legez kanpo uzten duen gutun hori.

“Euskadi Irratia”ko buletin berriak.— Urteurrena bete eta “Euskadi Irratia”ko lehen programan izandako aldaketarik nabarmenena ordutik ordura eskeintzen duten albiste-buletina da. Buletin horietan informazio aunitz eskeintzen da modu oso arinez. Bizigarri inportanta izan da hori “Euskadi Irratia”rentzat.

Irrati libre bat Astigarragan.— Indartsu hedatu da irrati libreen moda, Bilbon gertatu zen lehen hedapenari Donostia ingurukoak hartu dio oraingoan txanda. Donostia, Errenderia... Astigarragari tokatu zaio oraingoan. Hamalau elkarte bildu dira “Irrintzi Irratia” martxan jartzeko asmoz. Lehengo asteko ARGIAN ziotenez hilabete barru hasiko dira emititzen.

Santi UGARTEMENDIA

Jaki Lautre, «Gure Irratia»koa

Jaki Lautre Buztintze-Gorostian, Garazi aldean, sortu hogeitalau urteko neska xarmanta dugu. Neska bat bestela izan ote ditakea? Badu orain hiru urte «Gure Irra-

tia»ko entzuleak xoratzen dituela bere botz suabearekin. Irrati libre horretako emakume bakarra da; galdegin diogu nola kontontzen zen horrenbeste gizonen artean, irrifarre zabal batekin ihardetsi digu: «aldi oroz, irrati-ko estudioetako berinak hausteko gutizia dut!». Jakinean, bederen bat hautsi du, duela zenbait aste.

Bere lana goizetako orduen betetzea da, «musikarekin, elkarrikêtekin, eta ipuinekin. Programazio oso aberatsa eta eklektikoa egiten saiatzen naiz. Telefono dei ugarien arabera, uste dut erreusitzen dudala!». Arratsetan, eta larunbat-igandee-tan informazioak aurkezten ditu. Bestalde magnetofoi piztuak besoetan, askotan ibiltzen da manifestaldietan momenturik gogorrenetan, lotsarik gabe, bere mikroa erreportero ospetsuenek bezala luzatzen duela. Landerrean bizitzea gustatzen zaio. Kantaldiak ere grabatzen ditu, eta astearte arratsero entzuleei eskeintzen. «Gure Irratia»n kasik lan guziaz egiten du berak...

Bere xedeak zein diren eskatu diogu-

nean arrapostu hau eman digu: «gutizia handia dut, irrati-ko lan egiten segitzeko. Irrati-ko lana arras interesgarria iduritzen zait, beti jende eta egoera desberdinekin aritzen bait gara. Oso polifazetikoak gara!» (Ez dut denborarik ukan hiztegi-ko polifazetiko hitzaren erranahiaren bilatze-ko barkatu irakurle!).

Eta euskara «Gure Irratia»n? «Bai konturatzen naiz, euskara hutsean ari den irrati bakarra dela, kostaldean behintzat. Baina ongi pentsatu eta ohartzen gara duela hiru urte bezain petzero garela sail horretan, langile eta diru eskasez. Ez ditugu euskarak merezi lituzkeen emankizunak egiten ahal!». Euskararen eta Euskal Herriaren maitale zintzo den Jaki Lautre garaztar oparoa horretan utzi dugu. Usaian bezala presaka bazihoan beste lagun batekin (magnetofoi-ko ekartzen dion harekin preseski) Baionako Pirene ostatura bock fresko eta haguntsu baten edatera, txakolin edo kubalibre faltaz.

I.B.

BIDEAK NORA OINAK HARA

Holzarte inguruan

Xiberoako uhildo edo arroilak oso famatuak dira, eta Euskal Herriko leku ikusgarrienetakoak direla zinez aitortu behar da. Ibilaldi honetan, Holzarte arroilaren inguruan dabilen oso ibilbide erraza proposatuko dizuet.

Atarratzetik Larrainerako errepidean, Logibaria ostatu eta aterbea aurkitzen da; bere atzean dagoen parkinean utzi behar da autoa. Bidea, baliztua, Holzarteko errekaaren eskuin aldetik doa, gora, hasieran goxoki eta laister aski zuta; Olado eta Oladubiko arroilak biltzen diren lekuan, ekialderantz jarraitzen du. Oladubin dagoen pasarela aurkitu arte. Pasarela hau guztiz ederra da, hutsaren gainean tinkatua, marrumaka amiltzen den errekatik ehuntahirurogei metro gora.

Bide baliztua Holzarteko oihanean sartzen da; zeharka eta sigi saga pago handien artean lerratzen da, eta 150 metroko desmaila bat gaindituz gero, Holzarteko pistan uzten gaitu. Pista zabal eta itsusi honek historia luzea dauka: Xiberoako Sindikatak egin zuen, larraintarrek moztu zuten eta oraindik borroka amaitu ez dela pentsa daiteke... Oro har, ez dakit mendizalearentzat lagungarri ala nazkagarri den. Aintzinean, Holzarteko oihanaren sendrak hesituak eta zailak ziren; pista, berriz, nabari eta erraza da,

nahiz eta guztiz moldegaitza.

Pistaz, hegoaldera joko dugu. Arroilaren gaineko bista gutxi izango dugu, oihanaren erdian ibili bait dabilela pista hau; Pistako erreka eta Ardaneko erreka zeharkatuko ditugu eta Beltzurtiko basoan sartuko. Handik irtetzerakoan, Amubiko zubian Ofadoko erreka igaroko dugu, eta arroilaren ezker aldean gertatuko gara. Ixuralde honetan basorik ez da; pistak ekialdera eta gero iparraldera joko du, arroilaren gainetik eta Amubiko amiletgien azpitik. Leku goxoak dira, ibiltzeko errazak. Uztarbe baserriraino joango gara, eta paraje hoietatik ederki ikusiko ditugu oihanak, bortuak eta goiko kaskoak.

Eta Uztarben aukera duzue. Pistaz, Larrainera joan daiteke goxoki, pentze, alor eta baserrien artean; herritik behera dabilen errepideak Logibariaraino eramango gaitu. Baina buelta hau oso luze iduritzen bazaizue, ba da nola laburtu: Uztarbetik behera, Jauegiber lepotik eta Madalena gurutzearen ondok, Oronitzeko erreka-aren ezker aldetik behera doan sendra hartzeko. Sendra hau, halere, errepide-za zabaltzeko lanek moztu zuten, eta azkeneko hamar metroak ipurdiaren gaineko irristada arriskutsuaz egin behar dira.

BELTZA

Desmaila: 500 metro. **Denbora:** 4 edo 5 ordu bete. **Nolakoa:** Erraza. **Mapak:** bide arrunta egiteko, Pays basque Este 1/50.000. Oronitzeko sendra hartzeko, Larrau 1-2, 1:25.000. Ez bata, ez eta besteak ere, ez dute pista berririk markatzen.

EZETZ ASMA

Oilo eta ahate arraultzeak

Marrazkian ikusten ditugun saskietan arraultzeak daude: saski batzutan oilo-arraultzeak daude, eta bestetan ahate-arraultzeak. Saski bakoitzeko arraultze-kopurua ere, markaturik dago. Saltzaileak honela dio: «Saski hau saltzen badut, ahate-arraultzeak baino bi aldiz oilo-arraultze gehiago izango dut». Zein saskitz ari da saltzailea?

OSASUNAREN ARDURAZ

Anbulategietako egoera kaxkarra

Aseguru Sozialeko zenbait ambulategitan medikuek gaisoei eskaintzen dieten batezbesteko denbora minutu batekoa da. Datu hau, eta beste asko, INSALUDEko Asistentzia Primarioaren Zuzendariorde den Jose Maria Rivera medikuak eman du oraintsu.

Maila honetan ematen den asistentzia hobetu nahirik, erakunde honek zenbait promesa egin ditu, neurri berriak hartuko dituela aginduz. Neurri hauekin INSALUDEk hamabost minutura igo nahi luke gaiso bakoitzeko ematen den kontsulta-denbora. Hobekuntzak, bestalde, ambulategi eta kontsultegien azpiegitura hobetu nahi lukete, 200 Osasun-Zentru martxan jarri eta famili plangintzarako zentruak eraiki.

Bestelako neurriak ere hartu dira: espezialistengana joateko alde aurretik txanda hartu beharra dago, gaiso kronikoentzat kartila berezia jarriko da, tramite burokratikoak erraztu eta medikuek kontsultan eman behar dituzten bi ordu t'erdi horiek bete arazi.

Halere, neurri hauek oso teorikoak ez ote diren gertatuko iruditzen zaigu. Aldarrikatu zirenetik hilabete batzupa-sa bait dira eta ez da aldaketa handirik somatu jende xheak hartzen duen zerbitzu honetan.

Xabier AGIRRE

ENBIDO

Damerao II

1	A	2	G	3	H	4	A	5	K	6	F	7	E		8	I	9	D	10	A	11	K	12	J	
		13	M	14	D	15	L	16	E			17	A	18	G	19	B	20	J	21	L	22	M	23	A
		24	I	25	B			26	E	27	H	28	G	29	A			30	K	31	I	32	F	33	L
34	M	35	G			36	J	37	H	38	B	39	E	40	A			41	L	42	M	43	H	44	D
45	B	46	K	47	F			48	G	49	J	50	B	51	I			52	I	53	M	54	M	55	D
		56	D	57	J	58	F	59	B	60	K	61	M	62	I			63	F	64	E	65	L	66	H
67	M	68	G	69	F			70	E	71	J	72	D	73	L										

- A. 4 29 10 1 40 23 Karrikak.
- B. 50 38 25 45 59 19 Toki hezetan bizi den har anelido, zilindriko eta luze.
- D. 56 14 72 9 55 44 Merkatu bereziak.
- E. 70 64 16 24 7 39 Esan dezadan.
- F. 32 47 63 69 6 58 Dastamen sensazio.
- G. 48 2 28 18 68 35 Ohean, burua jartzeko koltxoi txiki.
- H. 27 43 61 66 3 37 Buztana.
- I. 52 24 8 31 62 51 Behi haragi.
- J. 12 57 36 49 20 71 Enrike Gortari, «Manezaundi» (1867-1943) Luzaiden sortutako euskal idazlea.
- K. 17 5 30 60 46 11 Mesede.
- L. 65 41 15 21 33 73 Itsas ugaztuna.
- M. 54 22 67 34 53 13 42 Dugu.

Soluziobidea: Proposatutako definizioak zehaztuz gero, pasa itzazu letra guztiak bakoitzari dagokion zenbakiaren laukira. Lauki guzti horiek bete ondoren Juan Ignazio Iztueta euskal idazlearen esaldi baten aurrean aurkituko zara.

IXTORIO / MIXTERIO

...gabon gaba pozik igaro daigun

DENAK akabatu behar zituen Jexuxak, den denak, inortxo ere utzi gabe. Nazkatuta zegoen eta bazen garaia hainbeste urtetako zapalkuntzaz askatu eta mendeku hartzeko.

Denak bilduko ziren anaiarteko afarira, urtero bezala haren etxera, baina oraingoan jasoko zituzten aspaldiko ordainak: ohe eta etxeko lanetarako esklabu eta neskame gisa euki duen senarrak; hazten hainbeste lan hartu eta gero ahaztu egin duten seme-alabek; errain gaiztoek, errain zuri eta berekoiek; suhi mozolo, moxorro, buruhandiek eta halako hantuztekeriak edo begiratzen zien beste moderno bejetariano hark; farre eta burla besterik egiten ez zioten biloba gozozaleek; koinatu eta koinataren bat ere izango zen tartean. Ez zuen inolako errukirik izango etxekoandreak, bizitza madarikatu honetan sufrierazi zioten haiek ere ez bait zuten izan berarekin; esku-ratua zuen arsenikoaren bi-tartez epelak ikusi beharko zituzten, eta bukatuko zen behingoz eta betiko bere menperakuntza iraingarri hori.

Zalantza bakarra zera zen: non bota arsenikoa: hasiera-ko fritotan, azalore platerka-detan, bixigu bixi bixian, arkume goxo goxoaren barruan konpotarekin nahastuta edo bestela intxaursalt-sarekin batera?

Sukaldaritza berriak on egin!

F.J. MENDIGUREN

(soluzioa «Jo... adarra» sailean aurkituko duzu)

dut uste hori gure irakurleek sinistuko dutenik.

E.— Ez da irreal. Begira, joan den egunean, Santi Brouard hil zutenean, bilera batzuek izan ziren, taldeka, eta askok galdetzen zuten ea gu ghetto guardiacivilesko bat ote garen, ez al garen hiritar normalak. Talde politiko guztiek bultzatu dute greba eta gu zer gara, robot hutsak? Agian ezin dugu greba egin, gure lanagatik, barrikada bat seinalatzen egon behar duzulako, edo mila gauza. Baina prentsa nota bat greba eragin duten arrazoinekin bat eginaz, zer ikusi behar du horrek ertzaina izan edo ez izatearekin? Eta ondorioz espediente batzuk ireki dituzte, bi, bilera horiek egiten lagatzeagatik.

Bilera horretan ertzain batzuek proposatu zuten Santiren gorpua laguntzera joatea, motorrekin bidea irekiz edo ikusi egin behar nola. Rezolaren zerraldoa omentzera joan zen Ertzantza, guardia civilen hiletetara joaten da eta abar. Zergatik ez genuen joan behar, nahiz eta gero guri pezetak-edo bota, Ertzantza batzuekin bezala besteekin dagoela erakustera? HBk onartzen bazuen gu zerbait egiteko prest geunden, baina goikoek ez zuten onartu, eta ikusten da Ertzantza zertarako daukaten.

A.— Plataforma erreibindikatio bat ba aldu ERNEK?

E.— Bai noski. Presagatik izango zen, baina asko inprobisatu da eta egia da orain ematen ari diren urrats asko denborarekin atzera bota ezinezkoak izango direla, habilitazioak, igorak, funtzionamendu arau asko, destinoak. Taldeka independente batzuk ba-

dabiltza hortik, «adjuntos a la Sección de Tráfico» deitzen direnak, «Planas Mayores» deitzen diren batzuk, kontzeptu oso militarra, ikusten duzu, eta askotan behatzez izendatzen dira igo behar dutenak, halako batzokiko konfidantzakoa zarelako eta beste. «Berrozi» horien kasua ere hor dago: Ertzantzan sartu nahi dituzte, eta ERNEn horren aurka gaude, deialdi publiko baten bidez iritsi ez direlako.

Zigorren gorabeherak ere ezin dira ahaztu: batzuei edozer tontakeriagatik santzio bat ezartzen zaie, eta benetan merezi dituzten gauzak egiten dituztenak «ez dira ikusten».

A.— Eta Ertzantzaren buru, hiru militar. Jende askok daudenik ere ez daki, eta dakitenek ere figura dekoratibotzat dauzkate.

E.— Hemen paper dekoratibo bat eman nahiko zaie baina esan behar da hiruratik bik agente erreal bat badutela, eta beren laguntzaileak badituzte eta dena. Esan behar da Ertzantzari eman nahi zaion irudi puruari kalte egiten diotela.

A.— Eta aszentsoei buruz ari zarete la diozue nahiko interferentzia badela.

E.— Hor berez etorri behar zuten gauzak ere badira. Lehen promozioan, esate baterako, organizaturik atera behar zen nolabait. Eta karguak atera ziren, sei sarjento nagusi, hogeitaka sarjento, inspektoreak, eta abar. Nola aukeratu ziren? Espediente akademikoaren arauera, heldutasuna, agintzeko gaitasuna, badakizu gauza hauek nola egiten diren, eta behatzk-razia puska bat izan zen. Gero promozio berriak etorri dira, behar berriak,

komisaldegia, eta aurreko kargu batzuk habilitatu dira goragoko beharrak betetzeko. Ikastaroak egin dira, izendatzeak, eta nahiko zikin. Eta egonezin bat sortu du.

Pentsa «Berrozi»ekin egin dutena: ertzain egin dituzte, kabo, sarjento eta baita sarjento nagusiak ere atereaz. Zergatik, lehen eta bigarren promoziokoetakoei horren aukera eskaini gabe?

A.— Norbait bere pagotxa prestatzen ari dela alegia.

E.— Alderdia bere ahultzearen beldur dabil, hurrengo hauteskundeetan agintea berak ez irabaztea posible dela. Eta orduan egingo luke «banoa Ajuria-eneatik baina nire poliziarekin jarraitzen dut. Barne Kontseilaritza nirela da».

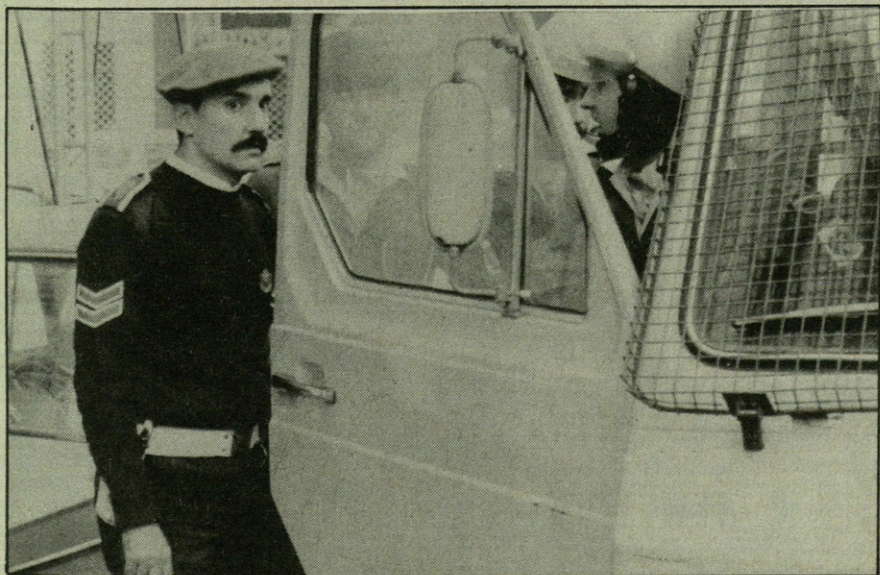
Horrek eragiten ditu ertzain batzuen ekintza indibidualizatu batzuk. Prentsak eman du batzuen berri eta iruditzen zaigu badaudela tartean ertzain izateko gai ez diren pertsonak, baina batzoki baten edo pertsona baten partetik etorri direnez hor daude. Hor dago gure arazoa, ahalik eta Ertzantzari puruena egin nahi bait dugu. Eta bide horretan hasi gara, sindikatuaren inguruan, gauzak argitara atereaz. «Egin»en informazio hura atera zenetik jendeak askoz ere galdera gehiago egin ditu.

Alderdiak orain ELAren bidez kendu nahi dio indarra ERNeri. Orain arte ez dute beren bururik erakutsi, Ertzantzaren barruan arazorik ez balego bezala. Eta orain mugimendua ikusten dutenean hasten dira berak ere. Gutun bana bidali diote ertzain bakoitzari, hogeitamar edo berrogeimila duro horretan bakarrik gastatuz. Beste sindikatuak, LABek adibidez (ELAkoek esaten dute hori sindikatu bat ez dela, horiek erreibindikatu besterik ez dutela egiten), ikusi dute oso arazo delikatu dela Ertzantzarena. Baina Euskadiko politikan gauza fundamentalak garenaz, hori ere kontrolatu nahi dute beste horiek ELA-Ertzantzaren bidez, ordezkariak aukeratzeko prozesu batean sartzeko partez beren delegatuak goitik inposatuz, «berrozi» batzuek etabar.

A.— Eta nola funtzionatzen du ERNEK?

E.— Hasieran lagun talde txiki bat zen, gero hirurogei bat izatera iritsi zen eta azken bileran berrehunen bat baginen. Gero hauteskunde batzuk egin beharko ditugu, onenak aukeratzeko.

Espero dut hau ez dela gauza kor-

poratibista bat izango. Sindikatu profesional bat dela esateak hots txarra egiten du, baina ELAn masiboki afiliatzea baino gauza hobea izanen da.

A.— Kristoren botere faktiko bat da Ertzantza bezalako erakunde bat, eguneroko 1.600 gizon eta emakume kalean... Eta hori alderdi batek, agindu nahi badu behintzat, lotu beharra dauka.

E.— Zalantzarik gabe. Baina ez dute lotuko nahi duten bezala. Pertsona batzuk lotuko dituzte, baina horiek baino gehiago lotu gabe egonen da, zalantzarik gabe.

A.— Kanean jendeak zuei eta beste poliziaei modu ezberdin batean begiratzeko dizuegu, hiri nahiko garbi dagoela uste dut. Zuek ze esperientzia duzue horretan?

E.— Euskadi ez da oso haundia, oxala haundixeagoa balitz eta Iruñeraino iritsiko bagina, baina egia da oso txikia dela. Eta arazoak eskualdeka aldatzen dira. Araban ez dago arazorik, miñoiez duten irudierekin ikusten gaituztela esango nuke. Bueno, noizean behin arazoren bat sortzen da, esate baterako AEKkoek beren eskari bidezkoengatik Eusko Jaurlaritzaren aurrera joan behar dutenean, eta orduan zu konpromiso batean zaude...

Baina arazo politiko bati konponketa polizia bat eman nahi diotelako gertatzen da hori. Hauek ez dute talante berri eta europeistarik ekarri, betikoak bezain tontoak dira. Ez dakite arazo bati irtenbide imajinatibo bat ematen eta tira, Ertzantzak konpondu dezala. Eta azkenean lojikoak egiten da

zenbaitek gure «txakurrada» eta hola-koak esatea. Behar bezalako presu-postuak ez dituzte eskaintzen, edo bestela eman baino lehen besteek galtzak jaitea nahi dute, eta horiek horretarako prest ez daudenez, manifestazioa; orduan badituzte beren morroian, gu, arazoak konpondu behar dizkietenak.

A.— Eskualdez eskualde hasi gara, eta Bizkaian zer moduz moldatzen zarete?

E.— Bizkaian ere arazo haundiegirik ez dago. Ertzantzak proleमारिक haundienak Gipuzkoan ditu, eta Beasain aldean batez ere. Ez dago azterketa sakonik eginik jendeak ze neurritan onartzen gaituen frogatzeko. Ez dirudi jendearen harrera oso txarra denik, baina oso ona ere ez da, askoz hobeagoa izan liteke.

A.— Zergatik diozue arazorik haundienak Beasainen dituzuela?

Ertzantzaren ere urak ez dira diruditen bezain harrak.

Ertzantzak laster hiru urte

Estatutua martxan jarri eta bi urteren buruan sartu zen akademiara Komunitate Autonomoko Ertzantzaren lehen promozioa, 1982ko otsailaren 8an. 650en bat izanen ziren orduan ikasi zutenak, eta urte bereko urriaren 25ean egin zen lehen despliegia, zenbait instituzio zaintza bere gain hartuz. Harrez geroztik, Gipuzkoa eta Bizkaiko Diputazioak (Arabakoan miñoiek jarraitzen dute), Eusko Jaurlaritza, Eusko Legebiltzarra eta Ajuria-enean kokatu ziren lehen promozioiko hauek, Komunitate Autonomoaren beste hainbat delegazioz aparte.

Trafikoko konpetentziak berriz 83ko

otsailaren 14ean bereganatu zituen Ertzantzak, konpetentzia horiek osatuak ez badaude ere, eta hiru probintziako bi-deak txapelgorriek bijilatzen dituzte.

Azkenik, abuztu honetan hartu ditu ordenu publikoaren konpetentziak lau eskualdetan Ertzantzak, Durango, Arrasate, Bergara eta Beasainen, eta geroztik brigada mobila ere ezagutzeko aukera izan dugu, hiriburuetan bezala herri txiki-tan gertatu diren ixkanbiletan.

Hala ere ertzainen berri gutxi daki kaleko euskaldunak, eta edonork polizia-aren edo militarren karguak errenkan dakizkien arren, Ertzantzak zein kargu di-

tuen ere askorentzat ezezaguna da oraindik.

Hiru militar ertzainen buru

Polizia autonomoaren buru «Junta de Seguridad» delakoa dago, eta Madrilgo eta Gasteizko gobernuek launa ordezkari dituzte bertan. Horiek erabakitzen dute Ertzantzaren despliegearen martxa.

Eta ertzainen jerarkian hiru militarrek egiten dute buru: Diaz de Arcocha teniente koronelak, De Pablos komandanteak eta Oteiza kapitainak. Hiru horiek dira superintendenteak, eta publikoki gutxitan azaltzen diren arren badirudi agente efektiboak erabiltzen dutela. Horien azpian daude Arkauteko akademiatik atera diren ertzain guztiak, goitik behera graduak honela direla: sarjento nagusia (mayor), sarjentoa, inspektorea, kaboak eta ertzaina.

Galoiak ere oraindik ez ditu ezagutzen jende askok. Ertz txuridun galoi urdin bat du kaboak eta bi galoi urdin inspektoreak. Sarjentoak galoi txuri bat du, ertz urdinez, eta sarjento nagusiak bi galoi txuri.

Hiru baseetan banatzen dira ertzain guzti hauek, probintzia bakoitzean base bat. Eta gero Araba eta Gipuzkoan sub-base batzuk daude. Beasaingo esate baterako edo autopistan daudenak. Brigada Mugikorra berriz (buzo beltzez ibiltzen diren indar antidisturbios dire-lakoak) normalean Arkauteko akademian egon ohi da, eta nahiko bizi autonomoa dauka.

Arkauteko akademia zabaltzen eta osatzen

Arkauteko akademian obratan ari direla ikusten da kanpotik ere, baina barrutik hobeto hartzen zaio neurria hor eraikitzen ari diren konplexuari. Obra

E.— Hor badira arazo oso delikatuak. Gobernuak konpondu beharko lituzkeenak. Jendeak eskualde horretan Ertzaintza ez onartzearen eruduna bera da. Euskal Herrian badira eskualde batzuk besteek baino mentalizazio maila haundiagoa dutenak, eta maila hori bestetarako ere desiragarri litzateke. Baina gainera zirkunstantzia bereziak gertatzen dira. Hemen dene-tako jendea dago, eta beren arazoa da jende euskaldunagoa, abertzaleagoa bildu ez badute. Horri erasten zaio gaurko krisi egoeran lanpostua galtze-ko beldurrez gehiago tragatzeko prest zaudela, ados ez egon arren gauzak egiteko.

Eskualde horretan batetik pertsona nahiko moldakaitzak aurkitzen ditu-zu. Bizkaiko inmigraziotik edo bigar-ren jenerazioko etorkinetatik ate a-tako pertsonak aurkitzen dituzu, eta horri erantsi iezaiozu agintea duen

baten eskizofrenia; horko egoerari moldatzeko partez zanpatu egin nahi izan da. Eta eskualde horretan gaur egun ez da ondo hartzen Ertzaintza. Esan diogu Gobernuari behin eta ber-riro, Beasaingoa konpontzeko, eta ti-po hori zakutik hartzera bialdu behar bada bialtzeko. Baina ez omen dago arazorik, eta Zaldibiatik ikurrina ken-du behar bada bidaltzen dira horiek eta listo. Hola segitzekotan ez dakit non bukatuko den, edo berriz etorri beharko dute FOPEk edo ez dakit.

A.— Zaldibiako ikurrinaren istiluak ondorioz ekarri al du Ertzaintza bar-ruan?

E.— Ertzain-jendearen morala asko astindu du. Esaten dizute berei zuri baino min haundiagoa egiten diela, baina agindua eman egiten dizute. Eta hurrengoan berriz emango dute. Eta Zaldibian bezala beste leku batzuetan ere obeditu egingo diete, baina pent-

Indar fakti- sendoa dira 1.600 gizon eta emakume uniformedun kalean.

satzen hasi behar dute ea zer gertatuko den eskualderen batean obeditzen ez badugu.

A.— Hori ez da oso probable ikusten, eta agintariak ziurtasun horrekin jo- katzen du.

E.— Baina zalantza sartzen hasi

haundiak eta Ertzaintza batere probisio- naltasun asmorik gabe eraiki dutela era- kutsi nahi dutenak. Sartu eta ikurriña eta bandera espainola alde banatan. Akade- miako Ikasketa Zuzendari den *Fernando Egiluzek* hartu gaitu, instalazio guztiak erakusteko.

Sarreraren eskuinaldetik hasi gara atal ezberdinak ikusten. Garajeak eta taile- rrak lehenbizi. Ikasleek praktikak egite- ko erabiltzen dituzten Sanglas motorrak, mendiko motorrak, subastan erositako auto zaharrak, ertzainen patruila-kot- xeak... Goikaldean, gimnasio probisio- nal batean, judo praktikatzen ari dira, mutilak mutilekin eta neskak neskekin. Prestatzaileak esan digunez, ez dute judo deportibo bat ikasten, maila ezberdine- tako gauzarik garrantzizkoenak baizik, kalean lana lasai egin ahal izateko mo- duan. Sarreratik gertu daude Brigada Mugikorraren zakurren kaiolak ere.

Lokatza eta putzuak edonon, obretan fuerte ari direla erakusten dutenak. Las- ter sarrera berria ere eskuinalde horreta- tik izango omen da. Eta sarrera izango denaren bestaldean tiralekua. Lokatza hor ere, baina balek goitik alde egin ez dezaten egurrezko pantaila batzuk oso egoki kokatuak.

Hortik ezkerraldera abiatu eta erdiko patiora orduantxe ari dira iristen 7 kilo- metroko proba korritu dutenak, euri- tan blai eginak. Hor nonbaitetik Ken-Do ikasten ari direnak dabiltzala eta beren bila narabil Fernando Egiluzek. Horien ordeiz Brigada Mugikorrekoak topatzen ditugu entrenamentutik datozela, po- rrak, moto-kaskoak, pelotak botatzeko fusil bereziren bat... eta lokatza. Beste frontoi batean beste «beltz» batzuek tx- akurrekin entrenamentuan ari dira.

Subnormalen eskolatik Ertzaintzaren akademiara

Gasteiztik Donostia eta Iruñeruntzko bidetik erreparratuz ezkerretara geratzen diren adreiluzko etxetxoak dira akade- miaren gorputza osatzen dutenak. Lehen subnormalen kolegio espezial bat omen zen. «Baina orain subnormalak Lakuako jeriatrikoan daude» esan digu norbaitek, txantxetan, jakina, akademian.

Ostirale eguerdia da eta asteburu usaina nabari da giroan. Hala ere, me- kanika klasean ari dira, gasolina motore batekin batzuk, diesel batekin beste bat- zuk, neska eta mutil nahasturik. Bidean geratzen bazara egunen batean frogatu- ko duzu ezertarako balio izan dien.

Sukaldeak itxura ona du, eguerdirako prestatu duten postreak zer esanik ez, eta aurrera jarrituz hitzaldi aretoa ikusi du- gu, bideo pantaila haundi bat duena. Joko gelak, taberna eta ertzain gazteak klasera sartzen ari direla. Nor aurkituko pasiloan eta... astekari hau Zerukoa ze- neko zuzendari ohia, **Kaetano Ezeiza**. Euskarazko klaseak ematen ditu. «Alfa- betatzeko bi talde daramatzat. Bat nahiko polita, baina bestekoek oso maila apala dute. Horien hiztegia ezagutuko bazenu. Jakina, orain ez da esaten gauza bat ona ala txarra ala haundia ala edozer dela, orain «eske hori la hostia duk» eta dena esana dago».

Argazkiak atera ditzagun gela guztiak (nesken logela ez besteak, zazpi kilome- trotako korri kasaioa eginda aldatzen ari dira eta...) erakusten dizkigun Fernando Egiluzek nonbaiteko jesuitetan master bat egin dutenen diplomazia dauka.

Euskaldunok polizi usadioa falta

Preautonomikoaren garaietan ikasle ingelesekin Berrozin nola edo hala eman

ziren ikastaro berezi haiez aparte, hau da aterako den laugarren ertzain promo- zioa. «Euskal Herrian filosofia poliziala falta dela esan behar da, eta ikasketetako gaiak aukeratzekoan ere ia hutsetik abiatu behar izan dugu. Gero denborare- kin sobran zer zegoen eta zer erantsi behar zen ikusi dugu, eta gaur egun beste polizia gehienetan ikasten direnak erakusten di- tugu hemen ere».

Humanistika saillean soziologia, siko- logia, deretxoa ikasten dute ertzain ber- riek. Hezketa fisikoa, judo eta Ken-Do tartean direla, argibide edo atestatuak egitea, tenika poliziala, «protección ci- vil» delakoa, mekanika... «Batzutan he- men inguruko urteigira joaten dira prakti- kak egitera». Eta gainera euskara. Sei hilabetez, dena dela, denetik zerbait besterik ezin ikasiko dute.

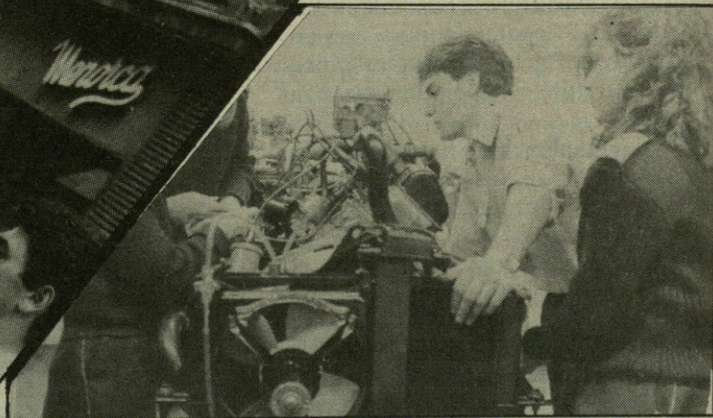
Denetan gauza berdinak ikasten di- tuzte mutil nahiz neska izan. «Lo ez beste dena elkarrekin egiten dute. Jakina, proba fisikoetan bakoitzari bere neurrian eskat- zen zaiola bistakoa da». Interno gisa ari- zen dira astearen bost egunetan. Ertzai- netara datozenetatik erdiak bizkaitarrak dira, eta horien ondoan nafartarrak ere badira, nahiz ofizialki Komunitate Au- tonomoan bizi diren.

Dena delá, «Junta de Seguridad» de- lakoak laster ertzaintentzako lan edo leku berriak izendatzen ez baditu promozio berririk ez da sartuko Arkauten. Seguru azken asteotan PNV eta PSOEk nego- ziatu behar duten pakete osoaren bar- ruan dagoela hori ere. Oraingoz aztert- zen ari dena da osasun publikoaren edo anti-droga brigada baten sortzea.

*Brigada Mugikorrak
bere autonomia dauka*

Ertzaintza-aren barruan.

zaie. ERNEren mugimendua hasi denetik. Ea ze buruhauste sortuko zaien egun batean ertzainek obeditzen ez badute, eta ez Herriaren aurrean bakarrik, Madrilén aurrean ere bai. Zaldibiako ikurrinaren aferean parte hartu zuten ertzainetatik hiruk kontua eskatu eta alde egin dute. Saiatu ginen beraiekin eztabaidatzen ea ez ote zen hobe barrutik lan egitea eta abar baina...

Beti gauza bera esaten dizute goitik, zuk egiten ez baduzu atzetik Guardia Civila etorriko dela. Baina horrela autonomia municipal osoa jartzen da balantzaka. Zer pintatzen du alkate batek orduan? Udal batek erabaki bat hartutakoan zer esan behar dute Barne Kontseilariak edo gobernadoreak?

Gero esan behar da Brigada Mugikorrek talde berezi bat direla. Alderdiak ondo lotua daukana, eta agintzen dietena txintik esan gabe obeditzeko prest daudenak. Baina gertatu daiteke hurrengo batean beste talde bateko ertzainei tokatzea ikurri-kentzea, eta gorabeherak izan daitezke.

A.— Polizia espainolarekin eta Guardia Civzarekin zer moduz konpontzen zarete?

E.— Ez dugu harremanik, beharrezko kasuetan baizik. Esate baterako, ixtripu batean parte izan duen kotxe baten matrikula norena den jakin nahi duzula eta abar. Batzuetan erantzuten dizute, besteetan informazio erreserbatua dela esaten dizute, beste zenbait aldiz popatik hartzera bidaltzen eta hola. Politikoen mailan ez dakit nola konponduko diren, baina gure artekoa garbi dago. Ez dakit haiei zer interesatuko zaien, baina guri zer interesatzen zaigun bai, ertzainak garena eta ez okupazio indarrak. Edo haiek edo gu gaude sobran, eta gu sobran ez gaudela garbi dago, hemengoak gara eta.

A.— Matrikula alu bat berifikatzeko ere Gurdia Civilarengana jo behar baduzue horrek esan nahi du informazio aldetik ere gauza askotan beren esku zaudetela.

E.— Lakuan jakingo dute zergatik ez dauzkaten konpetentzia horiek, edo hartzen jakin ez dutelako edo eman ez dizkietelako edo zergatik. Gauza bat da trafikoko konpetentzia batzuk

edukitu ea eta oso beste bat berek dituzten eta Ertzantzak eskuratu ezin dituen datuetara iristea.

Beste horiekin gure harremanak oso onak ez dira. Hori da guk daukagun informazioa. Orain, beste norbait beste zerbaitean ari bada...

A.— Santi hil zuten astean bertan argitaratu zen «Tiempo» astekarian Isabel Martinezen artikulua bat, eta bertan zera zioen Mario Onandiak, Ertzantzako patruila batek ETako komando batekin topo egingo zuen egunak kezkatzen zuela.

E.— Galdera hori bera urrutiagoko politiko batek egin du, Felipe Gonzalezek berak uste dut. Behar bada ez da horren beldur direla, baizik eta hori gertatzea nahi dutela. Baina espero dugu ez garela horrekin aurkituko.

Guztiok ez dugu berdin pentsatzen. Hori da, segundu hamarrenetan identifikatu ahal izatea... Holako gertaera batek zenbait jenderi, horri etekin politikoa ateratzeko. Baina espero dut hori ez gertatzeko hainako prudentzia egongo dela bi aldeetatik.

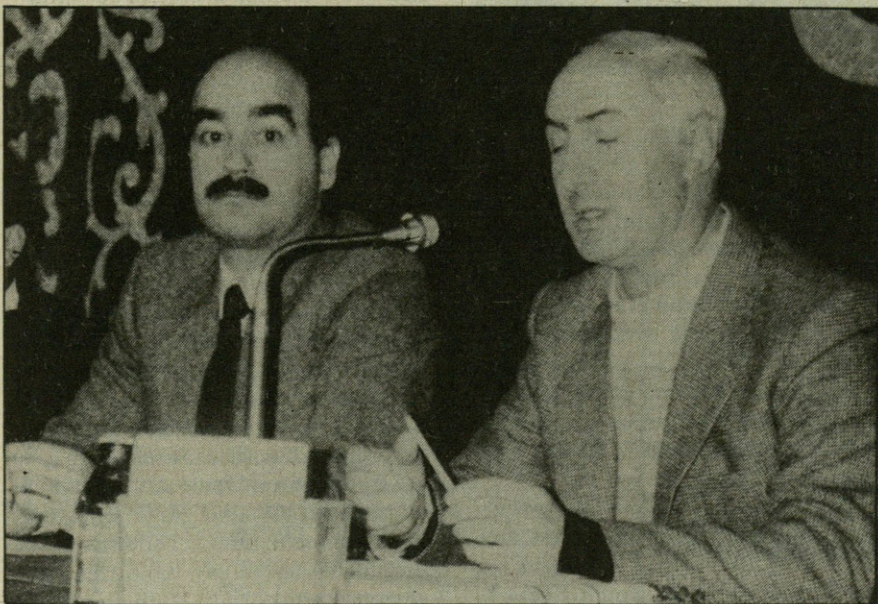
Baina bestea ere gertatu liteke, guardiacivil pare bat paisanoz joatea beren kotxea armaz beteta daramatela. Eta orduan zer? Galdera hori ez dute egiten. Nik kasu batean eta bestean zer egingo nukeen badakit.

Iñaki ZUBIONDO

Deustuko EK Mk eraturiko mahainguruan,
denak ados:

Gizarte usuarioa euskaldunduz, garatuko diogu konstituzioaren erasoari

Bizi dugun egoera diglosikoan, sarritan entzundako arrazoiak —hitzaldi, mahainguru, soziolinguistika ikastaroetan...— berriz entzuteko aukera izan genuen Deustuko Unibertsitateko Paraninfoan, azaroaren 29an, bertako Euskal Kultur Mintegikoek antolatutako mahainguruan. Hasiera batean, PSOEko edota APko norbait deiturik zegoen arren, azkenean, nabardurak aparte, alde bateko eritziak entzun genituen soilik. Azken finean, Jose Ramon Etxebarriak esan zuen bezala: «Pena da, elizazale ez garenok, misiolari modura ibili beharra, sermoia botatzen.euskaraz mintzatzeko».

Gotzon Garaterentzat estatu espainoleko konstituzioa herri espainolarentzat egindakoa da. Gainontzeko herrientzat, noski, ez da egokia.

Mahainguruaren hasiera bera izan zen, arestian aipaturiko diglosia eta euskaldunon Konplexuaren adierazgarri ona. Moderatzaile lana bete zuen Amatiñok geroago esan zuenez: «Hemen egoteak lotsa ematen dit. Hasieran beldurra izan dugu, mahainguru hau euskara hutsez egitea erabaki de-

nean, pertsona batzu alde egin dute eta pentsatu dugu aretoa hutsik geratuko zela, eta somatu da mahaiaren aldetik nolabaiteko justifikatu beharra».

Xabier Gereño, Gotzon Garate, J.R. Etxebarria eta Xabier Arzalluz, izan ziren partaideak, eta gaia «Espainiako Konstituzioa eta Euskara». Da-

kikezuenez, abenduaren 6an Espainiako konstituzioak, onartu zeneko «erreferendun» edo bozketaren seigarren urteurrena betetzen du. Izan dugu lehenago, lege horrek euskarari egiten dion diskriminazioa dela eta, gai horri bueltak emateko aukera, Auzitegi Gorenak eman zituen erabaki eztabaidatuak batez ere. Baina, dena den, euskaldunok ukatu genuen konstituzio horren urteurrena datorrela eta, interesgarria izan zen zenbait puntu gogoraraztea, nahiz eta, esan bezala, eztabaidarako aukerarik egon ez zenez, sermoia baino ez zen gertatu.

Xabier Arzalluzek eman zion hasiera, partaideen lehenbiziko txandari, hasieran, bakoitzak bizpahiru puntu laburretan bere eritzien eskematxo bat aurkeztu behar zuelarik. «Hizkuntza bat baino gehiago duten Estatueta, ofizialtasuna beti, botere politikoaren tresna bat izan da, eta da, beste hizkuntzak zapaltzeko eta desagiteko, batasun politiko baten zerbitzuan».

Konstituzioa euskaldunoi kontrakoa gertatzen zaigula onartu zuen Arzalluz jaunak (besteak bezala), baina irakurketa desberdinen bitartez, praktikan euskararen erabilera hedatzeko bideak ba daudela gehitu zuen. «... uste dut gure Estatuak koofizialtasuna, iragankorra, probinsionala, onartu behar lukeela. Behin betiko ofizialtasuna lortu arte... Gure Herriaren egoera kontutan izanik, ofizialtasuna ez da garrantzitsuena, baizik zer egiten dugun, zer egin behar dugun, guztiok, instituzioek eta guk, euskal gizartea euskalduntzeko».

Bere aldetik, J.R. Etxebarriak, kezka handia adierazi zuen konstituzioaren aurrean, baina batez ere, botereak nola jokatzen duen konstituzioa erabiliz, «onartuz, alde zurretik, legea

Xabier Arzalluz, Jose Ramon Etxebarria, Amatiño, Gotzon Garate eta Xabier Gereño. PSOE eta CP agertu ere ez.

(Konstituzioaren 3.a) guztiz asimetrikoa dela, hau da, batzuen aldekoa eta besteen kontrakoa, guztiz diglosikoa dela». Halaber, onartu zuen, legeekin soilik ez dugula ezer lortuko, baina «helburu bat eskuratzeko, legea lagungarria dateke, eta Espainiako konstituzioak berak ematen digu, bi puntu lehenago (lehen artikuluan), zertarako dagoen eginda: «La soberanía nacional reside en el pueblo español...», beraz, konstituzio hori «pueblo español» delakoaren bilakaerarako dago eginda. Logikoa da orduan, herri hori garatzeko legea, beste herrientzat txarra izatea»

Aurrera segituz, Gotzon Garatek hiru puntutan laburtu zituen bere eritzia. Lehenbizikoan, «3. artikuluan, lehen parrafoan, zera esaten du: «El castellano es la lengua oficial del Estado español» eta bigarreanean haxe: «Las demás lenguas españolas serán también oficiales en las respectivas comunidades autónomas...» Ba dirudi, lehen begirada batean, «ofizial» hitz horrek balio berbera duela bi aipamenetan, baina ez da horrela. Lehen

paragrafoan, ofizialtasunak, gaztelania ikastera behartzen gaitu. Bigarreanean berriz, ofizial hitzak zer esan nahi du? Behartuta gaudela, Euskal Herrian bizi garenok euskaraz bizitzera? Ez. Eta hortik datorkigu hain zuzen ere, gero, oposizioetan eta abar, euskararen aldeko joerak diskriminatzaile bezala hartzea, lege konstituzionalak ez bait du euskararen egoera zehaztu. «serán también oficiales» esaten da, «también podrán tocar la flauta» esan zezakeen bezala».

Xabier Gereñok, duela berrogei urteko paradisu bat kontatuz hasi zuen bere berbaldia. Garai hartan, Fray Bernardino de Estellaren historia-liburu famatua irakurritz, konturatu zen, XV. mendean ere, Nafarroa erresuma independentea izanik, eta Bizkaiko Juntetxean, dokumentu guztiak gaztelaniak izkribatzen zirela. Oraindik, penintsulako beste erresumatan latina erabiltzen zen hizkuntza ofizialtzat.

Eta datu horrek, euskaldunok-katalanak ez bezala-betidanik euskarekin izan dugun dibortzioa erakutsi

ziona, zeren eta garai hartan euskaldungoa % 100 gora zen. Eta datuak txunditurik utzi zuen Gereño jauna. Are gehiago, gaur egun ere, **Euskal Herriko indar politikoen artean, abertzaleek dute gehiengoa, eta zein hizkuntzatan egiten dira gauza gehienak? Gaztelaniaz. Beraz, hemen legez hitz egitera etorri gara, eta nik uste dut legea baino inportanteagoa usarioa dela.**

Eta Xabier Gereñok, alderdi politikoak aipatu zituela eta, Etxebarriak eta Arzalluzek, erantzun gisan zera esan zuten. Beren alderdi politikoetan, gehiago edo gutxiago, salbuespenak salbu, orohar, euskararen beharra eta ofizialtasunaren jarrera onartzen dutela aipatu zuten, nahiz eta, eguneroko praktikan, erdara nagusi dela onartu zuten.

Konstituzioaren urteurren az gain beste gertaera adierazgarri batek ere, gaurkotasuna ematen dio arazo honi: hain zuzen, momentu honetan Bizkaiko Gobernadoreak hiru juizio dauka Arabako Diputazioa, Gipuzkoako Diputazioa eta Bilboko Udalaren aurka. Zer dela eta? Bada, hiru instituzio horietan eginiko oposizioetan, gehiegizko balioa eman ei ziotela euskarari. Eta haxe da barregarria, Gobernadora agertzen zaigu, diskriminaturik dauden pertsonen defendatzaile bezala. Hau da, hemen diskriminatuak espainolak dira, euskara ez dakitela-ko.

Hau dela eta, Jose Ramon Etxebarriak, PSOEren azken denboretako maniobra-moeta hau salatu zuen, alegia, arazoei buelta ematearen taktika: **Horrela, borroera, biktima bezala agertzen da; akusatzailea, akusatu bezala, eta euskaldunak diskriminatzaile bezala kasu honetan.**

Bestalde eta amaitzeko, gaiarekin zuzenki zerikusirik ez zuten arazo asko ere tratatu ziren Deustuko mahainguru honetan. Ohizko gaiak, euskarari buruz (metahizkuntza ospetsua berriz ere) hitzegiten dugun bakoitzean ateratzen diren horiek. Hain zuzen ere, entzule batek Euskara Batua versus Euskalkiak gaia plazaratu zuenean. Askok gai hau aspaldian gaindituta zegoela edo behintzat beste modu batetan planteiatuko moduan uste genuen arren, oraindik ba daude pertsonak duela 15 urtetik hona ezertxo gertatu ez dela pentsatzen dutenak.

Antton AZKARGORTA

ARGIAREN IRAKURLEENTZAT INKESTA

Euskaltzale eta herrikoi izan nahi duen aldizkari batentzat nahi eta nahiezkoa da aldizkari hori irakurtzen dutenen ezaugarriak ezagutzea eta era berdinean aldizkariari berari buruz duten eritzia jakitea.

Euskal Prentsa gero eta indartsuago ikusi nahi dugunontzat ezin bestekoa da hau. Idazle argialetxe eta irakurleok baturik bakarrik altxatu bai dezakegu euskal prentsa.

Gurea astero jasotzen duzu, orain zuri dagokizu eritzia ematea.

Beraz, ARGIA zuzentzen eta hobetzen lagundu nahi badiguzu, bete inkesta eta bidali hona: ARGIA aste-karia, Virgen del Carmen kalea Z/G. Ramonenea etxea, behea. Donostia, 20012.

Ohar batzu hasi baino lehen: Inkesta, denbora eta esfortzu gutxienarekin betetzeko prestatu dugu. Hori dela eta, behar bada, erantzunak motxak direla irudituko zaizu, gehiago esan nahiko zenukeela alegia. Orduan beste orri batetan idatzi eritzi hori eta inkesta honekin batera bidali. Gu horrelako eritziak jasotzeko irrikitzen egoten gara. Baina orri hori bidaltzen badiguzu ere, inkesta hau betetzea eskatzen dizuegu oraingoan, erantzunen azterketa erantzun hauei begira prestatu bait dugu. Eskerrik asko aurretik.

Erantzuteko era erraz asmatuko duzu: Erantzun egokia iruditzen zaizunaren aldamenean dagoen zenbakitxoa zirkulo batez inguratu behar duzu. Galdera gehienak erantzun bakarra eskatzen dute. Hala ez denean galderarekin batera jakin eraziko da.

Adibide gisa. Zu Emakumezkoa ba zaitugu hurrengo galdera honetan honela erantzun behar zenuke:

Emakumezkoa ①
Gizonezkoa 2

1

galdera

1 Bizi zaren probintzia:

- Gipuzkoa 1
- Araba 2
- Bizkaia 3
- Lapurdi 4
- Nafarroa 5
- Nafarroa B 6
- Zuberoa 7
- Beste Nonbait 8

2

galdera

2 Sexua:

- Emakumezkoa 1
- Gizonezkoa 2

3

galdera

3 Adina:

- 16 urte baino gutxiago 1
- 16tik 24ra bitartekoa 2
- 25etik 34ra bitartekoa 3
- 35etik 49ra bitartekoa 4
- 50etik gorakoa 5

4

galdera

4 Bizibidea:

- Enpresarioa, badut zenbait enplegatu 1
- Profesionala, neure kontura 2
- Langile autonomoa edo kooperatibista 3
- Zuzendari edo gerentea 4
- Zuzendaritza mailako goi enplegatua 5
- Erdi-mailako enplegatua 6
- Enplegatu normala 7
- Kontramaixu edo kapataza 8
- Langile kualifikatua 9
- Langile ez kualifikatu 10
- Jubilatu edo pentsionista 11
- Etxeko lanak 12
- Ikaslea 13
- Irakaslea 14
- Funtzionarioa 15
- Langabezian 16

5

galdera

5 Ikasketa maila:

- Batxiler Aurrekoa ez osorik 1
- Batxiler Aurrekoa osorik 2
- Batxiler Elementala edo ordezkoa 3
- Batxiller Nagusia edo ordezkoa 4
- Prestakuntza Profesionala 5
- Erdimailako titulua 6
- Irakaskuntza Goimailako titulua 7

6

galdera

- 6** Euskaldun zaharra naiz 1
- Euskaldun berria naiz 2

7

galdera

7 Mezatarra joaten al zara?

- Bai 1
- Ez 2

8

galdera

8

Ezer idazten al duzu euskaraz?

Bai 1
Ez 2

Zer?: (artikuluak, gutunak, ...)

10

galdera

10

Zuk hartzen duzun ARGIA ale hau, gehienetan, zenbat jendek irakurtzen du?

Inork ez 1
Nik bakarrik 2
Bi lagunek 3
Hiru lagunek 4
Gehiagok 5
Zenbatek (Hemen jarri zenbakia)

11

galdera

11

Zenbat aldiz, ze maiztasunarekin, hartzen duzu ARGIA irakurtzeko?

egunero 1
bi egunetik behin 2
astero 3
bi astetik behin 4
hilean behin gutxienez 5
noizean behin 6

13

galdera

13

Zein da zure eritzia aldizkariaren pentsakeraz?

Positiboa 1
Negatiboa 2
Zabalagoa behar du 3
Definituagoa behar du 4

9

galdera

9

Publikazio hauetatik zeintzu irakurtzen dituzu erregulartate minimo batekin?

(Galdera honetan erantzunak ez du zergatik bakarra izan behar)

ARGIA 1	Euzkadi 16
Aizu 2	Punto y Hora 17
Jakin 3	Arantzazu 18
Egan 4	Egin 19
Habe 5	Deia 20
Herriz herri 6	Diario Vasco 21
Herria 7	La Voz 22
Abil 8	Navarra Hoy 23
Susa 9	El Correo' 24
Goiz Argi 10	Diario de Navarra 25
Ipurbeltz 11	Soud Ouest 26
Kili Kili 12	Le Monde 27
Zer 13	Liberation 28
Agur 14	Liberación 29
Karmel 15	La Gaceta del Norte 30

12

galdera

12

Zeintzu dira normalean irakurtzen dituzun gaiak?

Aste Giroa 1
Mundua ez da borobila 2
Nazioartekoa 3
Ttanttaka 4
Elkarriketak 5
Erreportaia luzeak 6
Erreportaia motzak 7
Kultur gaiak 8
Politika 9
Koxka 10
Denbora pasak 11
Txistek (Jo...Adarra) 12
Bertsoak 13
Kolaborazioak, firmak, luma zorrotz etab 14
Txutxumtxukak 15
Azkena 16

14

galdera

14

Azken honetan argitaratu diren idazki hauetatik zeintzu irakurri duzu eta zer iruditu zaizu?

	Ez dut irakurri	Irakurri dut eta ona iruditu zait	Irakurri eta txarra iruditu zait
Jutzizia: neutraltasunaren mito zahartua (I. Zubiondo) 1	1	1	1
Nafarroan detentzio boladã; Ezker Abertzalea ito nahi. (I. Zubiondo) 2	2	2	2
Reagan-en azainak. (Pablo Sastre) 3	3	3	3
Pilota gainbeheran ote? (Joxe Mollarri) 4	4	4	4
Joxe Lizaso: Bertsoaketa hotza egiten da orain 5	5	5	5
Koldo Izagirrerekin solasean. (Mikel Antza, Josu Landa) 6	6	6	6
Euskadi irratia bere bigarren urtemugan (Laura Mintegi eta Mikel Antza) 7	7	7	7
Zer moduz zatoz zure loarekin? Ametsaren bidea 8	8	8	8
Bertsoak: Alperrik galdu bearra (Inozentzio Olea) 9	9	9	9

15

galdera

15

Ze kalifikazio jarriko zenioke Argiari?

Presentazioa:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Gaiak:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Euskara:	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Artikuluen zailtasuna	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

16

galdera

16

Non jarriko zenuke esfortzu handiagoa?

Azala hobetzen 1
Itxura orokorra hobetzen 2
Orrialde gehiago sartzen 3
Edukian 4

17

Beste zer edo zer:

Eskerrak ARGIAren lagun guzioi

HURBIL xamar daukagu ARGIA-EGUNA 84.a lerro hauek idazterakoan. Hurbilegi balantze bat egiteko moduan izateko. Hurbilegi ehun eta berrogeita hamar mahai horietan zenbat harpidedun egin ziren jakitëko.

Ezagutuko ditugu lanaren emaitzak hemendik aste batzutara. Oraingoz inpresio orokor bat baino ez da iristen hasi zaiguna. Inpresio baikor bat nahiz eta ARGIA-EGUNAren igandea alu xamarra tokatu eguraldiz; hotza eta euria goizaldean, eguerdirako, eskerrak, xamurxeago zenbait argi-gunek eskainitako eguzki izpiei esker.

Orrialde honen bidez eskerrak eman nahi genizkizueke guzioi. Mahaitara ARGIA ezagutzera hurbildu zineten guztiei eta batez ere mahai horiek antolatzen ibili zaretenoi. Zuei batez ere. Mila esker.

Mila esker "Euskal Kulturaren Urtekaria 1984" delakoari egin diozuen harreragatik. Hartutako lanak merezi zuelakoan gaude gu. Are eta gehiago izan guztitara iristerik izan ez bazuen ere; Euskal Herri osorako 300 ale besterik kaleratu ez baziren ere (inprimategitik horiexek besterik ez genituen eskuratu ahal izan ostiral gauean).

Banan bana eskertzen aritzea zaila delakoan, eta egunerokoaren gurpilak ez digularik, eskerrak ARGIArekin kolaboratzen duzuen guzioi. Benetan eskerrak baino gehixeago merezi duzue. Eskerrak astero edo noiz-behinka zerbait idazten diguzuenoi.

Datorren urtean ere hementxe izango gaituzue. Ea ARGIA eta ARGIA-EGUNA orain artean bezala, edo beste piskat bultzata, hobetoxeago antolatzen ditugun.

Mila esker!

ERROMANTZEAK

URKO
Kaien Amodio

'MANOL

IZ-199-200

EVSKADIKO
ORKESTRA SINFONIKOA

IZ-195

HELARRE
Ari gara

IZ-202

Villa Arbaitzalde, Bº San Roque
Tfno. 45 96 29 - DONOSTIA

EROS ITZAZU ARGIAren BITARTEZ IZ ETXEAK
RGITARATUTAKOAK % 25 MERKEAGO.

Azken urteotan bertso-paperekin martxan jarritako dinamika biziaren barruan ez da makala izan ARGIAk antolatutako «Bertso-paper Lehiaketa»k jaso duen harrera. Hirurogeitik gora idazlan hamar mila duroen atzetik eta azkenean bere izena behin eta birritan izkutatu nahi zuen adiskide batengana joan dirutza: Juanjo Uria hernaniarrarengana. Aldizkariaren aspaldiko laguna genuen Juanjo eta ARGIA EGUNEKO bazkarian hantxe zegoen bera saria jaso eta patxadak uzten zion neurrian bertsoaren bat ere kantatzeko. Mementu horixe da, hain zuzen ere argazkiak jasotzen duena, kupelen artean bertsoak kantari.

berriak

Sabin

Garindañeko festa omenaldi bikaina izan zen Battittarentzat.— Joan den igandez —aldizkari honetan bertan iragarri bezala— Battitta Urruty errejentaren omenezko festa haundi bat burutu zen Garindañen. Berez jende askorik ez zen hurbildu herri hone-tarat baina Xuberoan izaten diren kopuruetarako arrakasta haundikoa izan zela esan liteke. Herritarrek ongi aski erakutsi zuten Xuberoak inoiz ezagutu duen pastoral-errejenta onenatarikoa den honi dion maitasuna. Dantzak, nola ez, ugariak izan ziren. Battitta emozioari eizn eutsiz ibili zen mementuoro, eta gauza guzuen gainetik gauza bat geratu zen argi eta garbi: hurrengo urteetarako ere sasotsu lebilkeela Battitta zaharra. Edadeak, hori bai, ez du barkatzen. Ikusi egin behar dena dela.

«Kili-Kili»k hemezortzi urte bete ditu.— Bizkaiko eremueta eta batik bat bizkaiera maite dutenen seme-alaben artean mugitzen den «Kili-Kili» erakundeak eta izen beraren azpian argitaratu ohi den haur-aldizkariak hemezortzi urte bete ditu eta urtemuga hori ospatzeko sariketa bat antolatu du. «Nik zuri, zuk niri» izeneko sariketa horretarako joko eta ariketa errazaz hornitutako orri bat banatuko da txokoetan zehar. Behar bezala osaturik iristen diren orritxo guztien artean lau bizikleta, jostailuak, goxokiak... eta abar luze bat banatuko dira. Orritxo horiek —horra hor bitxikeria— hiru bertsiotan banatuko da, «h-rik gabeko bizkaieraz, bizkaieraz baina h-z, eta euskara batuaz». Ikusiko duzue zelako iskanbilak sortuko diren orritxoak banatzeko garaian, «h» barik eta «h»gaz gura duten haurren artean.

Kintanaren Sukaldaritza Hiztegiaren aurkezpena, aurki.— Aspalditxo iragarri genuen zurrumurru gisa Xabier Kintanak bukatzeaz zeukan Sukaldaritza Hiztegiari aurkezpena egiteko oso modu bitxi bat bilatuko ziola, bakanal gisako bat antolatuz (izan ere, zein auzkezpen hobea goa Sukaldaritza Hiztegi batetarako halako ekitaldi gastronomiko bat baino!). Beno, honez gero bada-kigu asteburu honetarako prestatu nahi duela Durangoko Azoka-rekin koinzidituz. Halere, aurkezpen hau ziur aski Leioako kan-pusean izango dela esan beharra dago, eta bere berririk prentsa bidez jasoko duzuela gauza segurua da.

Arrakasta osoa Hondarribian Bordari poetaren omenez.— Abenduaren 2rako, igandez, zita genuen Hondarribian bertako Udalak Bordari zenari antolatutako bertso-omenaldia zela medio. Zortzi bertsolari aritu ziren Carlos V gazteluko gela dotorean Fernando Artola «Bordari» zenaren ezaugarriak eta eginak gorai-patuz eta eskertuz. Mitxel Xalbador, Xanpun eta Mendiburu izan ziren Iparraldeko ordezkariak osatu zutenak, eta Hegoaldetik, berriz, ugariagoak izan ziren bertsolariak, Xabier Amuriza eta Jon Lopategiz aparte bi historiko ere han egon bait ziren: Lazkao Txiki eta Manuel Lasarte. Azkenik, gure aldizkari lankidea den Xanti Zabala «Lexo» ere hantxe ibili zen tauletatik bertsotan. Aretoa gainezka ipini zuen jendeak ez du erraz ahantziko Bordari haundia zenari egindako omenaldi hau.

«Etzegor» taldearen «Ebihotz kantaldia» listo kalerako

« Diskoan zuzenean baino hobeto gelditu da Kantata »

Lagunartean kantatzearen p... erakusten du «Etzegor» taldeak

ARGIA.— Diskorako arregloak eta taldean eginak dituzue ezta?

ELTZEGOR.— Bai. Baina disko hau egiterakoan Fernandoren lana azpimarratu nahi genuke, bai arreglo batzuk egin eta baitare nahasketetan eta. Zuzenetik diskora bazeudek arreglo batzuk; klarinetea, txeloa, akordeoia erabiliak egindako arreglo batzuk. Hori Fernando egin dizkiz diskorako. Nahasketak ere berak egin ditu.

A.— Diskoa aditu eta oso pozik geratu zaretela entzun diat. Egin nahi eta egin ahal zenuten guzia diskoan jaso duzuela esan duzue.

E.— Askotan horrelako lan bat argitaratzen denean entzuten da «bai, horrela egin dugu baina beste era honetara egin izandu bagenu hobeto geldituko litzateke», kantariak nolabait ez

direla gustora geratzen eginda koarekin.

Guk eman dezakegun neurria hor emana zegok. Hori duk gure maila eta oso gustora gaudetik egindako lanarekin. Arregloekin ere bai. Ideia zentrala errespetatua zegok eta uste diat arregloek hobetu egin dutela «kantata» bera.

Gure kasoan, nik uste, ez bagenu egin egin dugun bezala, beste era lasaiago batean lan eginda ere —ordu barrutan eta horrela— diskoak ez luke irabaziko.

A.— Nola ibili zarete ba diskoak grabatzeko?

E.— Normalki ostiral gauean grabatua zegok, orduz kanpo eta horrela, taldeko bakoitzak gure lana daukagulako...

A.— Ez zarete «profesionalak» beraz...

E.— Profesionalak garen ala ez baloratzeko diskoan eta kan-

Jakes Etxeberria, Juantxo Garzia, Marko Josie eta Benito Zubeldia iparraldetik. Hegoaldetik Fernando Unsain eta Jose Mari Ostolaza. Muga tartean duela zazpi urte hasitako lanaren ondorio hementxe daukagu diskoa. Zuzenean ikuitzen gaituen diskoa koadrila honek egindakoa. Etxekoa Jose Mari bezala. Berarekin gurutzatu ditugu ondorengo hitz hauek.

talditan erakutsitako neurria hartu beharko duk erreferentzia bezala. Hori duk erreferentzia bakarra. Profesionalak sentidu horretan gaituk. Kalidadearen aldetik. Hori bai ez gaituk hortik bizi eta...

A.— ...Intentziorik ere ez?

E.— Bueno, norbaitek hilero hilero pasako baligu sobre bete xamar bat... bale. Baina guk bazekiagu ez diskotik ez kantalditatik bizitzerik ez dagoela. Gaur kantalditatik irabaziak ateratzea oso zaila duk. Jende gutxi biltzen duk. Antolatzaileek ere lan haundia egiten ditek prestatzen eta. Eta horiek ere ezin ditek galdu.

A.— Dena dela urte asko pasa dituk hemen —eta toki gehienera— kantariak, eta artistak jeneralean, kantagintzatik edota beren arte-lanetik bizitzeko daukaten eskubideaz hitzegiten.

E.— Eskubidea bai, baina gizarte kapitalista batean ez du eskubide horrek funtzionatzen. Merkatu bat zegok eta merkatu horrek bizitzeko adina ematen badi, bale. Baina merkatu legeak agintzen dik eta gaur egun Euskal Herrian garbi zegok,

norbaitek dirua jartzen ez baldin badi, behintzat, merkatuaren lege horietatik ezin dela aterata bizitzeko.

A.— Guzti horrek jarrera berezi bat erakusten dik.

E.— Bai. Herri honetan apustu bat egin beharra zegok eta kultur gintzan dena ez duk diruz egiten. Garbi zegok inbertsio minimo bat egin beharra dagoela gure kultur gintzan. Inbertsio hori aritzea, lan egitea eta kriston borondatearekin tiratzea duk.

A.— Egin duzuen diskoan agertzen den musika era aukeratzeko dena ere antzeko jarrera bat ikusten da. Ez da gaur egun «normalean» entzuten den musika mota zuek egindakoa...

E.— Hasiera batean gainetik begiratuta bazirudik baietz. Gero ordea kantalditan eta ikusten den reazioa aldekoa duk. Horrek esan nahi dik badagoela leku bat horretarako. Eta musika motarena zera duk, guk betidanik kantatu izan duguna. Gure heziketaren fruitu bat duk. Normalean entzuten denaren diferentia dela? Bai, baina entzuten den hori beste

leku batetik doalako. Kontsumozko merkatu bat eraiki nahi duk eta eraikitzen ari duk. Musika hau berriz ez zegok koordinada horietan. baina uste diat. kantalditan ikusi duguna ikusita. jendea ez dagoela irratitan jartzen diotena bakarrik entzuteko prest.

A.— Zuen diskoa entzunda ematen du ez dela modaren eraginez egin eta segituan erretzen den horietako bat. Bazirudik epe luzeagoko bati begira egingdakoa dela.

E.— Zertarako den eta? Garbi zeukeagu hemen gertatutako gauza konkretu batzuren ondorioa dela hori. Hor bazeudek kanta batzuk orain dela urte mordo bat egindakoak. Beste batzuk nahiko berriak. Baina denek daukate hari bat. Ekintza berdintsuak eta arazo berdint-suak eragindako kantak dituk denak. Ni konforme ez nagoena da sei edo zazpi urtez ibili disko bat preparatzen eta sei hilabetean erretzea disko hori. Hemen disko bat ateratzen duk eta hiru hilabeteetan "zahartu" egin zaik diskoa. Eta hori ez duk normala. Ezin haiz abaila horretan ibizi. Edo bestela egin behar dituk kantu topiko batzuk. errazak eta inolako ezer gabe atzetik... ("Eh mutilak, urtekaria ailegatu dela eta deskargatzen" eginez sartu zaigu Jon elkarrizketaren erdira. Joan gara denak. 'Euskal Kulturaren Urtekaria 1984' liburuen paketeak deskargatu eta elkarrizketak ezin berdin jarraitu).

E.— Hau bezala. (Urtekariagatik ari da). hau kalean jarriko balitz kostatako prezioan hiru mila pezetarekin ere ez litzateke ordainduko. Baina... aber zenbat lan egin duzuen liburu honetan ezer kobratu gabe. Kantatzen eta gauza polit asko gertatzen dituk. Batez ere jendearen errekonozimendu hori. Denorik gustatzen zaigu hori. Liburu horrekin ez daukazu hori. Baina egin beharra zitxion eta eginda zegok. eta ez diok hire buruari galdetzen hortik biziko haizenik. Ahal izanez gero problema bat gutxiago, baina tira...

Urtekariarekin eta ARGIA berarekin ikusten duk. Oso profesionala duk. Euskal Herrian ez zegok beste talde bat hau egiteko gauza denik. orain arte behintzat ez duk azaldu. Horrek esan nahi dik maila

Hegoaldean orain hasi dira ezagutarazten, Iparraldean kantaldi pilo bat eskaini badute ere.

profesional bat badagoela. Problema duk hori gero pezetatan tradutzitza den ala ez.

A.— Kantagintzan berdin...

E.— Nik garbi zeukeat mila disko salduta inork ezin duela planteatu merkatu horrek bizitzeko haina eman lezakeenik. Sei familia gaituk gure taldean... eta sei familiatarako ez dik honek ematen.

A.— Disko honek ba zeukak beste gauza interesgarri bat, zera, dena kodrilan egin duzue.

E.— Letrak, musika, azala, fotografiak, fotokonposaketa hemen bertan. ARGIA... Nik honela ikusten diat. Urtekaria egin diagu. KOXKA kaleratzea lortu diagu. SUSAN ez zekiat zenbat liburu atera dituzuen... guk disko bat atera diagu orain. Datorren urterako gauza gehiago. Kapazitatea baldin badia egingo dizkiagu.

Talde haundi xamar baten barruan egindako lanak dituk. Diskoa horren barruan sartzen duk. Jendea ere konturatuko duk denak etxeokak gara.

A.— Diskoa iparraldean gehiago saltzea espero duzue...

E.— Lehenengo tirada hau gehiena han salduko duk. Asfaltituk zeuzkeagu. eskatuta. Dexente gainera. Gero hemen ere salduko duk. Batez ere kantatu izan dugun tokitan. Gu pasatako tokitan salduko duk.

A.— Diskoa zuek produzitu duzue ezta?

E.— Hori duk bestea. Iraba-

zirik baldin bazegok. guretat. Erdi bana egin diagu produzioa eta neri formula egokia iruditzen zeidak baldin eta. kontxo. ni seguru banatxiok disko kopuru bat salduko dela ez zioat beldurrik izan behar horrelako konpromiso ekonomiko bat hartzeari.

A.— Propaganda piskat egin behar diskoari...

E.— Promozioa, egiten den eran. eta nik parte hartu diat batzutan ere. eta ikusi diat kantariak nola ibiltzen diren disko bat kaleratu ondoren. irratiz irratiz eta komunikabidez komunikabidez rollo berbera kontatzen. ba guk ez diagu gogo handirik horrela ibiltzeko. Hori azken finean daukagun lasaitasun ekonomikoaren ondorioa duk. Ez diagu dirutan askorik espero hortik eta kantatzea baino promozio hobeagorik ez zegok. Pasatzen garen tokitan jendeak erosiko dik diskoa. Irrati standarretan eta ibiltzeak ez gaitu gehiegi kezkatzen.

A.— Kantaldiak direla eta zenbait gauza esan izandu da azken urte honetan. Antolatzailearentzat zaila kantariak asko kobratzen duen neurrian, Kantariarentzat berriz ezinezkoa minimo batzuk betetzen ez badira.

E.— Horrek badik arrisku bat. eta lehen ere ikusi izandu diagu. Kantaldi bat antolatzen denean zerbaiten alde, ba igual jende bati deitu, jende boron-

datetsua, rollokoa, eta joaten zaik jende hori. Bestalde kantaldi "on" bat antolatu nahi denean jende horri ez zaio deitzen. Eta normalki jende hori dexente erre duk. Baina hori ere pisikat aldatu dela uste diat. Gaur egun ezin daiteke kantaldi bat planteatu borondate hutsaren gainean. Kantariak borondateaz aparte zerbait eman behar dik. Zerbait dexentea gainera. Bestela hurrengoan, nahiz eta ez kobratu. inor ez zaiok bila etorriko.

Hor bazeudek erdibie batzuk. Ikusi kantaldia nola joan den eta borondate ona bi aldeetatik egoten duk normalean eta orduan konpontzen haiz antolatzaileekin. Guk orain arte ez diagu arazorik izan. Alderantziz. Behin baino gehiagotan zifra bat eskatu eta propinarekin atera izandu gaituk. Horrek esan nahi dik antolatzaileen aldetik borondate ona dagoela.

Kantari berriak eta apenas ateratzen direla. Hauen zailtasunak plazaratzeko. Eltzegorrikoen «normaltasuna», beraiek bezala edozein herritan aurki daitekeela ondo kantatzeko moduko koadrilaren bat... eta beste hainbat gai. Izango dugu beta hurrengo batean luzexago mintzatzeko. Oraingoz besterik ez. Entzun diskoa eta zeuek esan.

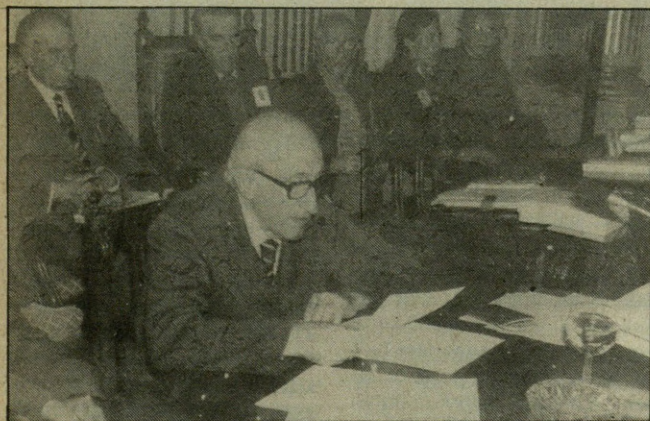
I.U.

Beste sei ohorezko euskaltzain izendatu zituen, baita kargu guztiak birrizendatu ere

Inazio Maria Etxaide omendu zuen Euskaltzaindiak Donostiako batzarrean

Abenduaren lehen egunean, arratsaldean, garai batetan Euskaldaintziko bertako burua izan zen Inazio Mari Etxaide omendu zuen akademia horrek berak. Halere, publikoa ere izan zen biltzar horretan bestelako gaiak ere tratatu zituzten, eta ez interes gutxiagokoak.

Jon Etxaide, omendutakoaren semea, bere mintzaldia agertuz; denbora-faltaz ezin izan zuen osorik eman.

Jakina denez, Euskaltzaindiak hilero egiten ditu bere biltzarrak, toki aldetik guztiz aldakorrek direlarik. Abenduak Donostian egitea tokatzen zen eta modu horretan Gipuzkoako Foru Diputazioak hiriburu horretan daukan egoitzan egindako biltzarrak bi zati izan zituen: bata, itxia, lauretatik aurrera; eta bestea, publikoa, ordubete beranduago.

Sei euskaltzain berri, ohorezkoak

Lauretan egindako lehen partean zeuden puntu nagusietariko bat ordurarteko karguen birrizendapena izan zen. Ez zen kontratarik agertu eta inongo prolemarik gabe ordurarteko zuzendari-talde bera onartua izan zen. Ildo horretatik, Luis Villasante jarraitzen da institu-

Euskaltzaindiak Donostian egindako batzar publikoan, inor gutxi zegoen euskaltzainetaz beraietaz gain.

zio horretako buru gisa, euskaltzainburordeko bezala ere Jean Harischelar mantentzen da, idazkaritza eta diru-zaintzarako Joxemari Satrustegik eta Endrike Knörrek segitzen dutelarik. Alde horretatik, beraz, aldaketarik ez.

Aldaketarik etorri zen euskaltzainen kopuruari dagokion aldetik, biltzar horretan sei euskaltzain gehiagoren izendapena erabaki bat zen, seirak ohorezkoak. Hauexek dira seiok: Jesus Mari Leizaola (lehendakari ohia), Iñaki Eizmendi «Basarri», Balendin Enbeita, Jakes Allières, Nils M. Holmer eta André Martinet. Azken hirurak euskal gaietan jakitun diren hizkuntzalariak dira, hirurak nazioarteko mailan prestigio haundikoak direlarik. Allières Toulouseko Unibertsitatean da irakasle, Martinet Parisekoa izan zen eta Homer, azkenik, Lundekoan. Gainerako hiru

euskaltzain berriei buruz, zer esan, irakurleek ezagutuko ez dutena. Bakarrik esan bi bertsolariak (Enbeita eta Basarri) aurretik ere euskaltzain urgazleak zirela.

Bertsolari Txapelketa desberdin jokatu da

Hiru urtetik behin jokatzen den Euskal Herriko Bertsolari Txapelketa datorren urtean jokatzen da eta udazkenez jokatuko dela erabaki zuen Euskaltzaindiak larunbateko bilean. Aurreko txapelketetan semifinalera iritsi diren guztiek izango dute txapelketa hau jokatze eskubidea. berrientzat beste modu batetako galbahea ezarriko da, ez bait da aurrekoetan bezala bailaraz bailarako neurketarik egin nahi, Euskaltzaindiko arduradunek biltzar horretan agertu zuten zutenez saio horiek aspergarriak gertatu bait

ziren nonbait, arraskatarik jaso gabe kasik jenderik joaten ez zen eta. Nahiz eta hasierako bazterketa-saio horiek nola izango direna zeharo garbi geratu ez bazen ere, beste modu desberdin batez izango dela garbi dago.

«Eusketa» aldizkariaren XXIX. alea eta Euskaltzaindiaren Argitalpenen Katalogoa izan ziren bertan zeudenen artean banatu ziren bi nobedadeak. Azkenik, Euskaltzaindiak Aurrezki Kutxa batekin batera anfolatzen dituen «Felipe Arresebeitia» eta «Toribio Alzaga» sarien epaiak jakinarazi zen. Itxura denez, idazlanen izenburuak jakin ezik ezin omen da oraingoz ezer gehiagoren berririk eman, izenak gordetzen dituzten plikak abenduaren 8a arte ez bait dira zabalduko. Halere, «Beldur naiz» eta «Andre zuria» lanen aldeko epai aho batez gertatu omen zen, kontrako ahotsik altxatu ez zelarik.

Bostetatik aurrera, Etxaide zaharri omenaldia

Bostetatik aurrera, ekitaldia publikoa zen, bertan Inazio Mari Etxaideri omenaldia egiteko txanda bait zen. Halere, esan beharra dago publiko izaera hori ez zela asko nabarmendu, euskaltzainak eta omendutakoaren familiarrak kenduta bizpahiru pertsona baino ez bait ziren gerturatu ekitaldia entzutera. Mahai presidentziallean, Xabier Aizarna, Luis Villasante eta Jesus Mari Satrustegi zeuden, eta aurkezle eta esker-emale papera bereganatuz Jean Harischel aritu zen.

Bi ziren Inazio Maria Etxaide Euskaltzainburu ohiari buruz mintzatu behar zuten hizlariak. Jon eta Ana Maria haren seme-alabak, hain zuzen ere. Jon Etxaide, nobelagile eta euskalari famatua, eta Ana Maria Etxaide, hizkuntzalari trebetua, biak dira Inazio Mariak aurrera atera arazi zituen hamar seme-alabetatik euskararen inguruko gaietan mugitu diren biak. Aitaren euskaltzaletasunaren suzia jaso duten biak. Jon bere aitaren bizitzaz mintzatu zen luze (ez berak nahi bezain luze, mintzaldia moztu arazi bait

zioten); eta Ana Mariaren oroitzapena askoz laburragoa izan zen, halako pasadizo pare bat modu hunkigarri batez kondatu zituen eta. Anaiarriben artean arreba txikiena denaren mintzaldia guztiz maitagarria izan bazen, anaia zaharrenarenak mila nabardura eta xehetasun eskaini zizkigun aitaren pentsamoldeaz nahiz or-

duko giroaz. Ezin interes handiagokorik Jonen berbaldia. Halere, euskaltzainen artean ez zuen antza halako interesik sortu, gehienek kasu ttipiena ere ez bait zioten egin. «Euskera» aldizkariaren halako zenbaki batetan osorik argitaratuko dute, eta lasaitasun haundiagoz irakurri ahal izango dugu.

Eta honenbestez amaitu zen

Euskaltzaindiak hile honetarako prestaturiko biltzarra, zenbait erabaki nagusirekin batera batik bat aspaldidanik zorretan zeukan Inazio Maria Etxaideren omenaldia bilakatu zen biltzarra, hain zuzen ere.

J.L.

Inazio Maria Etxaide, telefonozale, integrista eta euskaltzale

Abenduaren lehen Donostian egon zen Euskaltzaindiaren biltzarrean, berri aintz eskaini zitzaizkigun Inazio Maria Etxaide Lizasoain zenaren bizitzari buruz. Zenbait datu hona traslatatzeak pena merezi duelakoan gaude. Euskaltzaindiaz ari garela kontutan hartuta, agian esan behar da Inazio Maria Etxaide Euskaltzaindiko lehendakaria izan zeneko garaia oso gogorak izan zirela benetan, justu R.M. Azkue hil eta hurrengo bederati urteetan. 1951-1962 urte bitartean hain zuzen ere. Bere bizitzaren datu batzu eskainiko ditugu hasteko.

Donostiako Kale Nagusian jaio zen Inazio Maria 1884ko abenduaren lehen (hain zuzen ere, Euskaltzaindiaren biltzarrekin data horretako ehun urterena ospatzen zen), ama donostiarra eta aita Ziburu-koa zituela. Mutil-koskor garaian Bergaran igarotzen zuen urtearen erdia, beste erdia jaioterrian igaroz. Familiako giroa ez zen oso euskalduna gurasoak nahiz eta jakin elkarrekin erderaz aritzen bait ziren. Inazio Mariak ere ikasi zuen baina berehala kasik guztiz gaitzeko. 23 urterekin izan zen berriz ere bere kasa euskara ikasten hasi zenean, bere kasa. Beti bere kasa egiten

zituen gauza guztiak, zeharo autodidakta zen.

Telefonoaren aintzindari

Bere euskaltzaletasunaren lekukotasuna behar bezain argi utzita, bere beste alderdi nabarmengarri bat telefonogintzarena izan zen. Injinadorea zen ikasketaz, eta Diputazioarekin berehala lanean hasi zelarik, lehenengo urtebetean iada herrialde osoan telefonoa jartzeko ikerketa bat egin zezan agindu zioten. Baita aurrera atera ere proiektu hura, bera sare guztiaren zuzendari izendatu zutelarik, 1949an probintziaren sarea nazionalizatu zutenean, oso kolpe gogorra izan zen beretzat. Dударik ez dago, halere, Gipuzkoak telefono mailan betidanik eramane duen aurrerakuntza gizon haundi honek erakarritakoa izan dela.

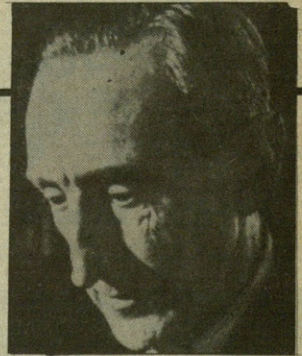
Inazio Mari Etxaide, pentsamoldez, katoliko integrista zen. Partidu Integratan militatu zuen bere bizitzaren parte haundi batetan. Gazteria Integrataren lehendakari izatera ailegatu zen, ideologia hori zabaltzearen aldizkariak fundatu eta artikulu mordo bat idatzi zituelarik. Hainbat iskanbila izan zituen bere ustez politiko integristak be-

nar bezain kontsekuenteak eta zabarregiak zirelako, eta partidutik bota egin zuten.

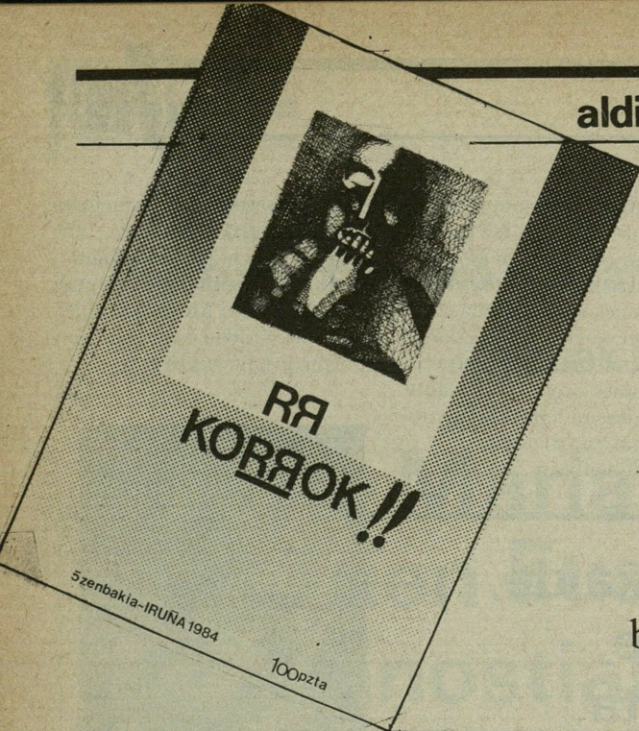
Franco eta Estatutuaren alde

Hortik aurrera integrismo katoliko hutsaren alde borrokatu zen, bere pentsamolde bitxi horretatik Primo de Rivera eta Francoren diktadurak apoiatu zituen bezalaxe. Autonomi Estatutuaren alde ere agertu zelarik, Inazio Maria ez zen abertzalea, goitik behera eskuindarra zen, baina bihotzetik eta sustraitik euskaltzalea zen, eta horrek sortzen zizkion euskara handik eta hemendik zabaltzeko grinak. Partidu Integratan bertan euskarazko klaseak ematen zituen, eta geroztik hamaika antzerki-obra bultzatu zituen, beti-beti euskaraz. Bere Jon semeak aipatutakoari esker, sufragio unibertsalaz zeukan eritzi bitxia adierazi nahi genuke, bere ustez sufragio unibertsal hori guztiz arbuiagarria bait zen, eta arrazoia ez pentsa hain xinglea zenik: «ezer arriskatzén ez duenaren botoak ezin du zerbait arriskatzen duenaren balio bera izan: botoa eman ahal izateko zerbait arriskatu beharra dago».

J.L.

Inazio Maria Etxaide

Aurten hasi zen ateratzen Iruñean «Korrok» aldizkaria, bertako talde batek bultzatuta. Hasierako itxura asko hobetu dute, batez ere bostgarrenarekin. Berekin izan dugu ondorengo elkarrizketa.

«Korrok» magnetofoiaren kontra

«Korrok» ez da literatur aldizkari soila

ARGIA.— Zuen bostgarren zenbakiarekin, itxura aldetik behintzat aldaketa haundia egin duzue, nola izan zaizue posible hori?

KORROK.— Alde batetik, Iruñeako udaletxeak Sanferminak direla eta antolatzen duen lan monografikoetarako sarira aurkeztu genuen gure laugarren zenbakiari bigarren saria eman zioten. Bestalde, lehendik ere aritu ginen diru eske, eta aurrezki kuxkak eman zigun laguntza bat, beste berrogeitamar mila pezeta. Horrekin erdia egingo dugu, eta salmenta eta publizidadearekin be' te erdia. Diputaziotik zertxobait etorriko ote zaigun ere esperoan gaude, baina dirua izan arren nola banatu ez dakite oraindik...

A.— Urtebetea «Korrok» aldizkariaren inguruan, jende mordoak biltu da idaztera...

K.— Hor gertatu dena benetan kurioa da. Hasieran lau besterik ez ginen. Bigarrenareko sei ginen, eta honetan jadanik jende dextente ari da idazten. Orain kolaborazio batzu bidali dizkigutenek esaten di-

gute hasieran ez zutela sinesten aurrera aterako ginenik. Orain berriz zenbait jende inguruan mugitzen hasi da. Hori nik uste polita eta inportantea dela nolabait.

A.— Iruñean bertan izateak ere emango dio garrantzia horri, ezta?

K.— Nik uste baietz. Nafarroan euskara mailan mugitzen den jendeari zerbait egin dezan aukera bat ematea izan dela, ez bakarrik errebista bat, beste edozer gauzatan ere.

Etorkizunari begiratu gabe

A.— Hasiera batetan jendeak «Korrok»ek aurrera jarraituko zuenik ez zuela sinesten esan duzu, baina zuek zein esperantza edo perspektibarekin hasi zineten?

K.— Hasieratik, eta nik uste horretan badugula zerbait gure alde, hain zuzen ez dugula etorkizunari begira planteiamendu haundirik. Bost urte edo sei hilabete barru hori zer izango den, askalo. Lehendabizikoa

perspektiba horrekin atera genuen, panfleto hura atera eta erregalatu, eta gero ikusiko dugu; horrela egin genuen bigarren eta hirugarrena, eta azkenengo hau ere modu horretan egin dugu... Bestalde, aritu gara hemendik aurrera aldizkaria izateaz gain beste zeezer ere izan behar duela, mugimenduak beste dinamika motak sortu behar dituela. Argialetxe mailan funtzionatzeak ez dakit merezi duen, badirelako «Susa» eta «Pamiela»; arloa nahiko beteta dago. Guk lortu behar dugu, gutxika-gutxika, beste aterabide bat, aldizkariaren inguruan egin daitekeena...

A.— Une hauetan aldizkariaren inguruan zer dago?

K.— Guk bi sail bereizten ditugu, horretan gehienbat aritzen garenok eta gero kolaboratzaileak direnak. Horretan ari garenok talde bat ari gara sortzen. Orain arte izan dugun ardurarik haundiena aldizkaria ateratzea izan da. Hori gure posibilitateen arabera lan haundia da. Gainera ekonomi mailan ez dugu oso finkatua

asuntua, eta hori lortu gabe ezin aurrera begira hasi... Guk segurtatuko bagenu urteko sei aldizkari, hasiko ginatke beste gauzetan pentsatzen, baina oraindik horretan ari gaituk borrokan...

A.— Dena dela, zuek aurten hasita bost zenbaki bota dituzue, eta hori ez da oso ohizkoa...

K.— Bost, baina zernolako aldizkariak ere ikusi behar da. Hasierakoak nahiko pobre eta txikiak ziren, eta horrelako gauza txikiak egitea ez da hain zaila. Dena den, bai, bost ateratzea gauza majoa da...

A.— Agian interesgarriena ez da kalitate haundiko produkto bat lortzea, baizik eta horrelako iniziatiba bat aurrera ateratzea, horrek sor dezakeen mugimendua.

K.— Lehenago agian bagenuen gehiago ikuspegi hura, halanola ateratzea eta horrek zer sortzen duen inguruan ikustea. Orain hasi gara ikusten gehiago kalitatearena, gauza majoa bat lortzea ere. Horrek ez du esan nahi honek porrot egingo balu, dirua dela eta, aurrerant-

Baigurako antenaren aferra dela eta

«Gure Irratia» k auzia irabaziko du

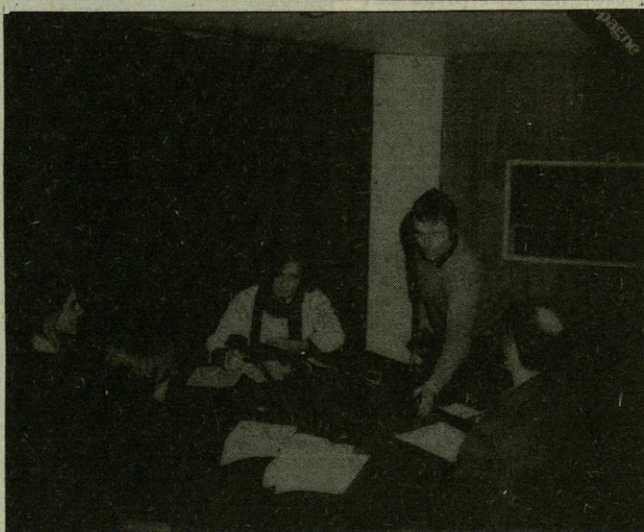
Iaz (ARGIA 986. znbk.) «Gure Irratia» koei egin genien elkarrizketan aipatzen zizkiguten bertako langileek zituzten proiektuak, irratia Baionara eramatea, informazio taldeetxoak eratzea, eta garrantzi gutxiago ez zuen beste bat antena berria jartzea. Ofizialki irradi libre bezala baietza eskuratua zutenek, frekuenzia berri bat eman eta horretarako antena berri bat jartzera behartuak zeudela ere esan ziguten.

Kontratua sinatu

«Gure Irratia» k EDF elektrikari auzia sartu aurretik karamila eta iskanbila asko izan da. Badira zortzi hilabete «Gure Irratia» k baimena eskatu eta kontratua sinatu zuela EDFekin. Hiru urte kunplitzera doan irradi honek arrakasta aparta duela Iparraldean ezin uka, baina orainarte duten antenarekin zenbait eskualdetara ez dira iristen, beraz, Baigurako antena horrekin indar handiagoa lortuko du «Gure Irratia» k. Maiatza inguruan sinatu kontratuaren arabera «Gure Irratia» koek erdia pagatu zuten, eta ordainez EDFkoek lanak lau hilabetetan burutu behar zituzten.

Lau hilabeteak igaro eta EDFk ez zituen lanak eginak, eta aitzaki bat bestearen atzetik ipinin, egiteko asmo haundirik ere ez zuen agertzen. Aitzaki horien atzetik Baionako Zentraleko buruzagiaren itzala ikusten dute «Gure Irratia» koek, bera delako blokatzailea.

Abenduaren 3an ospatu zen «Gure Irratia» k EDF elektrikari sartutako auzia. Epaia usaia denez astebetetz itxaron behar da, «lasaiki hartzen dute» esan digute «Gure Irratia» koek. Baina abenduaren 10era begira optimista agertu zitzaizkigun irratiko langileak

«Gure Irratia» k urte gutxitan sinistu ezinezko lana egin du

Buruzagi horrek zergatik blokatu nahi duen galdetu eta euskaldunen kontra dabilelako dela esan digute Milafrangan dagoen irratikoek. Hor agertzen da boterearen kontraesana. Berez legez zor zaiena ez dute lortzen ahal, hain zuzen ere frantzes botere politikoak ez duelako aski indar egiten. Eta hori ohizkoa omen da. Nahiz

eta legea beren alde egon, elektrikaren jabe den enpresak oztopoak jar ditzazke, kasu honetan gertatu den bezala.

Auzitegiko giroa

Bertako langileek aipatu digute, gauza bitxi gisa auzitegian poliziak bazirela gudu-jantziekin ongi ekipaturik, baina noski

ez zuten horiek lan egiteko inolako aitzakirik kausitu. Orain dela hilabete sartu zion auzia «Gure Irratia» k EDFri, eta hasiera batean astelehenean zortzi egun lehenagorako bazen ospatzekotan auzia, atzeratu egin zen. Esan bezala 3an ospatu eta datorren 10ean jakin ahal izango da epaia.

EDFk erakutsitako aitzaki bakarra «Gure Irratia» koek eraikitze baimenik ez zutela izan zen, baina horrekin ez omen dute aurretik jarritako aitzaki guzietan beste bat eranstea besterik egin, emisioak kotxe batetik ere egin daitezke eta.

«Gure Irratia» koek lege aldetik bete behar ziren guziak beteak ditzutela esan digute eta beraz abenduaren 10ean jakin ahal izango den epaiaren aurrean baikor daudela guztiz, elektrika ezin ukatu diezaketela.

Tartean legalitatearen arazoa dago. Hain zuzen ere, «Gure Irratia» k beste irradi libre batzu bezala lege aldetik onepena jaso zutenean baldintza gisa frekuentzia eta antena berria jartzea hartu zuten. Orain irradi librearen artean garbiketa egiten ari direla dirudi, eta Baiguran antena ezarri arte ilegal moduan dabilzala esan daiteke. «Adour Irratia» koei behintzat beren ilegaltasuna adierazten dien gutuna iritsi zaie.

Dena dela, «Gure Irratia» k egunero informatuz jarraituko duela ziur gara, beraiekin batera asteleheneko epaia aldekoa izanen dela espero beharko dugu.

Santi UGARTEMENDIA

Biltzarreak antolaturik eta «Euskal Antzerki Erakusketa» rekin batera

Hegoaldeko antzerki taldeak Iparraldeko itzulian

Zaila gertatu ohi zaie antzerki taldeei muga gainditzea. Oraingo honetan EATBri esker zirkuito bat eratu da Iparraldeko zenbait herri eta hiritan zehar hamabost egunetarako. Itzuli horren gorabeherak jakiteko mintzatu gara antolatzaile batekin.

Aurtengo otsailean ibili zen «Oztibarreko Taldea» Hegoaldeko zenbait herritan zehar Monzonen «Hazparneko Anderea» antzezlanarekin. «Xirristi Mirristi» taldea ere egon izan da Hegoaldean, hala nola oraintsu Gernikako eratu den Zirkuito Iraunkorrean «Bordaxuri» eta «Kimalaxo» taldeak. Baina, orohar, ez dira errazak gertatzen muga-gainditze horiek.

Oraingo honetan Hegoaldeko antzerki taldeak izango dira Iparraldera joango direnak. Zazpi taldek hamar bat leku ezberdinetan eskeinitako dituzte beren lanak. «Ba dira bi urte Biltzarrea Euskadi osorako Zirkuito Iraunkorraren atzetik dabilena. Orainarte, eta Gipuzkoako Diputazioarekin eta herritako udalekin sinatutako akordioaren bitartez Euskal Antzerkiaren Zirkuito Iraunkorra Gipuzkoan soilik eratu ahal izan dugu. Bestalde, Eusko Jaurlaritzatik ez zaigu laguntzarik iritsi zirkuito hori muntatzeko».

Azaroaren hasieran iritsi zitzaion Biltzarreari Iparraldean itzuli bat muntatzeko proposamena «Antzerki»ko zuzendari teknikoaren bitartez. «Arorenak galdetu zigun ea prest geunden zirkuito hori aurrera erama-

teko. Kontratuak firmatu genuen beraiek dirua jarri eta guk programakuntza aurrera eramateko. Hasiera batean «Antzerki»k muntatutako «Euskal Antzerki Erakusketa» Baionan eta Maulen zegoen bitartean zen muntatzeko itzuli hori, hau da urtaririlaren hogeitahirua arte. Geroa emanaldi horiek hamabost egunen buruan prestatu behar zirela esan ziguten».

Egiteko moduan ados ez zudelako ere denbora joan zitzaion eztabaidetan, eta azkene-rako hamabost egun besterik ez dute izan beste hamabost egunetako zirkuito muntatzeko. Iparraldeko ardura daramaten antolatzaileak ere estu eta larri ibili dira behar zen propaganda egiteko. Horrela, «Branka», «Taupada», «Maskarada», «Keinu», «Txo!», «Txotxongilo» eta «Kukubiltxo» taldeak dira Iparraldeko itzuli horretan parte hartzen dutenak. Taldeak hautatu dute haur mailakoen eta heldu mailakoen antzerkien arabera. Gero lokalak ere ikusi behar izan dituzte».

Beste herrialdeetarako zirkuitoak

Zirkuito Iraunkor horri begira aurrerapauso gisa ikusi behar da Iparraldeko itzuli hau. Dena dela, ikusi dugu Gipuzkoan zer bait badagoela, «aurrera begira, Nafarroan hirugarren aldiz muntatu nahi dugu itzulia. Gipuzkoakoarekin alderatuz txikiagoa da, diru gutxiago dugulako. Aurtengo subentzioaren zai gaude muntatzen hasteko, bestalde Nafarroako diputaziotik ere iazko denboraldiko ordainduko omen digute, datorren urte hasieran muntatzeko baldintzarekin».

Bizkaia eta Araba dira he-

rrialde zailenak. «Bizkaian urtebete baino gehiago daramagu negoziatzen, baina ez da ezer ateratzen. Araban berriaz, gure errua dela esan behar, ez dugu gehiegi landu. Datorren urtean ekingo diogu horri».

Euskal Herri osorako Zirkuito Iraunkorraren lehen urratsak dira Biltzarreak ematen dituenak, hasiera batean Jaurilaritzak muntatzeko asmoa ba zuen, baina oraingoan Euskal Antzerki Taldeen Biltzarrea da horretan tinko eta indartsu dabilena. Pena izan da Iparraldeko itzuli honetarako denboraz larri ibili direla, baina saio bezala guztiz interesgarria da, Iparraldean Hegoaldekoen lana ikus dezaten, vice versa da falta dena.

M.A.

atrebentzia ez bada

Azpeitiko Antzerki Topaketak direla eta

Antolatu zirenetik buruan biraka darabilt arazo hau. Topaketa eta lehiaketaren arteko kontraesana. Azpeitikoaren eginahala basieratik iruditu zitzaidan interesgarria, hain zuzen, dinamika sor zezakeelakoan euskal antzerkiaren baitan. Oso zuzena iruditzen ez zaidana lehiaketa moduan antolatzea da, areago hilabete osoan zehar antolatutako lehiaketa moduan bada. Azken finean, Azpeitiko Topaketei antzerki-saio batzuren programazio baten antza hartzen diot nik. Taldeei parte hartzeagatik eskeintzen zaien diru-sariak amateur dabilzanen beharrak bete ditzazke, baina profesional aritu nahi luketen eta ari direnak beti kanpo geratuko dira. Ordain bakarra irabazitakoaren ospea da eta. Horretarako, askoz ere egokiago litzateke benetako topaketa batzu antolatzea. Antzerki taldeek besteen lanak ikusteko aukera izango luketen topaleku bilakatzea Azpeitia hamabostaldi baten buruan.

Mikel ANTZA

aldizkariak

● **Manex Erdozainzi-ri omenaldia "Maiatz" eta "Jakin" aldizkariak.**-- Apirila aldean alde egin zigun Manex Erdozainzi poetak, eta berarekin kontakto haundienetako eduki zuten bi aldizkariak. "Maiatz"ek eta "Jakin"ek omenaldi bana antolatzeari ekin diote. "Maiatz"ek bere aldetik haren poemak argitaratzeko asmoa dauka, eta bestetik "Jakin"en haren pertsona eta obrari buruzko zenbaki monografikoa egiteko xedea hartu omen dute.

● **13. "Susa"... atzerapenez baiza badator.**-- Aspalditik komentzitu nahi izan gintuzten "Susa"koak orriotan haien 13. zenbakia iragar genezan, baina guk mesfidati sendagaitzak izaki susmoak geunden atzeratu egingo zitzaizela eta ez genuen ezer idatzi. Oraingoan bai, behar baino hiru hilabete beranduago, baina badi-rudi oraingoan kaleratuko dutela aste honetan ez bada asko jota datorren astean zorieko hamahirugarren zenbaki hau.

antzerkia

● **"Iturri" taldeak estreinaldia prestatzen urte hasierarako.**-- Irisarri herri inguruokak diren "Iturri" antzerki-taldekoek gogor ekin zioten Telesforo de

euskal kulturaz

Sabin

TXU TXU MU TXU KA

Monzon-en "Menditarrak" obrari, eta gauzak minimoki ongi ateratzen bazaie urte hasierarako estreinatu ahal izatea espero dute. Iaz "Manex Azeri" estreinatu zuten zintotasunez egiten badute oraingo hau ere, seguru gaude arrakasta ere ziurtatua izanen dutela.

literatura

● **Pello Lizarralde liburu berri argitaratu.**-- Pello Lizarralde bere lehen liburua "Uste-

la"n atera zuenetik pasa dira urte askotxo. Halere, berriz ere fuerte dabilela dirudi, oraingoan "Pamie-la"ren eskutik egingo duelarik. Idazle nafar honen lan berriak "E Pericoloso spagersi (zuri beltzean)" eramango du izena eta itxura denez nobela antzeko zerbait da (zaila da zenbaitetan definiziorik ematea).

bertsolaritza

● **Nafarroako Bertsolarien Elkarte, eraturik.**-- Aspalditik ari ziren Nafarroako bertsolariak elkarrekin batasun moduko zerbait antolatu nahiean, eta azkenik egin egin dute. Hamazazpi bertsolari bildu dira Elkarteko berri honetan, mugaz bi aldeetatik, eta beren egoitza Iruñean daukate. San Anton kalean.

● **"Euskadi Irratia" k Herri Arteko Bertsolari Txapelketa antolatu.**-- Aste honetako bukaeralderako publikoki jakin arazi behar zuten kontua oraingian dakargun hau, merezi du aipatzeak orde. "Euskadi Irratia" milioi erdiko saria ipiniz Herri Arteko Bertsolari Txapelketa batetarako deia zabalduko du, datorren urtean zehar jokatzekoa. Horretarako, herri bakoitzetik hiru bertsolari elkartzea ezinbesteko baldintza izango da. Formula berriak zer nolako ondorioak ematen dituen ikusteko da goen gauza da.

Eguberri jai hauetan ez ahaztu:

oparirik onena

ITZULI MITZULI

8tik 98 urte arteko haur guztientzako jokurik politena

Hurrengo ARGIA n izanen duzu saltokien zerrenda

Jolastu zaitez ITZULI MITZULIrekin

Sail honetan Moranen txisterik kontatu ez badugu ere, lehengo egunean, Amarako Joseba Azurmendikrekin halako barreak egin genituen hiru txiste hauek entzunda, iruditu zaidala argitara eman behar zirela. Gehiago ere egon ziren eta egongo direlakoan nago. Joango dira azaltzen. OHARRA (Iparaldekoentzat, gehienbat): Moran, Madrilgo Gobernu Nazioarteko erlazioetarako ministraria dugu, eta azken bolada honetan, hamaika txisteren pertsonaia.

Emirraren aberastasunak

Duela pare bat hilabete Madrilgo Gobernu batzu, Arabiako emir aberats batekin bildu ziren, petrolio inportazioen prezioak aztertzeko. Gobernuaren aldetik, Gonzalez, Guerra eta Moran joan omen ziren.

Hizketaldirako lekua, Emirrak Andaluzian zeukan palazio bat izan zen. Iritsi zen elkartzeko eguna eta hiru ministroak emirrak esandako lekura joaten dira eta urrezko palazio bat aurkitzen dute. Dena urrea eta diamanteak. Barrura sartu eta egongela batetara eramaten dituzte, eta hura ere urrezkoa eta marmorezkoa. Errezu-gelara sartu, eta oraindik ere aberastasun haundiagoak. Geure hiru ministroak han zihoazten gelatik gelara ahoa irekita.

— Hau da aberastasuna, hau!

— Ba oraindik ez duzue ikusi hobereana! — esaten die emirrak.

— Eta zer da bada hobereana!

— Ikusiko duzue

Pasillo batetik sartzen ditu eta bapatean pizsina girotu batekin aurkitzen dira.

— Hauxe duzue munduko pizsinarik onena!

Begiratzen dute, eta pasarela urrezkoak, pizsina guztia zilarrez estalia, albo guztiak diamantez hornituta, e.a., e.a., baina.. urik ez.

— Baina pizsinak ez dauka urik eta!

— Ura? — dio emirrak —, eta zertarako nahi duzue ura? Horixe da ba pizsina hau munduko onena bihurtzen duena. Pizsina honek ez du urik, baina tranpolinetik botatzen zarenean, zuri gehien gustatzen zaizun edariaren ize-na esan behar duzu, eta berehala, pizsina edari horretaz betetzen da.

— Ez da egia izango?

— Egizue, bada, proba!

Igotzen da Gonzalez eta saltatzera-koan esaten du:

— Txanpinaaaaaa!

Eta bapatean, pizsina guztia txanpinez betetzen da.

— Hau da inbentoa! Gainera, hau ez da edonolako txanpina. 67ko uz-takoa da, sekula santan izan ez den bezalako txanpina.

Hurrengo saltatzen, Guerra dugu.

— Finoaaaaaaaa!

Eta pizsina guztia Jerezeko finoaz betetzen da.

— Bai fino ederra! Inoiz ez dut horrelakorik probatu.

Bi horien jauziekin tranpolina txanpain eta fino ttantzez busti egin da piska bat, baina hantxe doa Moran korrika zer eskatuko duen pentsatuz, ezertaz konturatu gabe. Irristatu egiten da eta:

— Kaka zaharraaaaaa!

PLAF!!

«Koxka»n proposatutako denborapasen soluzioa

DAMEROA:

«Euskara hilez gero Fueroak ez dira biziko; baina euskara bizi bada, Fueroak piztuko dira.» J.I. Iztueta.

A. Kaleak; B. Zizare; D. Feriak; E. Diodan; F. Zapore; G. Buruko; H. Isatsa; I. Behiki; J. Zubiri; K. Fabore; L. Zeroia; M. Daukagu.

EZETZ ASMA:

29 arraultze dituen saskiaz ari da.

23, 12 eta 5 arraultze zituzten saskiak, oiloenak ziren, 14 eta 6 zituztenak ordea, aha-tenak.

23—12—5=40 oilo-arraultze.

14—6—=20 ahate-arraultze.

IXTORIO / MIXTERIO:

Batzuk barazkijaleak baziren eta besteak gozozaleak, denak gustora jan lezaketena hain modan jarritako intxaursaltsa litzateke.

Submarinoan

Ba al dakizue nola jakin daitekeen submarino batetan, zein den Moran submarinistaz jantzitako pertsona guztien artean?

— Ba oso erreza omen da.

— Denak errenkadan jartzen dituzu, eta nahiz eta submarinista trajea denentzako berdina izan, Moran duzu parakaidasekin dagoen bakarra.

Moranen azkena

Moran aireportuan abioia itxoitzen dago, eta kafetegira joaten da kafetxo bat hartzera. Lasai-lasai dagoela kamareroa hurbiltzen zaio eta hitz aspertu batetan hasten dira. Halako batetan eta aurrean nor zuen konturatu gabe, zera esaten dio kamareroak Morani:

— Nahi al duzu Moranen azkena kontatzea?

— Aizu! Mesedez! Ni, Moran naiz!

— Lasai! Astiroago kontatuko dizut.

THE DAY ASTER

MOZKORRA

Doinua: Ai zak i mutil mañontzi.

ARGIA bertso paper lehiaketa irabazi duen Haltzadiren bertsoak ziren joan den asteokoak. **JUANJO URIA** ezkutatzzen zen Haltzadi izenaren atzean eta berak jaso zuen saria Astigarragan egindako bazkarian.

Aste honetako bertsoen egilea, Mozkorra, Jose Antonio Gezalaga Zaldubi da, eta hau geratu zen finalista Xanti Zabala Lexorekin batean.

Txilinak jo du aurrena,
eskua bota urrena,
madarikatu horrek kendu dit
amets gozoena,
ia eskutan nuena, =
akabo, joan da dena!
Zorionaren ordeztorri
zaigu astelehena. (bis)

Daukadan buruko mina,
ez da gauza atsegina,
mozkorrak beti izaten bait du
bere eragina,
Whisky eta pipermina,
eta gero txakolina,
rock eta baltsa jotzen ari da
nire danbolina. (bis)

Ezin dut altxatu hanka,
non kristo ote da fraka?
buru guztian bueltaka dabil
atzoko resaka,
ohetik behera aldapa,
baina ezin dut arrapa,
gaur tokatzen da aste hontako
mendiko etapa. (bis)

Zabaldur nahirik begiak,
oraindik eskegiak,
zer argazkia eskeini duke
nere aurpegiak...
egun honen abegiak,
ez dira dotoregiak,
gogorik gabe antzeztu behar
trajikomediak. (bis)

Dirudit triku ber-bera,
tximak punky-en antzera,
ile batzuek aurrera eta
besteak atzera,
lasai nagiak atera,
noa buelta ematera,
ez al da hobe berriro ere
sartzea ohera? (bis)

Ohetik ezin erori,
buelta eman eta grogi,
alper-alperrik izaten dira
hamaika teori,
aitzaki eta histori,
gorputzak nahi epel hori,
pausoa mobi diet aisago
makina mandori. (bis)

Jaiki beharko dut sarri,
nahiz hau izan penagarri,
ahalegin franko eginagatik
ezin esna jarri,
barrua daukat egarri,
sutan estu eta larri,
ni jeiki nadin ohe hontatik
Jin-tonick ekarri. (bis)

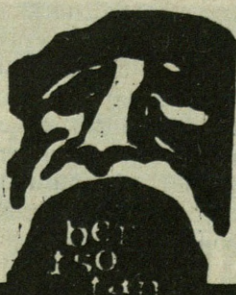
Hau da bizitza despota,
ia leherturik errota,
ez da posible nere barruan
haurren bat saltoka...
Eguerdia igarota,
non da ezkerreko bota?
Pisuz arinduz bart ez al nuen
atarian bota? (bis)

Edan genuen nahikoa,
edari atomikoa,
atzo ederki gozotu baina
gero betikoa,
barrundikan ostikoa,
ta ez era eztikoa,
laister naiz hila zaintzen ez badut
nere fisikoa. (bis)

Buru erdian iltzea,
kasik hobe dut hiltzea,
baina halere derrigorra dut
hola ibiltzea,
hain da gozo murgiltzea,
berriaz nahi dut amiltzea,
erabakiko al du zilborrak
noizpait isiltzea! (bis)

Boteila alzata gora,
bota nahi zerbait basora,
asko kostata irauli eta
guztia kanpora,
ez da joan edonora,
mahaian korrituz hondora,
ibai luzea nora joango?
— Ta kantzontzilora... (bis)

Neri hainbeste zoritar,
alperrik makina indar,
inolaz nere buruarekin
ez dezaket liskar,
zertarako izan oilar,
egonaz nahi hainbat paitar,
lan egiteko ez naiz gauza ta
joango naiz bihar. (bis)

GORA GURE SENIDE ETA LAGUNAK!

HAU hartzen duzunean nahi-koa harrituko zarela imajinatzen dut, eta normala da ez nauzu eta ezertatik ezagutzen. Nire burua aurkeztera noakizu horregatik.

E... da nire izena eta bizkaitarra naiz, eta bion zoritxarrerako espetxean nago zure lagun T...rekin.

Atzo arte Herrera de la Manchana egon naiz, lehenengo eramandalia-rekin sartuta, eta horregatik egon naiz han hasieratik. Eta frogatu ahal izan dut astez aste zuek, presoan familiarteko eta lagunak, beste guztia utzita han egon zaretela, laguntza eta moral indizio hori gehien behar genuenean ematera etorrita.

ZUEK Euskal Herrira itzultzen zinetenean halako zerbait atsegin bat geratzen zen guregan, eta pentsatu ohi genuen zuen presentziak guretzat esan nahi zuen guztia. Bakarririk ez gaudela ederki konturatzen ginen, gure arazoak ez zirela gureak soilik, zuenak ere bazirela, laguntzen gaituzten guztienak. Eta inportanteago dena, badakigula zuekin kontatu dezakegula behar dugun guztietan, era desinteresatu batean eta baldintzarik gabe. Hori jakiteak, horretaz konturatzeak, kristorena esan nahi du guretzat.

Horregatik, eta askoz arrazoi gehiagorengatik ere bai, joaten zineten aldioro, denbora puska batean pentsaketan gelditzea nintzen eta orduan konturatzen nintzen, goiz osoa bero itogarria jasaten igaro ondoren, jendea animoak ematen zuek, hartzen duzuen ordain bakarra zera dela, bakoitzak dituen pertsonarik maitatekin ez ikusi ez hitz egin ahal izan gabe, handik alde egin behar zenuela.

Orduan agindu nion ene buruari aukerarik txikiena nuenean idatzi behar nizula, guztien izenean esker-rak emateko eta esateko Herrerako jendeak zuetaz benetan harro dagoela.

ZIUR nago gutun hau hartzen duzularik zure buruari galdetuko diozula ea zergatik zuri izkribatzen dizudan. Horra, esplikatzeko dizut.

Denborarik gehiena zigor geletan pasatu dudanez, suertatzen da gela horiek zuek I... A...rekin hitze-gin ohi zenueneko aldera ematen zutela, eta oso ondo ederto ulertzen genuen dena, guztietaz galdetzen zenuenean, kontsignak oihukatzen zenituzte- nean. Baina batez ere kantatzen zenuenean, bakarka edo beste neska batekin, sinistuiezaidazu A..., une haietan sentitzen genuena adierazte-ko hitzik ez dela. Baina esan ahal di- zut ezin duzula imajinatu ere egin ze nolako laguntza eman diguzuten, entzuten zintugun bakoitzean moral indizio bat zen, botatzen diguten edozer agoantatzeko.

Eta zer esanen dizut 53 autobuse- tan etorri zineteneko larunbat har- taz... Ez zen sinistekoa hura, egun hartan Herrerako preso guztiek txapela kendu erantzi genuen denok batera «Gora gure familiarrak!» oi- hukatzeko. Iraultzaren motore-za- rete zuek. Zuek gabe borrokak nekez emango lituzke ematen ari den frui-

tuak. Ez dakit nola esan baina bene- tan zuek zarete Euskal Askapen Mu- gimendua oinarritzen den zutabea.

ARRAZOI horiengatik idazten dizut, gure alde egiten du- zuen guztia zuri eta zuei es- kertzeko. T...ri zure helbidea eskatu diot eta aukera aprobetxatuz esan diot preso askok berdin sinesten du- gun errealitatea: Euskadin zu beza- lako emakume asko sortzeko zoriona bagenu...

Behin edo behin T...rekin berri- ke- tan, komentatu izan dugu hau bu- katzen denean juerga batzuk egin behar ditugula inguruko sagardote- gietatik, eta orduan zu ezagutzeko aukera izanen dudala espero dut.

Bueno, A..., hori zen esan adierazi nahi nizuna. Ez dakit ulertzeko be- zain garbi esplikatzeko asmatu du- dan, baina norbaiti nire eta guztion eskerra agertzeko beharra nuen. Barka ezazu zu izana idazteko auke- ratu dudana.

Gauza bat besterik ez zait geldit- zen esateko: ea laster denok kalean egoteko zoria dugun, gizaki guztien eskubide nagusia, askatasuna, goza- tuz.

Agur eta azken garaipena arte.

Alcalá de Henarestik E...k

(Gutun hau iritsi zaio gure adiskide bati Alcaláko espetxetik. Eguberri hauetan hamar hilabete egingo dituzte disziplina eta komunikazio greban Herrera de la Manchako presoek, eta beren sentimenduen erakusgarri izan zitekeelakoan dakargu orriotara).

Horixe da Auzmendi. Bitxia. Berezia.

Donostiako estiloa.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

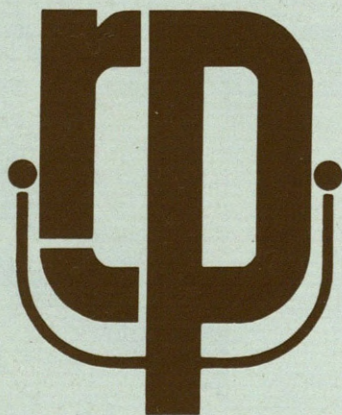
miner

donostia

271050 eta 270447

Herri Irratia

**Radio Popular
DONOSTIA**

Geure herriaren oihartzuna